

Izglītības un apmācību sistēmas Eiropā

Lietuva

2009./2010. mācību gads

Eiropas Komisija

IZGLĪTĪBAS UN APMĀCĪBU SISTĒMAS EIROPĀ

LIETUVA

2009./2010. mācību gads

Sagatavoja

Dr. Kęstutis Kaminskis (*Kęstutis Kaminskas*)

ar

Izglītības un zinātnes ministrijas atbalstu

(A. Volano iela 2/7, Viļņa, 01516)

Papildu informāciju par izglītības sistēmām Eiropā skatiet

EURYPEDIA — interneta enciklopēdijā par izglītības sistēmām Eiropā
(<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php?title=Home>),

Cedefop datubāzē

(<http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/vet-in-europe-country-reports.aspx>)

un Eiropas Izglītības fonda tīmekļvietnē (<http://www.etf.europa.eu/>).

Šo publikāciju ir sagatavojusi Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra (EACEA P9 Eurydice).

EACEA P9 Eurydice
Avenue du Bouget 1
B-1140 Brussels

Publikācija ir pieejama angļu valodā (*Structures of Education and Training Systems in Europe, Lithuania, 2009/10*), kā arī internetā (<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>).

© Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra, 2010

Daļēja šīs publikācijas pārpublicēšana ir atļauta nekomerciālos nolūkos, pirms teksta fragmenta norādot tās izdevēju „Eurydice, Eiropas izglītības sistēmu informācijas tīkls” un publicēšanas datumu. Atļauju pārpublicēt pilnu publikāciju var pieprasīt EACEA P9 Eurydice nodaļā.

Tulkojumu latviešu valodā nodrošināja Valsts izglītības attīstības aģentūra, un tas pieejams arī elektroniski www.viaa.gov.lv

© Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2011

ISBN 978-9984-881-10-2

SATURS

levads. Vispārīgs politiskais konteksts	4
1. Sākotnējā izglītība un apmācības: struktūra, finansējums un kvalitātes nodrošināšana	7
1.1. Sākotnējās izglītības un apmācību struktūra	7
1.2. Atbildīgās institūcijas	7
1.3. Finansējums	9
1.4. Kvalitātes nodrošināšana	12
2. Pirmsskolas izglītība	13
2.1. Uzņemšana	14
2.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas	15
2.3. Izglītības saturs	15
2.4. Vērtēšana	16
2.5. Skolotāji	16
3. Sākumskolas izglītība	18
3.1. Uzņemšana	19
3.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas	19
3.3. Izglītības saturs	20
3.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana	22
3.5. Karjeras atbalsta pasākumi	22
3.6. Skolotāji	23
4. Vidējā izglītība	25
4.1. Uzņemšana	27
4.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas	29
4.3. Izglītības saturs	31
4.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumentu izsniegšana	40
4.5. Karjeras atbalsta pasākumi	43
4.6. Skolotāji un apmācību vadītāji	44
5. Pēcvidējā izglītība (kas nav augstākā izglītība)	47
5.1. Uzņemšana	47
5.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas	47
5.3. Izglītības saturs	48
5.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumentu izsniegšana	48
5.5. Karjeras atbalsta pasākumi	48
5.6. Skolotāji un apmācību vadītāji	48
6. Augstākā izglītība	50
6.1. Uzņemšana	52
6.2. Studentu iemaksas un finansiālais atbalsts	52
6.3. Akadēmiskā gada ilgums	53
6.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajiem kursiem un izglītības dokumenta izsniegšana	54
6.5. Karjeras atbalsta pasākumi	54
6.6. Akadēmiskais personāls	54
7. Tālākizglītība un apmācības	56
7.1. Rīcībpolitika un normatīvie akti	56
7.2. Atbildīgās institūcijas	56
7.3. Finansējums	57
7.4. Programmas un to nodrošinātāji	57
7.5. Kvalitātes nodrošināšana	59
7.6. Karjeras atbalsta pasākumi	60
7.7. Skolotāji un apmācību vadītāji	60
Bibliogrāfiskās atsauces un tīmekļvietnes	61

IEVADS. VISPĀRĪGS POLITISKAIS KONTEKSTS

Lietuvas valsts ir neatkarīga, demokrātiska republika. Saskaņā ar Konstitūciju, kuru Lietuvas Republikas pilsoņi apstiprināja 1992. gada 25. oktobra referendumā, Lietuvas valsti veido tās tauta. Suverēnā vara pieder tautai. Tauta savu suverēno varu īsteno vai nu tiešā veidā, vai arī ar demokrātiskā ceļā ievēlēto pārstāvju starpniecību.

Valsts varu Lietuvā īsteno Seims (parlaments), Lietuvas Republikas prezidents, tās valdība un tiesas. Konstitūcija nosaka katras institūcijas pilnvaras.

Augstākā valsts varas institūcija ir Seims (parlaments). Seima deputātu ievēlēšanas termiņš ir četri gadi. Ievērojot jaukto vēlēšanu sistēmu, pilsoņi ievēlē 141 Seima deputātu: 70 deputātus vēlē daudzmandātu iecirkņos atbilstoši partiju iesniegtajiem kandidātu sarakstiem, 71 deputātu vēlē vienmandāta iecirkņos.

Seims (parlaments) izskata un veic Konstitūcijas grozījumus, izdod likumus, pieņem lēmumus par referendumu organizēšanu, izziņo Lietuvas Republikas prezidenta vēlēšanas, veido likumā paredzētās valsts institūcijas un ieceļ amatā un atbrīvo no amata augstākos ierēdņus, apstiprina vai noraida Lietuvas Republikas prezidenta izvirzīto premjerministra kandidatūru, izskata premjerministra iesniegto valdības darba programmu un lemj par tās apstiprināšanu vai neapstiprināšanu, pēc valdības ieteikuma veido vai likvidē Lietuvas Republikas ministrijas, uzrauga valdības darbību un var izteikt neuzticību premjerministram vai atsevišķiem ministriem, ieceļ Konstitucionālās tiesas un Augstākās tiesas tiesnešus un priekšsēdētājus, ieceļ amatā un atbrīvo no amata valsts kontrolieri, kā arī Lietuvas Bankas valdes priekšsēdētāju, izziņo vietējo pašvaldību vēlēšanas, veido Centrālo vēlēšanu komisiju un maina tās sastāvu, apstiprina valsts budžetu un pārrauga tā īstenošanu, kā arī nosaka valsts nodokļus.

Seims (parlaments) ir atbildīgs par izglītības sistēmas noteikumu sagatavošanu un par stratēģisko virzienu noteikšanu izglītības sistēmas attīstībā, kā arī par to jautājumu risināšanu, kuri ir saistīti ar dažādu izglītības jomu finansēšanu.

Republikas prezidents ir valsts vadītājs. Prezidents pārstāv Lietuvai. Republikas prezidentu ievēlē Lietuvas Republikas pilsoņi, ievēlēšanas termiņš ir pieci gadi. 2009. gada 12. jūnijā ievēlēja Lietuvas Republikas prezidentu Daļa Grībauskaite (*Dalia Grybauskaitė*).

Lietuvas Republikas valdību veido premjerministrs un 14 ministri. Premjerministru amatā ieceļ (ar Seima apstiprinājumu) un no tā atbrīvo Lietuvas Republikas prezidents. Premjerministra nominētos ministrus amatā ieceļ un no amata atbrīvo Lietuvas Republikas prezidents. Premjerministram Lietuvas valsts struktūrā ir galvenā loma.

Lietuvas Republikas valdība par savu darbību atbild Seimam (parlamentam).

Valdības līmenī par izglītību ir atbildīga Izglītības un zinātnes ministrija. Tā atbild par valsts izglītības politikas īstenošanu, izglītības standartu sagatavošanu, izglītības finansēšanas kritēriju un veidu definēšanu, pētniecības rosināšanu izglītības jomā, kā arī par pedagogu sākotnējās apmācības un pārkvalifikāciju. Tā atbild arī par sākotnējo profesionālo izglītību.

Lietuvā ir desmit lielas administratīvi teritoriālās vienības — apriņķi (*apskritis*). Saskaņā ar Lietuvas Republikas valdības darba programmu 2008.–2012. gadam apriņķu pārvalžu administrāciju likvidēja ar 2010. gada 1. jūliju.

Vietējās pašpārvaldes jeb pašvaldības (*savivaldybė*) nosaka attiecīgo pašvaldību institūciju tiesības un faktiskās pilnvaras. Pašvaldības brīvās un demokrātiskās vēlēšanās ievēl attiecīgo administratīvi teritoriālo vienību iedzīvotāji, deleģējot tām sabiedrisko lietu regulēšanu un pārvaldīšanu un iedzīvotāju vajadzību apmierināšanu atbilstoši Lietuvas Republikas Konstitūcijai un tiesību aktiem.

Pašvaldību veido:

- pašvaldības padome (vēlēta pārstāvju institūcija);
- mērs vai arī mērs un pašvaldības izpildinstitūcija (izveidota ar padomes lēmumu un ir izpildvaras institūcija);
- vietējās pašvaldības revidents (kontrolējoša institūcija).

Pašvaldību institūcijas nav pakļautas valsts institūcijām.

Lietuvā ir 60 pašvaldības. Vietējo pašvaldību padomju vēlēšanās partijas iesniedz kandidātu sarakstus uz padomes deputātu vietām, savukārt mērus ievēlē no padomes locekļu vidus. Mēram nav noteicošas varas, un svarīgākie lēmumi tiek pieņemti, padomes locekļiem balsojot. Administrācija ievēro padomes, mēra un izpildinstitūcijas lēmumus un sniedz padomei, mēram un izpildinstitūcijai tehniskus pakalpojumus. Administrāciju vada tās vadītājs.

Valsts atbalsta vietējās pašvaldības. Tās brīvi un neatkarīgi veic savu darbību Konstitūcijā un tiesību aktos noteiktās kompetences robežās.

Pašvaldību izglītības nodaļas atbild par reģionālo izglītības programmu izveidi un īstenošanu, par metodiskā atbalsta sniegšanu izglītības iestādēm un labvēlīgu un optimālu apstākļu radīšanu skolotāju tālākizglītībai un izglītības iestāžu darbībai.

Lietuvā nav noteikta valsts reliģija. Valsts un pašvaldību izglītības iestādes ir sekulāras. Reliģiskā izglītība skolās ir atļauta, ja bērnu vecāki to vēlas. Saskaņā ar Lietuvas Republikas Konstitūcijas 26. pantu „vecāki un aizbildņi atbilstoši savai pārliecībai var brīvi nodrošināt savu bērnu reliģisko un morālo izglītību”.

Valsts atzīst Lietuvas tradicionālās baznīcas un reliģiskās organizācijas tikai tad, ja tās gūst sabiedrības atbalstu un to mācība un rituāli nav pretrunā tiesību aktiem un morālei.

Lietuvas Republikas oficiālā valsts valoda ir lietuviešu valoda.

Saskaņā ar 2001. gada tautas skaitīšanas datiem Lietuvā dzīvo 115 dažādu etnisko piederību cilvēki. Saskaņā ar Statistikas departamenta (*Statistikos departamentas*) datiem vairākums (84 %) Lietuvas pilsoņu ir etniskie lietuvieši, 4,9 % — krievi, 6,1 % — poļi, 1,1 % — baltkrievi, 1,1 % — ukraiņi, 0,1 % — ebreji, latvieši, vācieši, tatāri un romi, 0,2 % — citu etnisko grupu pārstāvji.

Lietuvā ir nodrošināti visi nepieciešamie nosacījumi, lai etniskās minoritātes būtu atzītas. Šie cilvēki saviem bērniem var mācīt savu dzimto valodu un nācijas vēsturi, godāt savu kultūru un praktizēt reliģiju. Valstī ir īpašas etnisko minoritāšu skolas, kurās galvenā mācībvaloda ir krievu, poļu, baltkrievu vai angļu valoda, nevis Lietuvas oficiālā valsts valoda. Valstī ir arī jauktās skolas.

Ikvienam pilsonim un ārvalstniekam, kuram ir tiesības pastāvīgi vai uz laiku uzturēties Lietuvā, ir dota iespēja mācīties lietuviešu valodā, kā arī apgūt valsts oficiālo valodu.

2009. gada jūnijā Lietuvas iedzīvotāju skaits bija 3,34 miljoni.

Laikposmā no 1990. līdz 2003. gadam bija vērojama jaundzimušo skaita un attiecīgi arī dzimstības rādītāju samazināšanās. Piecpadsmit gadu laikā dzimstības rādītāji samazinājās gandrīz uz pusi. Lai gan kopš 2003. gada dzimstība pieaug, tās līmenis vēl aizvien ir pārāk zems, lai nodrošinātu demogrāfisko atjaunošanos. 2000. gadā uz 1000 iedzīvotājiem bija 9,8 jaundzimušie, 2008. gadā — 10,5 jaundzimušie. 2007. gadā kopējie dzimstības rādītāji bija 1,25 jaundzimušie pilsētās un 1,59 jaundzimušie lauku rajonos.

2008. gadā bija 246 959 bērni vecumā no 0 līdz 7 gadiem.

2008. gadā Lietuvā bija 62 288 skolotāji (tostarp 48 644 sievietes un 13 584 vīrieši).

Saskaņā ar Lietuvas Statistiskās departamenta sniegtajiem datiem 2009. gada jūnijā gada inflācija bija 3,9 %.

2009. gadā sākās straujš bezdarba pieaugums. 2009. gada augustā bezdarbnieku skaits sasniedza 209,9 tūkstošus, kas ir 9,7 % no visiem darbaspējīgā vecuma cilvēkiem. Bezdarbnieku izglītības rādītāji ir mainījušies maz. Lielākā daļa bezdarbnieku ir cilvēki, kas ir ieguvuši pamatzglītību.

2009. gadā izglītības finansēšanai piešķirta 7,4 miljardus litu jeb par 15 % vairāk nekā 2008. gadā. Pēc desmit gadu pārtraukuma valsts izdevumi izglītībai atkal sasniedza vairāk nekā 6 % līmeni no IKP (2009. gadā 6,13 %). Pēdējo gadu laikā ir pieauguši arī pētniecības un attīstības izdevumi. 2009. gadā zinātnei un pētījumiem piešķirtais finansējums bija par 6,5 % lielāks nekā 2008. gadā. 2009. gadā valsts budžeta līdzekļu piešķirums zinātnei un pētniecībai bija 1,59 % no IKP (salīdzinājumā ar 1,49 % no IKP 2008. gadā).

2009. gada 1. ceturksnī vidējā ikmēneša bruto alga sabiedriskajā sektorā strādājošajiem bija 2193,1 lits (aptuveni 635 eiro).

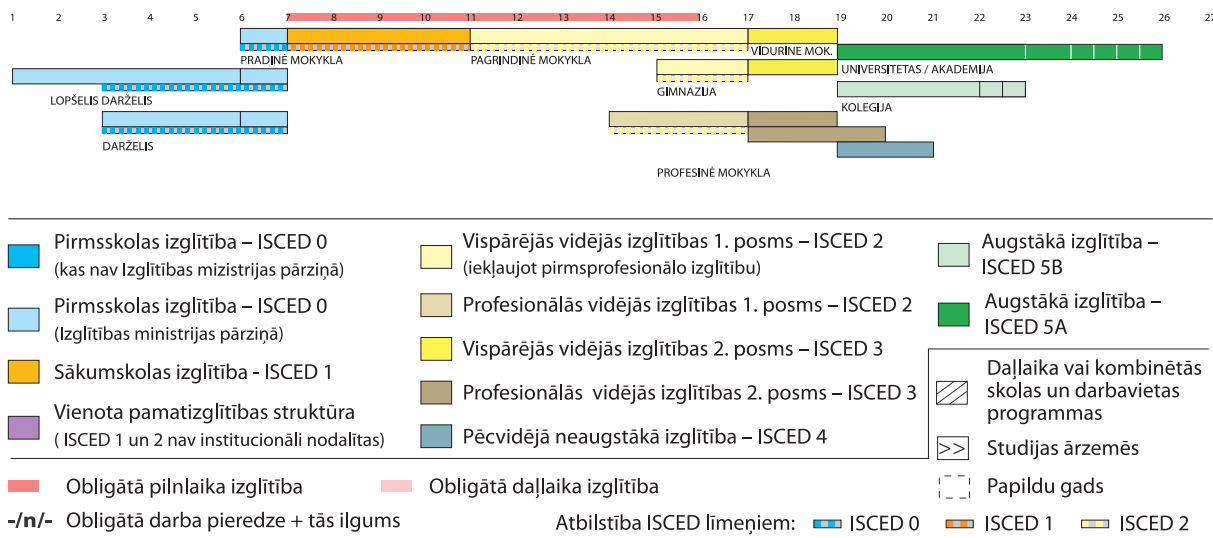
Izglītība ir valsts atbalstīta prioritāra darbības joma. 1991. gada 25. jūnijā Seims (parlaments) izdeva Lietuvas Republikas Izglītības likumu, kurā ir noteikta Lietuvas izglītības sistēmas struktūra un izglītības iestāžu (izņemot augstskolas) vadīšanas un darbības tiesiskais pamats.

2003. gadā pieņemtā jaunā Izglītības likuma redakcija nosaka Lietuvas izglītības sistēmas mērķus, tās principus, izglītības iestāžu darbības ietvaru un savstarpējās attiecības, kā arī valsts saistības izglītības jomā.

2003. gadā pieņēma Valsts izglītības stratēģijas noteikumus 2003.– 2012. gadam. Šie noteikumi papildina Valsts ilgtermiņa attīstības stratēģiju un nosaka Lietuvas izglītības sistēmas turpmākās attīstības mērķus un to sasniegšanas veidu. Valsts izglītības stratēģija Lietuvā aizsāka jaunu izglītības reformu posmu.

1. SĀKOTNĒJĀ IZGLĪTĪBA UN APMĀCĪBAS: STRUKTŪRA, FINANSĒJUMS UN KVALITĀTES NODROŠINĀŠANA

1.1 Sākotnējās izglītības un apmācību sistēmas struktūra

Sākotnējā izglītība ir paredzēta visiem bērniem vecumā no 7 līdz 18 (vai 19) gadiem, un mācības vispārīzglītojošās skolās (ģimnāzijās) ilgst divpadsmit gadus. Saskaņā ar Konstitūciju bērniem vecumā līdz 16 gadiem obligāti ir jāapmeklē skola. Šajā vecumā bērni parasti iegūst pamatizglītību.

Sākumskolas izglītība paredzēta bērniem vecumā no 7 gadiem vai arī agrāk, ja tādu vēlmi izteikuši bērna vecāki un pats bērns. Pēc šīs mācību programmas pabeigšanas skolēni iegūst sākumskolas izglītību. Mācības sākumskolā ilgst četrus gadus, savukārt pamatskolā — sešus gadus. Pēc pamatskolas mācību programmas pabeigšanas (10. klases) skolēni iegūst pamatizglītību. Pēc tam viņi var turpināt mācības, apgūstot vidējo izglītību vai profesionālo izglītību, vai arī izvēlēties iegūt savu pirmo kvalifikāciju, apgūstot vidējo izglītību kopā ar profesionālo izglītību. Vidējo izglītību var iegūt divos gados. Vidusskolas mācību programmā var būt integrēti arī profesionālās izglītības mācību programmu moduļi. Pēc vidējās izglītības apgūšanas un noslēguma eksāmenu nokārtošanas skolēni iegūst vidējo izglītību.

Profesionālās izglītības programmas ir izveidotas kvalifikācijas ieguvei un ilgst vienu līdz trīs gadus. Formālās profesionālās izglītības programmas var piedāvāt profesionālās skolas, ģimnāzijas vai arī citas izglītības iestādes, kurām ir licences, kas ļauj īstenot šīs mācību programmas. Galvenie profesionālās izglītības un apmācību sniedzēji ir profesionālās skolas, kas īsteno pamatizglītības un vidējās izglītības programmas (ISCED 2, ISCED 3) un pēcvidējās izglītības (kas nav augstākā izglītība) profesionālās izglītības mācību programmas (ISCED 4), kā arī koledžas, kas piedāvā neuniversitātes pakāpes augstākās izglītības programmas (ISCED 5). Patlaban tiek veikta darba tirgus profesionālās izglītības sistēmas reforma, apvienojot profesionālās izglītības sistēmu ar profesionālās izglītības un apmācību sistēmu.

1.2. Atbildīgās institūcijas

Par izglītību ir atbildīga Izglītības un zinātnes ministrija. Katrā no desmit apriņķiem ir izglītības nodaļas, kurām deleģēti ministrijas noteikti pienākumi. Atbildību par izglītību zināmā mērā daļa valdība, apriņķi un pašvaldības, kā arī izglītības iestāžu vadība. Saskaņā ar Lietuvas Republikas valdības darba programmu 2008.–2012. gadam apriņķu pārvalžu administrācijas likvidēja ar 2010. gada 1. jūliju, un to funkcijas sadalījis starp valdību, ministrijām un pašvaldību padomēm vai administrācijām. Patlaban tiek

gatavoti tiesību aktu projekti par attiecīgo funkciju nodošanu.

Šobrīd izglītības jomu reglamentē likumi: „Par izglītību, zinātni un pētniecību” (pieņemts 2009. gadā), „Par profesionālo praktisko apmācību”, „Par speciālo izglītību”, „Par pieaugušo neformālo izglītību” un citi tiesību akti. Vietējo izglītības iestāžu darbību reglamentē likums „Par vietējām pašvaldībām”.

Izglītības iestādes (galvenokārt profesionālās skolas (*profesinés mokyklos*) un koledžas (*koleģijos*)), kas tieši atbild par savu darbību centrālajām varas institūcijām, dibina, reorganizē vai slēdz Izglītības un zinātnes ministrija vai arī citas ministrijas vai valsts institūcijas. Patlaban notiek pakāpenisks profesionālās izglītības iestāžu tīkla un to pakļautības reorganizācijas process. Lielāko daļu šo izglītības iestāžu pārveido par sabiedriskām pašpārvaldes iestādēm vai arī Izglītības un zinātnes ministrija nodod savas šādu iestāžu dibināšanas funkcijas citām institūcijām. Darba tirgus mācību centrus, kas sniedza pārkvalificēšanās iespējas darbu zaudējušiem iedzīvotājiem pašlaik integrē kopējā profesionālo apmācību iestāžu tīklā.

Vietējās varas institūcijām pakļautās skolas (pirmsskolas izglītības iestādes un vispārizglītojošās skolas) pēc Izglītības un zinātnes ministrijas apstiprinājuma saņemšanas pārvalda pašvaldību padomes.

Institūcijas, kas iepriekš aprakstītajā veidā var dibināt un uzturēt izglītības iestādes, ir to dibinātājiestādes jeb dibinātāji. Pašas izglītības iestādes ir juridiskās personas, kas reģistrētas saskaņā ar valdības izdotajiem noteikumiem. Izglītības iestādes ir pakļautas savām dibinātājiestādēm, — izņemot augstākās izglītības iestādes, kam piemīt lielāka neatkarība. Izglītības iestādēm ir tiesības un pienākumi, kas minēti to darbību regulējošajos noteikumos, augstākās izglītības iestādēm — to statūtos.

Valdība pārvalda izglītības procesu, ko noslēdz eksāmeni un valsts atzītu diplomu vai apliecību izsniegšana. Ar izglītības jomu saistītie likumi, valdības lēmumi un izglītības un zinātnes ministra rīkojumi ir tiesību akti, kas reglamentē vispārējās izglītības standartus, profesijas un specializācijas jomas un nosaka vispārējās izglītības satura prasības, tostarp modulus un kvalifikācijas prasības. Saskaņā ar šiem tiesību aktiem sagatavotos dokumentus klasificē vairākos valsts reģistros, kas ir saistīti ar izglītību un arī ar kādu citu jomu, piemēram, Valsts izglītības, zinātnes un pētniecības iestāžu reģistrs, Valsts studiju un apmācību programmu reģistrs, Valsts licenču reģistrs un Izglītības apliecību reģistrs.

Visas izglītības iestādes, izņemot augstākās izglītības iestādes, strādā saskaņā ar mācību plāniem, kopējām izglītības satura norādēm un mācību programmām, ko tiešā vai netiešā veidā ir apstiprinājusi Izglītības un zinātnes ministrija. Par izglītības satura norāžu īstenošanu ir atbildīgs skolas direktora vietnieks, savukārt ārpusstundu nodarbību un izvēles mācību priekšmetu saturu sagatavo skolotāji un apstiprina skolas direktors. Par izglītības iestādēm kopīgi ir atbildīgi to vadītāji jeb direktori, kā arī to dibinātāji, kas konkursa kārtībā ieceļ un atbrīvo no amata direktorus. Par skolēnu un studentu novērtēšanu ir atbildīgi paši skolotāji, kuriem ir dota ievērojama izvēles brīvība attiecībā uz mācīšanas metodēm, mācību grāmatām un citiem materiāliem. Skolēni un studenti, kas valsts vai privātajās izglītības iestādēs ir pabeiguši apmierinošā līmenī pilnus mācību kursus vai arī atzītas kursu daļas, saņem oficiālu apliecību, kas apliecina viņu sasniegumus un atbilst Izglītības un zinātnes ministrijas noteiktajām normām. Vispārizglītojošo vidusskolu sistēmu administrē divos līmeņos, proti, to pārvalda vietējo pašvaldību padomju izglītības nodaļas un Izglītības un zinātnes ministrijas vārdā — aprīņķa institūcijas (līdz 2010. gada 1. jūlijam). Izglītības nodaļām ir jāizstrādā un jāīsteno reģionālās izglītības programmas un jārada optimāli apstākļi izglītības iestāžu darbībai. Iepriekš minētās programmas parasti ietilpst reģionālās attīstības programmās, taču tās var būt arī atsevišķas tematiskas programmas.

Lai gan skolu dibinātāji ir atbildīgi par to finanšu resursiem, atsevišķām izglītības iestādēm šajā jomā var būt zināma pašpārvaldes brīvība. Lai gan pamatalgas lielumu nosaka valdība, ja vien ir pieejami naudas līdzekļi, skolu vadītāji saskaņā ar valdības noteiktajām normām var piešķirt saviem darbiniekiem papildatlīdzību.

Par profesionālās izglītības un apmācību iestādēm, proti, par profesionālajām skolām un koledžām,

atbild vairākas ministrijas, tostarp Izglītības un zinātnes ministrija, Iekšlietu ministrija un Sociālās drošības un darba ministrija.

Visu aprīņu profesionālo skolu, administratīvo institūciju un sociālo partneru (tostarp arodbiedrību, reģionālo tirdzniecības kameru un uzņēmumu) pārstāvji aprīņa līmenī (līdz 2010. gada 1. jūlijam) piedalās profesionālās izglītības un apmācību padomju darbībā. Viens no šo padomju uzdevumiem ir analizēt pieprasījumu pēc dažādu speciālistu izglītības iespējām attiecīgajos reģionos. Profesionālo skolu finanšu vadību veic to vadītāji skolu dibinātāju uzraudzībā.

Universitātes tipa un neuniversitātes tipa augstskolas ir Izglītības un zinātnes ministrijas uzraudzībā. Izglītības un zinātnes ministrija regulē arī neuniversitātes tipa augstskolas (*koleģijos*) (saskaņā ar likumu „Par zinātni un pētniecību”). Saskaņā ar Konstitūciju valsts universitātēm ir nodrošināta ievērojama neatkarība.

Universitātes tipa un neuniversitātes tipa augstskolas statūtus apstiprina Seims. Valdība augstākās izglītības iestāžu darbību var regulēt ar subsīdiju, valsts finansētu studiju vietu un citu līdzekļu palīdzību. Šīs izglītības iestādes sagatavo un korigē savas studiju programmas, un iesniedz reģistrācijai Pētniecības un augstākās izglītības departamentam. Izglītības un zinātnes ministrija programmas reģistrē Valsts studiju un praktisko apmācību programmu reģistrā (*Studiju ir mokymo programų registras*).

Augstākās izglītības iestāžu augstākais akadēmisko lietu pārvaldes struktūra ir senāts (augstskolas padome). Valsts augstskolas rektors (direktors) rīkojas augstākās izglītības iestādes vārdā un tās labā un pārvalda tās darbību. Augstskolas padome atklāta konkursa kārtībā rektoru ievēlē, ieceļ amatā un atbrīvo no tā. Tā pieņem augstākās izglītības iestādes attīstības vīziju un misiju, un tās rektora (direktora) iesniegto stratēģiskās rīcības plānu. Pēc atzinuma saņemšanas no senāta (augstskolas padomes) universitātes statūtu grozījumus iesniedz apstiprināšanai Seimā (savukārt koledžas statūtu grozījumus — apstiprināšanai valdībā). Padome izskata un apstiprina rektora (direktora) augstākās izglītības iestādes reorganizācijas plānus, izskata un apstiprina vadības procedūras, augstākās izglītības līdzekļu un finansējuma izmantošanu (tostarp to līdzekļu, kas paredzēti augstākajos amatos esošo darbinieku un citu darbinieku atalgojumam), kā arī izskata un apstiprina ar finansējuma jautājumiem saistītus svarīgus lēmumus. Padomē ir 9 vai 11 locekļi.

Rektoru konference (*Lietuvos rektorių konferencija*) ir rektoru kopsapulce, kurā apspriež tiesību aktu projektus, ko sagatavojis Pētniecības un augstākās izglītības departaments, kā arī vispārīgākus jautājumus, un tajā pieņem lēmumus par jaunu augstākās izglītības iestāžu reģistrēšanu.

Visus mācībspēkus ievēlē fakultātes padomē (tā ir galvenā fakultāšu lēmumu pieņēmēja).

Ministrijas konsultatīvais dienests stratēģiskajos neuniversitātes tipa un universitātes tipa augstskolu izglītības jautājumos ir Augstākās izglītības padome (*Aukštojo mokslo taryba*).

1.3. Finansējums

Valsts izglītības iestāžu galvenie finansējuma avoti ir valsts un vietējo pašvaldību budžeti. Līdz pat 2002. gadam pirmsskolas izglītības iestādes un vispārīzglītojošās skolas finansēja no pašvaldību budžeta, un finansējuma apmērs dažādās pašvaldībās bija atšķirīgs. Skolu darbinieku algu apmēru tomēr noteica valdība.

2002. gadā notika pakāpeniska pāreja uz vispārīzglītojošo skolu finansēšanu, „uz katru skolēnu” piešķirot noteiktu līdzekļu apmēru, ko Lietuvā dēvē par „skolēna grozu”.

Vispārīzglītojošo skolu budžetu sagatavo, pamatojoties uz „skolēnu groziem” („finansējumu uz vienu skolēnu”), un tajā ietilpst arī līdzekļi mācību vides nodrošināšanai, programmu un projektu īstenošanai paredzētie līdzekļi, sponsoru līdzekļi utt.

„Skolēna groza” līdzekļus piešķir pašvaldībām kā mērķtiecīgu finansējumu. Katru gadu Seims nosaka

viena skolēna izglītošanai nepieciešamo līdzekļu apmēru, un kopējais skolas — gan valsts, gan privāto skolu — budžetā paredzētais „skolēnu grozu” apmērs ir atkarīgs no skolēnu skaita attiecīgajā skolā. „Skolēnu grozu” līdzekļus izmanto izglītības un zinātnes ministra apstiprinātā izglītības plāna īstenošanai, t.i., mācībspēku un tehniskā personāla atalgojumam, mācību grāmatu un citu mācību līdzekļu iegādei, skolotāju tālākapmācībai, skolas administrācijai, skolas bibliotēkas uzturēšanai un sociālajam un psiholoģiskajam atbalstam.

Administratīvie resursi un pamatlīdzekļi (kustamie un nekustamie) ietilpst vietējo pašvaldību izglītības budžetos.

Skolas budžetu pārvalda tās dibinātājs (vietējā varas institūcija), kas kopā ar Valsts kontrolei pakļautiem dienestiem kontrolē skolas finansiālo darbību. Valsts kontrole ir valsts augstākā ekonomiskās un finanšu kontroles institūcija, kas atbild par savu darbību Seimam. Valsts profesionālās skolas un koledžas finansē no valsts (valdības) budžeta, un katras konkrētās skolas budžetu pārvalda tās vadītājs, kas atbild par savu darbību centrālajām varas institūcijām.

Neskatoties uz to, ka universitātes tiek finansētas no valsts budžeta, tām piemīt ievērojama neatkarība attiecībā uz mācību kursiem un darbību, un to līdzekļi tiek pārvaldīti atbilstoši statūtiem.

Saskaņā ar 2009. gadā pieņemto likumu „Par zinātnei un pētniecību” zinātnei un augstākās izglītības iestādēm paredzētie līdzekļi ietver: šīm iestādēm paredzētās pamata finansējumu no valsts budžeta, budžeta piešķirumus, kas saskaņā ar likumā noteikto procedūru piešķirti pētījumu finansēšanai, līdzekļus, kas piešķirti no valsts investīciju programmām un valsts investīciju projektiem zinātnes un pētniecības iestādēm, ieņēmumus no mācību maksas, no administratīvās un pētnieciskās darbības, kā arī no sniegtajiem pakalpojumiem, līdzekļus, kas saņemti pētījumu veikšanai dažādās programmās un konkursos, līdzekļus no valsts fondiem, starptautiskajiem līdzekļiem, kurus piešķirušī ārvalstu fondi un organizācijas, un līdzekļus, kas saņemti kā atbalsts saskaņā ar likumu „Par labdarību un sponsorēšanu”, un citus ar likumu atļautus līdzekļus.

Pamata valsts budžeta finansējumu piešķir valsts pētniecības un augstākās izglītības iestādēm, lai tās varētu veikt pētījumus, veicināt radošas mākslinieciskās darbības un veikt eksperimentālus (sociālus, kultūras) pētījumus, nodrošināt šo iestāžu administrēšanu un uzturēšanu, kā arī citu darbību veikšanai.

Katrai universitātei tiek piešķirti valsts budžeta līdzekļi atbilstoši budžetā noteiktajām pozīcijām. Valsts koledžas finansē no piešķirumiem sabiedriskajām iestādēm vai organizācijām, kas pilda šo iestāžu dibinātāja funkcijas.

Valsts budžeta finansējums tiek piešķirts, lai segtu studiju izmaksas valsts finansētajās augstākās izglītības iestādēs, lai labākajiem studentiem, kas studē valsts nefinansētās studiju vietās, kompensētu mācību izmaksas, lai finansētu mērķtiecīgus pētījumus, lai veicinātu valsts aizdevumu vai valsts garantētu aizdevumu, sociālo stipendiju un citu veidu finansiālā atbalsta piešķiršanu.

Ārvalstu augstākās izglītības iestādēm, kas izveidotas Lietuvas Republikā, valsts budžeta finansējums netiek piešķirts.

Zinātniskās pētniecības institūtiem un citām iestādēm, kuras sadarībā ar valsts universitātēm apmāca zinātniekus vai arī palīdz apmācīt speciālistus, piešķir līdzekļus šo zinātnieku un speciālistu apmācīšanai, līdzekļus izmaksājot valdības noteiktajā kārtībā.

Valsts vispārīzglītojošo skolu, profesionālo skolu un koledžu skolēni un studenti mācību maksu nemaksā. Taču universitātes tipa augstskolas var izveidot līdztekus ierobežotam valsts finansētu studiju vietu skaitam arī maksas studiju vietas. Šāda mācību maksa veido iestāžu papildu ienākumus, kas papildina valsts piešķirtos budžeta līdzekļus.

Studentus valsts finansētajām studiju vietām 1. līmeņa un integrētajās studiju programmās atlasa atbilstoši reflektantu kompetencei, kas tiek noteikta, pamatojoties uz mācību sasniegumiem, noslēguma

eksāmenu rezultātiem un īpašām prasmēm un zināšanām.

Valsts finansēto studiju vietu skaits augstākās izglītības iestādēs, kas piedāvā 1. līmeņa un integrētās studiju programmas, ir atkarīgs no vidusskolā vislabākos rezultātus guvušo reflektantu norādēm par to, uz kuru augstākās izglītības iestāžu viņi vēlas doties. Nedrīkst pārsniegt katram studiju virzienam piešķirto valsts finansējumu. Finansējuma sadalījumu starp studiju virzieniem nosaka valdība.

Paredzamo valsts finansēto studiju vietu skaitu 1. līmeņa un integrētajās studiju programmās katrā studiju virzienā paziņo Izglītības un zinātnes ministrija.

Tikai tās personas, kuru mācību sasniegumi nav zemāki par Izglītības un zinātnes ministrijas noteiktajiem minimālajiem rādītājiem, var studēt valsts finansētajās 1. līmeņa un integrētajās studiju programmās.

Galīgo valsts finansēto studiju vietu skaitu 1. līmeņa un integrētajās studiju programmās katrā studiju virzienā un to sadalījumu starp augstākās izglītības iestādēm apstiprina Izglītības un zinātnes ministrija.

Studenti, kuriem ir sliktas sekmes, var zaudēt tiesības uz valsts finansējumu, ja viņu vidējā atzīme attiecīgajā laikposmā ir zemāka nekā citu tā paša studiju gada atbilstošās studiju programmas studentu vidējā atzīme attiecīgajā laikposmā. Pēc valsts finansējuma zaudēšanas studentam ir jāmaksā augstākās izglītības iestādes noteiktā mācību maksa, un viņa valsts finansēto studiju vietu „ieņem” labākais maksas studiju vietā studējošais students.

Valsts finansēto studiju vietu skaitu 2. līmeņa un doktorantūras programmās, un programmās, kurās nepiešķir akadēmisko grādu, katru gadu attiecībā uz konkrētiem studiju virzieniem nosaka valdība. Izglītības un zinātnes ministrija studiju vietas 2. līmeņa programmās un programmās, kurās nepiešķir akadēmisko grādu, starp universitātēm sadala atbilstoši to pētnieciskā (radošā) darba rezultātiem un/ vai reflektantu vēlmei studēt attiecīgos studiju virzienus vai pētniecības jomas 1. līmeņa un integrētajās studiju programmās. Doktorantūras studiju vietas Izglītības un zinātnes ministrija piešķir pētniecības un augstākās izglītības iestādēm atbilstoši to pētnieciskā (radošā) darba rezultātiem un doktorantūras studiju rezultātiem.

Finansējumu no valsts budžeta piešķir studiju finansēšanai valsts finansētajās studiju vietās valdības noteiktajā kārtībā.

Ja valsts finansētā studiju vietā studējošu studentu izslēdz no augstākās izglītības iestādes vai ja viņš pārtrauc studijas, tad šim studentam ir jāatmaksā līdzekļi vai daļa līdzekļu, kas piešķirti no valsts budžeta.

Izglītības un zinātnes ministrijas uzdevums ir sagatavot kārtību, kādā notiek konkurss uz valsts finansētajām studiju vietām to personu vidū, kuras izglītību ieguvušas ārvalstīs.

Studenti, kas studē valsts nefinansētās studiju vietās 1. līmeņa vai integrēto studiju programmās un pirmajos divos studiju gados (pagarināto studiju gadījumā tā ir puse no studiju programmas) ir sasnieguši vislabākos rezultātus un pēc tam ir veiksmīgi pabeiguši atlikušo studiju programmas daļu, var saņemt attiecīgajā laika periodā samaksātās mācību maksas kompensāciju (mācību maksa nedrīkst būt augstāka par studiju standarta izmaksām). Pēc pirmo divu studiju gadu pabeigšanas studenti var saņemt attiecīgajā laikposmā samaksātās mācību maksas kompensāciju (mācību maksa nedrīkst pārsniegt studiju standarta izmaksas).

Personas, kas atkārtoti studē tā paša vai zemāka līmeņa programmā, nevar studēt valsts finansētajās studiju vietās vai saņemt samaksātās mācību maksas kompensāciju, ja vairāk nekā puse iegūto kredītpunktu ir finansēti no valsts budžeta, izņemot valdības noteiktos gadījumus. Tādi paši nosacījumi attiecas uz tiem studentiem, kuri vienlaikus studē divās vai vairākās viena līmeņa programmās (kur piešķir vai nepiešķir akadēmisko grādu), ja vismaz vienā programmā viņu studijas finansē valsts (viņiem ir jāmaksā par otro un katru nākamo studiju programmu).

Valsts budžeta finansējumu var piešķirt pētniecības un augstākās izglītības iestādēm to studiju

programmu īstenošanai. Valsts mērķtiecīgi finansēto studiju vietu skaitu katrā studiju virzienā paziņo Izglītības un zinātnes ministrija.

Studenti var saņemt valsts aizdevumus vai valsts garantētus aizdevumus, lai segtu mācību maksu, uzturēšanās izdevumus vai apmaiņas studiju maksu saskaņā ar starptautiskiem (starpvietām) nolīgumiem.

Vispārīgā izglītībā, piemēram, mācību grāmatas un mācību materiālus skolēniem nodrošina valsts (tie ir ietverti „skolēna grozā”), taču citi skolai nepieciešamie skolēniem jāiegādājas pašiem, tostarp darba burtnīcas, vārdnīcas un atlanti. Profesionālo skolu skolēni un koledžu studenti mācību grāmatas var saņemt skolu bibliotēkās, lai gan parasti viņi strādā ar pašu skolotāju sagatavotiem materiāliem.

Augstākās izglītības iestāžu studenti paši ir atbildīgi par mācību materiālu sagādāšanu.

Bāreņi un bērni no ģimenēm, kas saņem sociālo pabalstu, var saņemt brīvpusdienas.

1.4. Kvalitātes nodrošināšana

Lietuvā nav tādas formāli neatkarīgas iestādes, kas veiktu mācību procesa kontroli un uzraudzību. Tā vietā šīs darbības koordinē Izglītības un zinātnes ministrija, un tas notiek dažādos administratīvos līmeņos — centrālajā, apriņķu (līdz 2010. gada 1. jūlijam) vai vietējā līmenī — atkarībā no izglītības iestādes veida. Jāpiebilst, ka, lai gan skolas, kas pakļautas vietējai pašvaldībai, kontrolē šim mērķim izveidots vietējais dienests, tās var pārbaudīt arī tā apriņķa līmenī (līdz 2010. gada 1. jūlijam), kura pakļautībā ir attiecīgā vietējā pašvaldība. Turklāt apriņķu inspektoriem (kā arī centrālajām institūcijām) ir tiesības kontrolēt centrālā līmenī uzturētās skolas un privātskolas, kas ir to administratīvajā teritorijā.

Kontrole un uzraudzība notiek saskaņā ar ministrijas sagatavoto Vispārējās izglītības politikas īstenošanas uzraudzības plānu. Šī plāna galvenie mērķi un uzdevumi ir apkopot, analizēt un izplatīt informāciju par izglītības reformas gaitu, kā arī izplatīt secinājumus un ierosinājumus izglītības iestāžu direktoriem, apriņķu izglītības nodaļām un Izglītības un zinātnes ministrijai, skaidrot valsts izglītības politiku un sniegt izglītības iestādēm informāciju un atbalstu tās īstenošanā.

Pētniecības un augstākās izglītības iestādes pašas ir atbildīgas par savu pakalpojumu kvalitāti un tās nodrošināšanu. Tām ir jāpublicē kvalitātes rādītāji un kopīgi ar kontroles un vērtēšanas iestādēm jāveicina kvalitātes kultūras veidošana zinātnes un pētniecības jomā.

Pētniecības (mākslas) un studiju kvalitāti nodrošina ar iekšējo kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, ar ārējā novērtējuma un studiju programmu akreditācijas, pētniecības ārējā novērtējuma un pētniecības un augstākās izglītības iestāžu ārējā novērtējuma un/vai akreditācijas palīdzību.

Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs studiju kvalitāti nodrošina ar ārējā novērtējuma procedūru palīdzību. Ārējā novērtējuma mērķis ir, pamatojoties uz secinājumiem, noteikt sniegto pakalpojumu kvalitāti, izteikt ierosinājumus tās uzlabošanai un veicināt kvalitātes kultūras veidošanu zinātnisko pētījumu un augstākās izglītības jomā. Augstākās izglītības iestāžu ārējā novērtējuma procedūras aprakstu apstiprina valdība. Augstākās izglītības iestādes regulāri akreditē, un ārējā novērtējuma laikā izdarītie secinājumi ir ārējās akreditācijas pamatā.

Katrai augstākās izglītības iestādei ir jābūt iekšējai novērtēšanas sistēmai, kuras pamatā ir kvalitātes nodrošināšanas standarti un norādes Eiropas augstākās izglītības jomā un kvalitātes uzlabošanas stratēģija, kas apstiprināta ikvienā augstākās izglītības iestādē.

Likums „Par zinātni un augstāko izglītību” nosaka pētniecības un augstākās izglītības iestādēm pienākumu regulāri veikt pašanalīzi attiecībā uz to pētniecības (radošajām) aktivitātēm.

2. PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA

Galvenais tiesību akts, kas Lietuvā reglamentē pirmsskolas izglītību, ir Izglītības likums. Pirmsskolas izglītības mērķis ir bērnam palīdzēt iemācīties piepildīt savas kultūras (tostarp etniskās), sociālās un kognitīvās vajadzības. Saskaņā ar likumu „Par vietējām pašvaldībām” pirmsskolas izglītības organizēšana ir neatkarīga vietējo pašvaldību funkcija. Pirmsskolas izglītības iestādes var būt arī privātas.

Pirmsskolas izglītību bērnam sniedz ģimenē vai arī pēc vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) lūguma vai pēc bērnu tiesību aizsargājošu iestāžu ieteikuma, — pirmsskolas izglītības iestādēs saskaņā ar pirmsskolas izglītības programmu. Pirmsskolas izglītību sniedz bērniem vecumā no 1 līdz 5 (vai 6) gadiem. Piecu gadu vecumā, ja bērns ir pietiekami attīstījies, viņš var apmeklēt pirmsskolas sagatavošanas grupiņu.

Pirmsskolas izglītības programmu var īstenot mazbērnu silītes, „bērnudārzi ar silītēm”, bērnudārzi, skolas tipa bērnudārzi un citas skolas, licencēti privātskolotāji un citi izglītības pakalpojumu sniedzēji. Ģimenes, kuras pirmsskolas vecuma bērnu māca mājās, saņem pedagoģisku atbalstu.

Ņemot vērā, ka pirmsskolas izglītības iestādes izglītības pakalpojumus var sniegt arī pirmsskolas sagatavošanas grupiņās, pirmsskolas izglītību iedala šādos posmos atkarībā no vecuma grupas:

- silītes izglītība (bērniem vecumā no 1 līdz 3 gadiem);
- pirmsskolas izglītība (bērniem vecumā no 3 līdz 6 gadiem);
- izglītība, ko sniedz pirmsskolas sagatavošanas grupiņās (bērniem vecumā no 6 līdz 7 gadiem vai īpašos gadījumos — bērniem vecumā no 5 līdz 6 gadiem).

Jaunākā vecuma bērnus māca silīšu grupiņās. Šādas grupiņas ir mazo bērnu silītēs bērniem vecumā no 1 līdz 3 gadiem un „bērnudārzos ar silītēm” bērniem vecumā no 1 līdz 7 gadiem.

Pirmsskolas vecuma bērni izglītību iegūst pirmsskolas grupiņās „bērnudārzos ar silītēm” un bērnudārzos (bērniem vecumā no 3 līdz 7 gadiem), skolas tipa bērnudārzos (bērniem vecumā no 3 līdz 11 gadiem) vai vispārizglītojošās skolās.

Pirmsskolas izglītība kalpo par pamatu turpmākai izglītībai un personas darbībai nākotnē. Tā ir daļa no vispārējās izglītības, par kuru ir atbildīga Izglītības un zinātnes ministrija, kas nosaka izglītības saturu un mērķus.

Pirmsskolas izglītība apmierina bērnu galvenās trīs vajadzības, proti, sniedz drošību, dod iespēju darboties un izpaust sevi. Tās uzdevums ir veicināt bērnu pašpaļāvību, iniciatīvu un radošumu, kā arī rūpēties par bērnu veselību. Tā ir paredzēta galvenokārt, lai ģimenēm palīdzētu prasmīgi rūpēties par bērniem un bērnus izglīt. Dienas silīšu un bērnudārzu apmeklēšana nav obligāta. Taču bērniem no četri vai piecu gadu vecuma ir ieteicams apmeklēt bērnudārzu, lai sāktu veidot saziņu ar pieaugušajiem un citiem bērniem ārpus ģimenes loka un tādējādi sagatavotos turpmākajām skolas gaitām. Patlaban pirmsskolas izglītības iestādes kļūst daudzveidīgākas. Ir valsts un privātās skolas, reliģisko kopienu bērnudārzi, pirmsskolas izglītības iestādes, kurās strādā pēc Montesori metodes, kā arī pilna un nepilna laika bērnudārzi. Atsevišķu pirmsskolas grupiņu darba pamatā ir R. Šteinera (*R. Steiner*) principi. Dienas silītes ir paredzētas bērniem vecumā līdz trim gadiem, bērnudārzi — bērniem vecumā līdz sešiem vai septiņiem gadiem, savukārt sākumskolas tipa bērnudārzi — bērniem līdz pat desmit gadu vecumam. Pēc vecāku pieprasījuma pirmsskolas izglītības iestādes var sniegt arī papildu mākslas, valodu un muzikālo izglītību.

Bērniem, kas neapmeklē pirmsskolas izglītības iestādes, kā arī bērniem no riska ģimenēm un etnisko/reģionālo minoritāšu ģimenēm, bērnudārzos, skolas tipa bērnudārzos un vispārizglītojošās pamatskolās un vidusskolās (parasti lauku reģionos) izveido pirmsskolas sagatavošanas grupiņas (*priešmokyklinio ugdymo grupės*), lai veicinātu bērnu sagatavotību skolas gaitām.

Lai gan pirmsskolas izglītības iestādes var piedāvāt dažādas mācību metodes, programmas vai ārpusstundu nodarbības, tās parasti nenosaka, kāda veida turpmāko izglītību bērns iegūs (izņemot bērnus, kurus nosūta uz speciālajām skolām).

Visu bērnudārzu administrēšana ir līdzīga. Taču sākumskolas tipa bērnudārzu administrēšanas veids ir atkarīgs no tā atrašanās vietas.

Lietuvā pirmsskolas izglītības iestādes un skolas, kas nodrošina pirmsskolas izglītības programmu īstenošanu, ir kopmācības skolas. Pirmsskolas izglītības iestādes finansē no valsts vai pašvaldību budžeta saskaņā ar apstiprināto budžetu.

Piešķirot līdzekļus pirmsskolas izglītības iestādēm, lai aprēķinātu to izdevumus, dibinātāji ņem vērā „Metodiskos ieteikumus attiecībā uz principa „nauda seko skolēnam” piemērošanu”. Papildu līdzekļus pirmsskolas izglītības iestāžu bērniem var piešķirt no pašvaldību budžetiem, kā arī no pašu izglītības iestāžu, uzņēmumu vai citu organizāciju resursiem. Šos līdzekļus sadala skolām.

Pirmsskolas izglītības iestādēm var būt ārpusbudžeta līdzekļi.

Pirmsskolas izglītības pakalpojumu sniedzēji saņem valsts finansējumu, kas īpaši paredzēts skolēnu vispārējās izglītības finansēšanai. Kopš 2003. gada pirmsskolas izglītībai piešķir arī „skolēnu grozu” līdzekļus, kas daļēji sedz pirmsskolas izglītības programmas īstenošanas izmaksas. Atlikušo daļu līdzekļu, kas nepieciešami izglītības programmas īstenošanai, piešķir izglītības iestādes dibinātājs.

Vecāki (audžvecāki vai aizbildņi) arī sniedz savu ieguldījumu bērnu uzturēšanas izmaksu segšanā. Maksājuma lielumu par bērnu uzturēšanu pirmsskolas izglītības iestādēs vai pirmsskolas sagatavošanas grupiņās nosaka dibinātājs saskaņā ar attiecīgo valdības 1995. gada lēmumu (grozījumi izdarīti 2000. gadā), Izglītības likumu un likumu „Par pašvaldībām”. Šis maksājums ietver bērna ēdināšanas katru dienu izmaksas, mācību materiālu un līdzekļu iegādes izmaksas un citas izmaksas. Maksājumu iekasē, ņemot vērā to, cik dienas mēnesī bērns ir apmeklējis izglītības iestādi.

Valsts sniedz atbalstu kompensācijas maksājumu veidā arī tad, ja pirmsskolas vecuma bērnu audzina mājās.

2009. gadā Lietuvā bija 654 pirmsskolas izglītības iestādes, tostarp arī astoņas privātās. Tās apmeklēja vairāk nekā 95 tūkstoši bērnu jeb par 2 tūkstošiem vairāk nekā 2008. gadā.

2.1. Uzņemšana

Pirmsskolas izglītības ieguve kādā izglītības iestādē nav obligāta. To var apgūt bērniem vecumā no 1 līdz 5 (vai 6) gadiem. Bērnu uzņemšanas kārtību pirmsskolas izglītības iestādē nosaka šīs iestādes dibinātājs, t.i., pašvaldība (vai privātu iestāžu gadījumā — kāds cits dibinātājs). Galvenais princips, ko ievēro, uzņemot bērnus izglītības iestādē, ir, ka pirmsskolas izglītības iestādei ir jābūt pēc iespējas tuvāk bērna dzīvesvietai.

Bērnus uzņem pirmsskolas izglītības iestādē pēc tam, kad izglītības iestādes vadītājs ir saņēmis iesniegumu no vecākiem (audžvecākiem vai aizbildņiem). Dažās pašvaldībās ir izveidota īpaša kārtība centralizētai bērnu uzņemšanai pirmsskolas izglītības iestādēs un pirmsskolas sagatavošanas grupiņās. Šādā gadījumā iesniegumus reģistrē pašvaldības izglītības nodaļā, nevis pašā izglītības iestādē.

Pirms bērns sāk apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, starp vecākiem (audžvecākiem vai aizbildņiem) un pirmsskolas izglītības pakalpojumu sniedzēju tiek noslēgts līgums (tajā vecākiem īpašas prasības nav paredzētas).

Daudzbērnu ģimenēm (trīs vai vairāk bērnu), ģimenēm, kurās viens no vecākiem ir skolēns, pilna laika students vai obligātajā militārajā dienestā iesaukta persona, kā arī vientuļo vecāku ģimenēm, kurās bērnu audzina tikai viens no vecākiem, ir tiesības uz samazinātu maksu par bērnu uzturēšanu pirmsskolas izglītības iestādēs. Turklāt bērnudārza dibinātājam (pašvaldības padomei) ir tiesības noteikt citas atlaides vai maksājumus.

2.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas

Bērnus pirmsskolas izglītības iestādēs iedala grupās pēc vecuma vai arī jaukta vecuma grupās. Maksimālais bērnu skaits vienā grupā, kuri ir vecumā no viena līdz trim gadiem, ir 10, šis ierobežojums bērniem vecumā no 3 līdz 7 gadiem ir 15 bērni vienā grupā. Minimālo bērnu skaitu izglītības iestādē nosaka tās dibinātājs.

Lai gan mācību gads sākas 1. septembrī, mācību process pirmsskolas izglītības iestādēs ir ļoti vāji strukturēts un nav noteiktu mācību dienu, ceturkšņu vai pat stundu. Pirmsskolas izglītības iestādes ir atvērtas visu gadu, izņemot valsts svētku dienas un nedēļas nogales.

Pirmsskolas izglītības iestāžu materiālā nodrošinājuma vidi veido saskaņā ar izglītības un zinātnes ministra apstiprinātajiem „Mācību materiālu nodrošināšanas standartiem”.

Pirmsskolas sagatavošanas grupā nedrīkst būt vairāk par 20 bērniem un mazāk par 5 bērniem. Pirmsskolas sagatavošanas grupas nedrīkst apvienot ar sākumskolas klasēm.

2.3. Izglītības saturs

Pirmsskolas izglītības pamatmērķis ir palīdzēt attīstīt bērna personību un iemācīt pamatprasmes, kas nepieciešamas dzīvei sabiedrībā.

Šajā nolūkā pirmsskolas izglītību nodrošina atbilstoši divām valsts programmām — „Pirmsskolas izglītības pamatnostādņem — izglītības satura norādēm skolotājiem un vecākiem” (1993. gads) un „1993. gada programmai bērnodarziem „*Vérinélis*””. Lai gan abi dokumenti paredzēti vienādu mērķu sasniegšanai, to metodes ir atšķirīgas. Pirmsskolas izglītības pamatnostādņēs ir izmantota integrētās izglītības metode, savukārt programmas „*Vérinélis*” pamatā ir radošuma metode, ko iedvesmojuši holistiskās izglītības principi. Izglītības programma nav sadalīta atsevišķos mācību priekšmetos, bet tajā ir integrētas dažādas bērna attīstību veicinošas aktivitātes, tostarp valoda, vispārējā izpratne, māksla, mūzika, spēles, amatniecība un teātra māksla. Ir arī valsts apstiprināts dokuments „Ceļvedis agrīnajā izglītībā”, kas paredzēts izmantošanai darbā ar bērniem vecumā no 1,5 līdz 3 gadiem.

Atsevišķās pirmsskolas grupiņās izmanto M. Montesori un R. Šteinera principus. Pēc vecāku lūguma izglītības iestādes var piedāvāt arī papildu mākslas, valodu un mūzikas izglītību.

Tikai tās speciālās pirmsskolas vai specializētās pirmsskolas izglītības iestādes (piemēram, mākslas jomā) sagatavo bērnus noteiktam sākumskolas izglītības veidam, kas atšķiras no parastajām sākumskolām. Citos gadījumos bērnus var uzņemt jebkurā sākumskolā — neatkarīgi no tā, kādu pirmsskolas izglītības iestādi viņi ir apmeklējuši.

Pirmsskolas izglītību atbalsta divi starptautiski projekti, proti, „Pirmsskolas izglītības sistēmas demokratizācija”, kuru 1992. gadā uzsāka Lietuvas Atvērtās sabiedrības fonds un *Egmont Peterson* (Dānija), un „Soli pa solim”, kas ir vēl viens Atvērtās sabiedrības fonda projekts, kuru uzsāka 1994. gadā. Pirmajā projektā ir iesaistītas 60 pirmsskolas izglītības iestādes un sākumskolas tipa bērnodarzi, otrajā — 62 pirmsskolas un sākumskolas. Izglītības process visās šajās izglītības iestādēs notiek atbilstoši „Pirmsskolas izglītības pamatnostādņem”, uzsverot humānistiskās izglītības principus un atšķirīgas metodikas izmantošanu.

2000. gadā projektu „Pirmsskolas izglītības sistēmas demokratizācija” pārveidoja par Pedagoģijas studiju attīstības centru (*Pedagoginių studijų kaitos centros*) un projektu „Soli pa solim” — par Izglītības inovāciju centru (*Ugdymo inovacijų centros*). Šie divi centri turpināja atbalstīt jauninājumus pirmsskolas un sākumskolas izglītībā, īpašu uzmanību pievēršot pedagoģijas studiju modernizācijai un pirmsskolas un sākumskolas skolotājiem paredzētas literatūras publicēšanai.

Lai izplatītu projekta idejas, 1998. gadā atvēra Bērnu izglītības centrus (*Vaikystės pedagogikos centrai*), kas patlaban darbojas 14 bērnodarzos un skolas tipa bērnodarzos. Šie centri uztur ciešas attiecības

ar pedagoģiskās izglītības iestādēm, uzņem praksē studentus, organizē skolotāju tālākizglītību un konferences un uzņemas īstenot jaunu reformu iniciatīvas.

Izglītības un zinātnes ministrs apstiprina „Pirmsskolas izglītības programmu kritērijus”. Šī dokumenta pēdējo versiju apstiprināja 2005. gadā.

Pirmsskolas izglītības pakalpojumu sniedzēji saskaņā ar „Pirmsskolas izglītības programmu kritērijiem” izstrādā un sistemātiski pilnveido savu iestāžu pirmsskolas izglītības programmas.

Pēc tam, kad ir izvērtētas to ģimeņu vajadzības, kurās aug pirmsskolas vecuma bērni, izglītības iestādes dibinātājs un/vai pirmsskolas izglītības programmu īstenojošo iestāžu partneru kopsapulce apstiprina programmu. Izglītības pakalpojumu sniedzējs programmu apstiprina ne vēlāk kā mēnesi pirms tās īstenošanas sākuma.

Pirmsskolas izglītības programmās ir izklāstīti vispārējie nosacījumi, pirmsskolas izglītības principi, tās mērķi un uzdevumi, izglītības saturs, pedagoģiskās metodes un formas, kā arī mācību līdzekļu veidi, izglītības sasniegumi un to vērtēšana, kā arī bibliogrāfiskās atsauces un izmantotā literatūra.

Programmās ir noteikts, kādiem bērniem tā ir paredzēta, kādas ir šo bērnu vajadzības, skolotāju un citu speciālistu profesionālā kvalifikācija, izglītības pakalpojumu sniedzēja specifika, kā arī vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) un vietējās sabiedrības vajadzības. Programmās minētajai metodikai jāatbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijai par bērna tiesībām, kuru ratificējis Lietuvas Republikas Seims, un jāpievērš pienācīga uzmanība „Pirmsskolas un sākumskolas izglītības ekspertu grupas” ieteikumiem, kā arī katra reģiona īpatnībām.

2.4. Vērtēšana

Lai gan pirmsskolas bērnu sasniegumus nevērtē regulāri, pamatskolās uzņem tos bērnus vecumā no 6 līdz 7 gadiem, kuri atbilst „Sagatavotības kritērijiem”, kurus 1996. gadā izveidoja ekspertu komisija un apstiprināja izglītības un zinātnes ministrs. Saskaņā ar šiem kritērijiem bērna sagatavotību nosaka sociāli emocionālā sagatavotība (par to liecina pašapziņa, pašcieņa un elementāra sevis kontrolēšana, spēja būt sabiedrībā un sadarboties, kā arī atbildības sajūta), intelektuālā sagatavotība (tostarp vispārējā izpratne un emocionalitāte, laba atmiņa, spēja loģiski spriest, iztēle un radošums) un attieksme pret mācībām (tostarp vēlme apmeklēt skolu un interese par lasīšanu, rakstīšanu un matemātikas pamatiem).

Bērnudārzu darbinieki vai vecāki (ja bērns nav apmeklējis pirmsskolas izglītības iestādi) pieņem lēmumu par to, vai bērnam jāsāk iet pamatskolā, pamatojoties uz novērojumiem, nevis formāliem testiem. Tomēr atsevišķos gadījumos var izmantot psiholoģiskos testus. Vecāki var izlemt arī to, kuru sākumskolu viņu bērniem vajadzētu apmeklēt un kādā vecumā. Ja viņi vēlas, lai bērns mācītos kādā citā valodā, nevis lietuviešu valodā, viņiem ir jāizvēlas atbilstoša skola. Reģionos, kuros ir liels skaits minoritāšu, tā parasti nav problēma, lai gan vērā ņem arī konkrētās teritorijas patiesās vajadzības.

2.5. Skolotāji

Visu pirmsskolas izglītības posmu izglītību var mācīt tikai kvalificēti skolotāji, t.i., personas, kuras ir ieguvušas augstāko vai īpašu profesionālo izglītību (īpaša vidējā izglītība, kas pabeigta līdz 1995. gadam) un skolotāja kvalifikāciju.

Pirmsskolas skolotājus var sagatavot vai nu universitātes tipa augstskolās, vai arī koledžās. Universitātes tipa augstskolās sagatavo speciālistus darbam jebkurā izglītības posmā, taču koledžas sagatavo skolotājus tikai pirmsskolas, sākumskolas un pamatskolas skolotājus. Studijas koledžā ilgst četrus gadus, savukārt universitātes mācību kurss ilgst četrus vai arī piecus gadus (ja tiek apgūts vairāk nekā viens specializācijas mācību priekšmets), kam seko pusotru gadu vai divus gadus ilgas studijas maģistra grāda ieguvei.

Pirmsskolas skolotājus apmāca visās jomās, kas būs nepieciešamas viņu nākotnes darbā, taču tas notiek vispārīgi, nevis saistībā ar kādu konkrētu specializācijas mācību priekšmetu. Koledžas mācību kursi pirmsskolas skolotājiem ilgst tikai četrus gadus. Dažas pirmsskolas izglītības iestādes pieņem darbā speciālistus, kas bērniem māca mūziku, dejošanu un svešvalodas, un piedāvā arī iespēju veikt pedagoģisko praksi.

Pirmsskolas skolotājiem ir tiesības uz tādām pašām iespējām uzlabot savu profesionālo kvalifikāciju kā visiem citiem skolotājiem. „Izglītības likumā” ir noteikts, ka skolotājam ir tiesības apmeklēt tālākizglītības kursus ne mazāk kā piecas dienas gadā.

3. SĀKUMSKOLAS IZGLĪTĪBA

Izglītības sistēma Lietuvā ir mantojusi padomju un daļēji pat cariskās Krievijas izglītības sistēmas struktūru, sākumskolas nav nošķirtas no pamatskolām vai vidusskolām, un pat dažās ģimnāzijās notiek mācības gan sākumskolas, gan pamatskolas klasēs.

Sākumskolas veido pirmo izglītības sistēmas pakāpi no pirmās līdz ceturtajai klasei, un mācības tajās sāk bērni vecumā no sešiem līdz septiņiem gadiem. Sākumskolas izglītība ir daļa no likumā noteiktās obligātās izglītības, un tā ir bezmaksas.

Saskaņā ar sākumskolas izglītības programmu bērnus sākumskolās uzņem tajā kalendāra gadā, kad viņiem paliek septiņi gadi. Dažos gadījumos pēc bērna vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) lūguma un izglītības un zinātnes ministra noteiktajā kārtībā bērns, kuram attiecīgajā kalendāra gadā paliek septiņi gadi, taču vēl aizvien ir vajadzīga kvalificētu speciālistu atbalsts un ikdienas aktivitāšu organizēšana veselībai nekaitīgā veidā, vēl gadu var mācīties vai nu pirmsskolas izglītības iestādē, vai arī mājās saskaņā ar individuālajām vajadzībām pielāgotu programmu.

Pēc bērna vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) lūguma un atbilstoši izglītības un zinātnes ministra apstiprinātajai „Bērna sagatavotības pirmsskolas un sākumskolas izglītības programmu apguvei novērtēšanas kārtībai” bērns var apmeklēt sākumskolu arī gadu agrāk.

Skolu vispārējais mērķis ir sagatavot izglītotu, neatkarīgu un aktīvu personību. To mēģina sasniegt:

- radot apstākļus, kas veicina katra bērna individualitātes attīstību;
- mācot kultūras pamatus (intelektuālo, estētisko, ētisko pamatu);
- sniedzot zināšanas un veicinot spēju tās analizēt un interpretēt;
- sniedzot nepieciešamās prasmes dzīvē un personas attiecībās ar sabiedrību.

Sākumskolas posmi ir:

- sākumskolas tipa bērnudārzi, kuros apvienotas pirmās četras klases (kurās vienā gadā var apgūt vairāku mācību gadu vielu);
- sākumskolas posma 1.– 4. klase vispārīzglītojošajās vidusskolās, pamatskolās vai ģimnāzijās (lauku rajonos);
- sākumskolas;
- nelielas sākumskolas (izveidotas lauku rajonos).

Visās sākumskolās mācības notiek saskaņā ar valstī apstiprinātajām kopējām izglītības satura norādēm un mācību plānu. Tomēr humanitārajās ģimnāzijās un specializētajās skolās pēc sākumskolas izglītības apguves parasti seko apmācības attiecīgajā specializācijas jomā. Skolas netiek klasificētas pēc to lieluma.

Sākumskolas izglītību reglamentē „Izglītības likums”, izglītības un zinātnes ministra apstiprinātie mācību plāni un uzlabotās Sākumskolas izglītības satura norādes.

Izglītības iestāžu dibinātājas, kas piedāvā sākumskolas izglītību, ir pašvaldību padomes un privātpersonas (fiziskās un juridiskās personas). Patlaban sākumskolas izglītību piedāvā 104 skolas, tostarp arī 7 privātās izglītības iestādes. Turklāt gandrīz visas pamatskolas un vidusskolas piedāvā sākumskolas izglītības programmu. To piedāvā arī daļa ģimnāziju.

Mācību grāmatas skolēni saņem bez maksas, taču darba burtnīcas ir jāpērk pašiem.

Mācības saskaņā ar pirmsskolas, sākumskolas, pamatskolas, vidusskolas un profesionālās izglītības

satura un praktisko apmācību norādēm valsts un pašvaldību skolās notiek bez maksas. Likumā noteiktajā kārtībā vecāki (audžuvecāki vai aizbildņi) un citi sponsori var finansiāli atbalstīt skolas. Skolēnu vecāki (audžuvecāki vai aizbildņi) parasti palīdz uzlabot skolas materiāli tehnisko nodrošinājumu, ievērojot skolas noteiktu kārtību.

3.1. Uzņemšana

Personai ir tiesības izvēlēties valsts, pašvaldības vai privāto skolu un to mainīt. Skolēnu uzņemšanas kārtību valsts un pašvaldību vispārizglītojošās un profesionālajās skolās nosaka izglītības iestādes dibinātājs saskaņā ar vispārējiem uzņemšanas kritērijiem, kurus apstiprinājis izglītības un zinātnes ministrs.

Valsts un pašvaldību vispārizglītojošās skolās vispirms uzņem personas, kas dzīvo skolas dibinātāja noteiktajā skolas mikrorajonā. Pēc bērna vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) un paša bērna lūguma viņu var uzņemt jebkurā citā vispārizglītojošā skolā, ja vien tajā ir brīvas vietas.

Bērnu uzņemšanas kārtību privātskolās, kas piedāvā oficiālo izglītību, nosaka to dibinātāji saskaņā ar attiecīgajai mācību programmai noteiktajām uzņemšanas prasībām, kas izklāstītas „Izglītības likumā”.

Iepriekš minētie principi ir noteikti Izglītības likumā un attiecas uz visiem vispārējās izglītības posmiem.

Saskaņā ar sākumskolas izglītības programmu bērnus uzņem sākumskolās tajā kalendāra gadā, kad viņiem paliek septiņi gadi. Dažos gadījumos pēc bērna vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) lūguma un izglītības un zinātnes ministra noteiktajā kārtībā bērns, kuram attiecīgajā kalendāra gadā paliek septiņi gadi, vēl gadu var mācīties pirmsskolas izglītības iestādē vai arī mājās saskaņā ar individuālajām vajadzībām pielāgotu programmu, ja joprojām vajadzīgs kvalificētu speciālistu atbalsts un ikdienas aktivitāšu organizēšana veselībai nekaitīgā veidā.

Pēc bērna vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) lūguma un atbilstoši izglītības un zinātnes ministra apstiprinātajai „Bērna sagatavotības pirmsskolas un sākumskolas izglītības programmu apguvei novērtēšanas kārtībai” bērns var apmeklēt sākumskolu arī gadu agrāk.

3.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas

Kopējais mācību stundu skaits, izglītības saturs un tā mācīšanas veids ir noteikts mācību plānā, kas ietilpst uzlabotajās „Sākumskolas izglītības satura norādēs 2009.– 2011. gadam” (ko apstiprinājis izglītības un zinātnes ministrs).

Mācības saskaņā ar sākumskolas izglītības satura norādēm notiek no 1. septembra līdz 29. maijam, t.i., 160 mācību dienas. Sākumskolas izglītības satura norādēs minētais mācību plāns nosaka arī rudens, ziemas un pavasara brīvdienu laiku. 1.– 4. klases skolēniem ir 10 papildu brīvdienas (tās tiek sadalītas divos piecu dienu brīvlaikos).

Sākumskolas izglītību organizē saskaņā ar „Sākumskolas izglītības koncepciju”, kuru 2003. gadā apstiprināja izglītības un zinātnes ministrs.

Skola var sagatavot savu mācību plānu vispārējā sākumskolas izglītības īstenošanai, nepārsniedzot to mācību stundu (astronomisko stundu) skaitu nedēļā, kurš katram mācību priekšmetam paredzēts vispārējos mācību plānos. Īstenojot sākumskolas izglītības satura norādes, skola var izlemt, vai mācībstunda ilgst 40 vai arī 35 minūtes, kā arī organizēt mācību darbu, integrējot mācību priekšmetus. Izglītības saturā paredzēto mācību priekšmetu stundu skaitam gadā ir jāatbilst vispārējos mācību plānos noteiktajam skaitam. Skolēniem, kas sākumskolas izglītību sāk apgūt lietuviešu valodā, taču pietiekami labi to nepārzina, jānodrošina iespēja to intensīvi mācīties.

Sākumskolas izglītības mācīšanas procesā klasi var sadalīt mazākās grupās šādos gadījumos: lai mācītu morālās izglītības mācību priekšmetu, ja ne mazāk kā pieci skolēni ir izvēlējušies mācīties

morālās izglītības priekšmetus, t.i., reliģiju (tradicionālās reliģiskās konfesijas vai kopienas) vai ētiku, lai mācītu svešvalodas (agrīnā svešvalodas apguve) vai lietuviešu valodu (kā oficiālo valsts valodu) skolās, kurās galvenā mācībvaloda ir kādas etniskās minoritātes dzimtā valoda, ja klasē ir ne mazāk kā 20 skolēni, lai mācītu lietuviešu valodu (kā dzimto valodu) skolās, kas iekļautas izglītības un zinātnes ministra apstiprinātā sarakstā.

Maksimālais stundu skaits 1. klasē ir 22 stundas, savukārt 2.–4. klasē 24 stundas. Katru dienu drīkst būt četras vai piecas stundas. Stundas var notikt arī ārpus oficiālās izglītības programmas.

Pēc skolas ieskatiem, mācību gadu var sadalīt trīs mēnešus garos trimestros vai sešus mēnešus garos semestros.

Saskaņā ar sākumskolas izglītības satura norādēm maksimālais skolēnu skaits klasē nedrīkst būt lielāks par 24 (kā norādīts attiecīgajā valdības rezolūcijā). Rezolūcijā nav noteikts minimālais skolēnu skaits klasē.

Skolēnu apmācības fiziskajiem un tehniskajiem apstākļiem ir jāatbilst veselības ministra apstiprinātajām Lietuvas higiēnas normām HN 21:2005 „Vispārīglītojošās skolas: vispārējās veselības aizsardzības prasības”.

3.3. Izglītības saturs

Sākumskolas izglītības mērķis ir nodrošināt personas morālā un sociālā brieduma pamatus, iemācīt kultūras (tostarp etniskās kultūras) pamatus, rakstītprasmi un lasītprasmi, kā arī saskaņā ar pamatzglītības satura norādēm palīdzēt sagatavoties mācībām.

Bērns sāk apmeklēt sākumskolas pirmo klasi tajā kalendāra gadā, kad viņam paliek septiņi gadi. Mācības sākumskolā pēc vecāku lūguma var sākt arī agrāk, ja bērns ir sasniedzis briedumu, kāds nepieciešams šīs izglītības apguvei. Sākumskolas izglītības programmas apguve apliecina pirmās skolas izglītības pakāpes beigšanu.

Četru gadu sākumskolas izglītību piedāvā skolas tipa bērnudārzi, sākumskolas un citas skolas.

Sagatavojot sākumskolas izglītības programmas mācību plānu, skolai jāievēro „Vispārējais mācību plāns” un tiesību akti, kas reglamentē sākumskolas izglītību un skolu darbību. Skolas mācību plānu sākumskolas izglītības īstenošanai (turpmāk tekstā — „mācību plāns”) sagatavo darba grupa, kura izveidota ar skolas direktora lēmumu.

Skola nosaka mācību laiku (viens vai divi mācību gadi) un mācību plāna struktūru: ja skola piedāvā vairākas izglītības programmas (piemēram, sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas programmu), tā var sagatavot vispārēju mācību plānu, kas attiecas uz visām šīm programmām, vai arī katrai programmai atsevišķu mācību plānu. Lai kāda arī būtu izvēlēta mācību plāna struktūra, tajā ir norādīts sākumskolas izglītības īstenošanai atvēlēto stundu skaits.

Mācību plāna projektu saskaņo ar skolas padomi, tās dibinātāju (valsts skolas ir budžeta iestādes), pašvaldības izpildinstitūciju vai tās pilnvaroto pārstāvi (pašvaldību skolas ir budžeta iestādes) un ar partneru (īpašnieku) (turpmāk tekstā — visi kopā „Dibinātājs”) sanāksmi.

Katru gadu pirms 1. septembra skolas direktors apstiprina mācību plānu. Izglītības un zinātnes ministrs apstiprina to skolu mācību plānu, kuras strādā saskaņā ar ministra 2001. gada rīkojumā apstiprināto netradicionālās izglītības koncepciju. Mācību plāna projektu iesniedz Izglītības un zinātnes ministrijai ne vēlāk kā mēnesi pirms katra mācību gada sākuma.

Saskaņā ar vispārējo mācību plānu skolas mācību plānā ir norādīts katram mācību priekšmetam paredzēto stundu skaits vispārējā sākumskolas izglītības īstenošanai katrā klasē vai izglītības jomā.

Turklāt mācību plānā ir norādīts arī laiks, ko attiecīgajam priekšmetam skola paredzējusi pēc saviem ieskatiem.

Mācību plānā ir norādīta arī kārtība, kādā skolēnus, kas mācās neformālās izglītības mākslas, dejošanas, mūzikas un tēlotājmākslas skolās, kā arī sporta skolās, var pilnībā vai daļēji atbrīvot no attiecīgā obligātā mācību priekšmeta stundu apmeklēšanas, kā arī viņu mācību sasniegumu novērtēšanas un reģistrēšanas kārtības. Mācību plāns ietver pasākumus, kas paredzēti no stundu apmeklējuma atbrīvoto skolēnu drošības nodrošināšanai.

Skolai ir jānodrošina apstākļi, lai lietuviešu valodu varētu intensīvi apgūt tie skolēni, kuri sākumskolas izglītību sākuši apgūt lietuviešu valodā, taču pietiekami labi to nepārvalda.

Skolotājiem ir tiesības piedāvāt pašu izstrādātas programmas un izvēlēties dažādas mācību metodes un formas. Saskaņā ar skolā noteiktajiem mācību grāmatu un citu mācību līdzekļu izvēles principiem un kārtību skolotāji var izvēlēties mācību procesā izmantojamās mācību grāmatas no pieejamo mācību grāmatu saraksta, kuru regulāri nodrošina Mācību materiālu sagādes centrs.

Lai apmierinātu skolēnu izglītības vajadzības, skolas var izvēlēties mācību plānā neminētus risinājumus. Šos risinājumus saskaņo ar dibinātāju un izvēlas atbilstoši pieejamajiem finanšu resursiem un citiem līdzekļiem.

Turpmāk tekstā sniegtajā tabulā ir atspoguļots sākumskolas obligāto mācību priekšmetu sadalījums nedēļā (2009./2010. mācību gadā) (mācību stundas garums 1. klasē ir 35 minūtes, savukārt 2. – 4. klasē — 45 minūtes).

1. tabula

Mācību priekšmeti	Mācību priekšmetu stundu skaits nedēļā		
	1. – 2. klase	3. – 4. klase	Sākumskolas izglītība (1. – 4. klase)
Morālā izglītība (relīģija vai ētika)	2	2	4
Valodas:			
Lietuviešu valoda (dzimtā valoda)	15	14	29
Svešvaloda (angļu valoda, franču valoda, vācu valoda)	2	2	4
Matemātika	9	9	18
Pasaules uztvere un izpratne	4	4	8
Humanitārās zinātnes un tehnoloģijas	4	4	8
Mūzika	4	4	8
Fiziskā audzināšana	5	6	11
Minimālais obligāto stundu skaits vienam skolēnam	22 stundas 1. klasē 23 stundas 2. klasē	22 stundas 3. klasē 23 stundas 4. klasē	90
Stundas, kas mācību priekšmetam atvēlētas pēc pašas skolas ieskatiem	6**		6
Maksimālais stundu skaits vienam skolēnam	22 stundas 1. klasē, 24 stundas 2. klasē	24 stundas* 3. klasē, 24 stundas 4. klasē	94
Neformālā izglītība	8**		8
			104

Piezīme.

* Tikai tiem skolēniem, kuri pirms 2009./2010. mācību gada izvēlējušies agrīno svešvalodas mācīšanos.

** Pēc skolas ieskatiem paredzēto stundu skaits un neformālajai izglītībai paredzēto stundu skaits ir norādīts 1. - 4. klasei (četrās klases) kopā. Ja klašu skaits ir lielāks, proporcionāli pieaug arī stundu skaits

Visiem skolēniem, kas apgūst vispārējo izglītību, skolas programma tiek mācīta vienādas sarežģītības pakāpē. Skolēniem ar speciālām vajadzībām, kas ir integrēti vispārējā izglītības sistēmā, piedāvā īpaši pielāgotas izglītības programmas, kas sagatavotas atbilstoši izglītības psihologa profesionālajiem ieteikumiem. Šīs pielāgotās programmas sagatavo klases audzinātājs, atbalsta skolas metodiskā darba grupā un apstiprina skolas direktors. Speciālo skolu programmas apstiprina Izglītības un zinātnes ministrija. Skolotāji var brīvi izvēlēties mācību metodes. Iepriekš praktizēto „uz skolotāju orientēto pieeju” aizstāj jauna uz skolēnu orientēta pieeja, kurā galvenais akcents ir humānistiskas sadarbības pedagoģija, aktīvs mācību process un grupu darbs.

3.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana

Skolēnu mācību sasniegumu un progresa vērtēšana notiek atbilstoši Lietuvas Republikas „Izglītības likuma” nosacījumiem, „Vispārējās izglītības satura sagatavošanas, vērtēšanas, uzlabošanas un mācīšanas stratēģijai”, (apstiprināta 2007. gada 23. maijā), „Skolēnu progresa un sasniegumu vērtēšanas koncepcijai” (apstiprināta ar izglītības un zinātnes ministra 2004. gada 25. februāra rīkojumu), „Vispārējām sākumskolas izglītības un pamatizglītības satura norādēm” (apstiprinātas ar izglītības un zinātnes ministra 2008. gada 26. augusta rīkojumu), „Sākumskolas koncepcijai” (apstiprināta ar izglītības un zinātnes ministra 2003. gada 3. februāra rīkojumu) un „Vispārējās sākumskolas izglītības satura norādēs 2009.– 2011. gadam” ietilpstošajam mācību plānam.

Mācību sasniegumu vērtēšanas mērķis ir palīdzēt skolēniem pārraudzīt savu progresu, konstatēt sasniegumus un pēc to salīdzināšanas ar valsts vispārējās izglītības standartiem un/vai kvalifikāciju pieņemt lēmumus par turpmākām mācībām vai nodarbībām.

Mācību sasniegumus vērtē skolotājs, izglītības pakalpojumu sniedzējs, skolas dibinātājs, Izglītības un zinātnes ministrija un tās pilnvarotas iestādes.

Sagaidāms, ka vērtējums palīdzēs sasniegt vispārējos izglītības mērķus, palīdzēs veicināt skolēnu nobriešanu, uzlabot motivāciju un attīstīt skolēnu emocionālo pasauli un gribasspēku, konstatēt skolēnu mācību sasniegumus un progresu, noteikt turpmākās izglītības un pašattīstības ceļu, sakārtot izglītības procesu un informēt skolēnus, viņu vecākus (audžuvecākus vai aizbildņus), skolu un sabiedrību kopumā par viņu mācību sasniegumiem un progresu.

Skolēnu mācību sasniegumu un progresa vērtēšanas veidi ir formatīvā vērtēšana (gan mutveidā, gan rakstveidā), diagnostiskā vērtēšana (atbilstoši skolas izvēlētajam oficiālajam vērtēšanas veidam) un vispārīgā aprakstošā vērtēšana (piemēram, skolēna raksturojums). Sākumskolas skolēnu progresu un mācību sasniegumus nevērtē ar atzīmēm.

Skolēna trimestra vai semestra laikā sasniegto progresu ieraksta sākumskolas izglītības klases žurnālā (turpmāk tekstā — „žurnāls”), ko 2008. gadā apstiprināja ar izglītības un zinātnes ministra rīkojumu. 2009./2010. mācību gadā 1. un 3. klases skolēnu sasniegumus ieraksta attiecīgajās žurnāla ailēs, tādējādi norādot skolēna mācībās sasniegto līmeni (apmierinošs līmenis, pamatlīmenis, augstākais līmenis) atbilstoši „Vispārējās izglītības satura norādēs aprakstītajiem sasniegumu mērķiem”. 2009./2010. mācību gadā 2. un 4. klases skolēnu sasniegumus reģistrē pašas skolas noteiktā kārtībā. 2010./2011. mācību gadā 1.– 4. klases skolēnu sasniegto progresu reģistrē, norādot skolēna mācībās sasniegto līmeni.

Pēc sākumskolas izglītības programmas pabeigšanas skolēni saņem sākumskolas izglītības apliecības.

3.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Skola pēc saviem ieskatiem un saskaņā ar tiesību aktiem nosaka pedagoģiskās atbalsta sniegšanas veidus un iespējas.

Saskaņā ar „Izglītības likumu” skolēniem, skolotājiem, vecākiem (audžuvecākiem vai aizbildņiem) tiek sniegts informatīvais, psiholoģiskais, pedagoģiskais un speciālais pedagoģiskais atbalsts.

Informatīvā atbalsta mērķis ir palīdzēt skolai vai kādam citam izglītības pakalpojumu sniedzējam, skolotājiem, skolēniem un visiem Lietuvas Republikas pilsoņiem un iedzīvotājiem iegūt informāciju par izglītību, tās kvalitāti un pašreizējo pieprasījumu pēc noteiktas izglītības pakāpes un profesionālās kvalifikācijas darba tirgū.

Informatīvajā atbalstā ietilpst īpašu informatīvu izglītības programmu sagatavošana un īstenošana, kā arī informatīvā tīkla sistēmas izveide un tā efektīvas darbības nodrošināšana. Informatīvais atbalsts nodrošina nepārtrauktu pieeju informācijai par iespējām iegūt nepieciešamo izglītības pakāpi vai profesionālo kvalifikāciju.

Informatīvo atbalstu valsts, apriņķu, pašvaldību un skolu līmenī sniedz izglītības, kultūras un zinātnes iestādes, kā arī citas iestādes un personas.

Palīdzot bērniem izmantot savas tiesības uz izglītību, sociāli pedagoģiskā atbalsta mērķis ir nodrošināt viņu drošību skolā, novērst skolas kavēšanas vai izvairīšanās no skolas apmeklēšanas cēloņus, atgūt skolā tos bērnus, kas mācības ir pametuši, un sadarbotā ar vecākiem (audžuvecākiem vai aizbildņiem) palīdzēt bērnam izvēlēties viņa garīgajām un fiziskajām spējām atbilstošu skolu un iekļauties tās vidē.

Speciālā pedagoģiskā atbalsta un pārējo īpašā atbalsta pasākumu mērķis ir palielināt personu ar speciālām vajadzībām mācību efektivitāti.

Speciālo pedagoģisko atbalstu personām, kas jaunākas par 21 gadu, valdības vai tās pilnvarotas iestādes noteiktajā kārtībā sniedz Pedagoģisko un psiholoģisko dienestu pedagogi un speciālie pedagogi skolās.

Citus īpašā atbalsta pasākumus nodrošina personām, kam tā vajadzīga. Saskaņā ar likumā „Par speciālo izglītību” noteikto kārtību šīs personas saņem pielāgotus mācību līdzekļus, un kā palīgus var izmantot tulkus, priekšā lasītājus, pavadoņus un skolotājus.

Pedagoģisko un psiholoģisko dienestu pedagogi un speciālie skolotāji skolās sniedz atbalstu un konsultācijas to bērnu vecākiem (audžuvecākiem vai aizbildņiem) un skolotājiem, kuriem nepieciešams speciālais atbalsts.

Mācībstundas, kas atvēlētas pēc skolas ieskatiem, var izmantot pedagoģiskā atbalsta un konsultāciju sniegšanai atsevišķām personām vai to grupām, vai arī izglītojošām aktivitātēm (skolēniem ar grūtībām mācībās vai arī izcili apdāvinātiem skolēniem). Skolēniem ar speciālām vajadzībām skolotājs sagatavo vispārēju atsevišķu mācību priekšmetu programmu (pārveidotu, pielāgotu vai individualizētu), ņemot vērā skolēna speciālās vajadzības un skolas speciālās izglītības komisijas un speciālo skolotāju ieteikumus. Ja skolā šādu pedagogu nav, skolotājs konsultācijas var saņemt no Pedagoģiskā un psiholoģiskā dienesta speciālistiem tajā rajonā, kurā atrodas attiecīgā skola. Katram skolēnam ar speciālām vajadzībām, kuram skolas speciālās izglītības komisija ir ieteikusi sniegt papildu speciālo pedagoģisko atbalstu, ir tiesības saņemt divu līdz četrus stundu garas individuālas konsultācijas nedēļā un/vai skolotāja sniegtu papildu atbalstu.

3.6. Skolotāji

Vispārizglītojošajās skolās strādājošiem skolotājiem ir jābūt augstākajai izglītībai un atbilstošai pedagoģiskajai kvalifikācijai. Personām, kas pašlaik vēl studē augstākās izglītības iestādēs un tikai iegūs pedagoģisko kvalifikāciju, šīs prasības piemēroja, sākot ar 2011. gada 1. septembri.

Sākumskolas skolotājus (visu priekšmetu skolotājus) sagatavo universitātēs vai koledžās. Atkarībā no augstākās izglītības iestādes veida un atšķirībām studiju programmās augstskolu absolventi saņem bakalaura grādu specializētās profesionālo studiju programmās, bakalaura grādu un maģistra grādu.

Sākumskolas skolotāju studiju programmas mērķis ir sagatavot sākumskolas skolotājus, kas spēj izpildīt visas mācību plānos minētās prasības un īstenot sākumskolas izglītības satura norādes, organizēt ārpusstundu nodarbības un strādāt atbilstoši izvēlētajai specializācijai.

Sākumskolas pedagogus (bakalaura grāda un skolotāja kvalifikācijas ieguvei) sagatavo pamatlīmeņa (1. līmeņa) studiju programmās. Ir arī sākumskolas skolotāju un pedagogu studiju programmas konkrēta mācību priekšmeta mācīšanas apguvei. Studijas maģistra grāda saņemšanai paredzētas sākumskolas pedagogiem (skolotājiem, kam ir bakalaura grāds, un skolotāji, kam ir pedagoga kvalifikācija), savukārt specializētās profesionālo studiju programmās sagatavo speciālistus angļu valodas mācīšanai bērniem agrīnā vecumā.

Sākumskolas skolotājus, humanitāro zinātņu un tehnoloģiju, mūzikas, dejošanas, svešvalodu, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) un katoļu reliģijas skolotājus sagatavo koledžās.

Visās skolās, kuras piedāvā sākumskolas izglītības programmas apguvi, visus mācību priekšmetus parasti māca viens skolotājs. Tomēr dažus mācību priekšmetus, piemēram, mūziku, svešvalodas, fizisko audzināšanu un citus, var mācīt arī cits skolotājs.

Izglītības un zinātnes ministrija apstiprina noteikumus attiecībā uz to pedagogu un speciālistu pastāvīgo pedagoģisko pilnveidi un viņu darba novērtēšanu, kuri sniedz skolēniem profesionālu atbalstu. Skolas dibinātājs apstiprina pedagogu sarakstu un organizē izglītības procesā iesaistīto pedagogu un citu speciālistu pastāvīgo pedagoģisko pilnveidi un novērtēšanu.

Pedagogu pastāvīgo pedagoģisko pilnveidi nodrošina saskaņā ar „Skolu direktoru, direktoru vietnieku mācību darbā, par izglītības organizāciju atbildīgo dienestu vadītāju, skolotāju un speciālistu, kas sniedz skolēniem profesionālu atbalstu valsts un pašvaldību skolās, tālākizglītības noteikumiem”, „Profesionālo praktisko apmācību skolotāju vērtēšanas noteikumiem”, „Noteikumiem par kārtību, kādā kvalifikācijas komisija vērtē skolotāju darbu”, „Vispārējiem noteikumiem par to iestāžu darbību, kuras nodrošina izglītības iestādēs strādājošo personu profesionālās kvalifikācijas uzlabošanu”, „Noteikumiem par skolotāju profesionālās kvalifikācijas novērtēšanu un atzīšanu”, „Noteikumiem par kvalifikācijas uzlabošanas programmu pieteikumu konkursiem”, „Noteikumiem par izglītības iestādēm”, „Skolotāju kvalifikācijas prasību izklāstam” utt.

Visu izglītības pakāpju iestādēs strādājošiem skolotājiem ir tiesības apmeklēt pedagogu pilnveides kursus ne mazāk kā piecas dienas gadā, saņemt novērtējumu un iegūt izglītības un zinātnes ministra noteiktu kvalifikācijas kategoriju. „Izglītības likumā” ir noteikts, ka skolotājiem noteikti ir jāuzlabo sava profesionālā kvalifikācija, taču nav norādīts, kā tieši šis process organizējams.

Obligātā pedagogu pilnveide ir vajadzīga valsts izglītības programmas īstenošanai vai arī skolotāja novērtēšanai, ja viņa darba rezultāti ir vāji. Izglītības iestādes un valsts atbalsta skolotājus, kas paši vēlas mācīties, ar noteikumu, ka mācību saturs atbilst izglītības sistēmas interesēm.

Turklāt apmācības var būt gan ilgstošas, gan neregulāras. Ideālā gadījumā neregulāras praktiskās apmācības ilgst no vienas līdz trim darba dienām pēc kārtas, tās maksimālais ilgums ir desmit dienas. Skolotāji, kas veic praktiskās apmācības, par kurām viņiem ir jāsniedz pārskats, no tālākizglītības iestādēm saņem apliecības par apmācību kursu beigšanu. Savukārt ilgstošas apmācības notiek, organizējot vairākas šādas apmācību sesijas. Skolotāji izvēlas vai nu visu piedāvāto apmācību programmu, vai arī interesējošās programmas daļas. Ir vēlams, lai mācības būtu plānotas skolēnu brīvdienų laikā.

4. VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA

Vidējās izglītības jomu reglamentē „Izglītības likums”. Lietuvas izglītības sistēmā ISCED 2 un ISCED 3 pakāpes izglītība ietver pamatizglītību (*pagrindinis ugdymas*) un vidējo izglītību (*vidurinis ugdymas*). „Izglītības likumā” pamatizglītība ir nodalīta no sākumskolas izglītības.

Pamatizglītību var apgūt skolēni, kas ieguvuši sākumskolas izglītību. Pamatizglītība ir sadalīta divās daļās. Pirmā pamatizglītības daļa aptver četrus mācību gadus, otrā — divus. Pamatizglītības programmas (vai to daļu) piedāvā ģimnāzijas, vidusskolas, pamatskolas, jaunatnes skolas, profesionālās skolas un citas skolas. Pēc pirmās pamatizglītības daļas pabeigšanas skolēni var iestāties ģimnāzijās, profesionālajās skolās vai arī turpināt mācības tajā pašā skolā, ja tā papildus pamatizglītībai piedāvā arī vidējās izglītības programmu.

Pēc pamatizglītības programmas pabeigšanas skolēni saņem pamatizglītības apliecības.

Pamatskolās parasti mācās bērni vecumā no 10 līdz 16 gadiem. Tās var būt atsevišķas skolas, tās var būt apvienotas ar sākumskolu vai arī ar vidusskolu, kurā piedāvā gan pamatizglītību, gan vidējo izglītību.

Pabeidzot šīs pakāpes izglītības programmu, skolēni saņem pamatizglītības beigšanas apliecību (*pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas*). Pamatizglītības apguves pārbaudes testu veido saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas noteiktajiem kritērijiem, un tā rezultātus var norādīt skolas sekmju izrakstā (*pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas*). Pēc četriem gadiem, kad skolēniem ir 14 vai 15 gadi, viņi var izvēlēties iestāties ģimnāzijā. Skolēni, kuriem ir 14 gadi un kuri vēlas iegūt profesionālo kvalifikāciju un sākt darba gaitas, var no pamatskolas (*pagrindinė mokykla*) doties uz profesionālajām skolām, lai tur pabeigtu pamatskolas kursu.

Pēc pamatskolas beigšanas skolēni var iestāties vidusskolā, profesionālajā skolā vai arī sākt strādāt (ar noteikumu, ka viņiem ir 16 gadi).

Pamatizglītību (vai tās daļu) piedāvā apgūt pamatskolas, jaunatnes skolas, profesionālās skolas (1. līmeņa skolas), konservatorijas, ģimnāzijas (četrus gadu ģimnāzijas kurss, kurā apgūst pamatskolas 9. – 10. klases izglītību, un divpadsmit/desmit gadu humanitārās ģimnāzijas kursu), vidusskolas un citas skolas.

Pamatskola var būt atsevišķa izglītības iestāde, kurā mācības notiek sešus gadus, tā var būt pamatskola, kurā mācības notiek desmit gadus (kopā ar sākumskolas klasēm), kā arī vispārīzglītojošā skola, kurā mācības notiek divpadsmit gadus (kopā ar vidusskolas klasēm).

Skolēni, kuriem vispārējā izglītība nav piemērota (galvenokārt motivācijas trūkuma dēļ), 12 gadu vecumā pēc viena pamatskolā pavadīta gada var pāriet uz jaunatnes skolu. Šīs izglītības iestādes piedāvā skolēniem iespēju iegūt pamatizglītību 10 gadu vai pat ilgākā laikposmā un, ja tas tiek uzskatīts par nepieciešamu, arī atgriezties vispārīzglītojošajā skolā.

Saskaņā ar jaunatnes skolu koncepciju jaunatnes skolu mērķis ir sniegt atbalstu bērniem un skolēniem, lai viņi atgrieztos parastajā izglītības sistēmā, sniegt atbalstu atgūt motivāciju mācīties, radot apstākļus, kas šiem bērniem ļauj izprast pašiem sevi, mācot risināt ikdienas problēmas un aizsargājot viņus no nevēlamas sociālās ietekmes.

Galvenie jaunatnes skolu mērķi ir: sniegt pamatizglītību un censties to padarīt pieejamu pēc iespējas lielākam skaitam skolēnu, paplašināt skolēnu personīgo pieredzi, veicināt viņu sagatavotību tālākām mācībām, profesijas izvēlei un līdzdalībai sociālajā un kultūras dzīvē, iesaistot skolēnus dažādās praktiskās aktivitātēs, kas atbilst viņu vajadzībām, interesēm, spējām un vēlmēm.

Jaunatnes skolas sagatavo vispārējās izglītības, profesionālo praktisko apmācību sagatavošanas kursu un ārpusstundu nodarbību saturu un nosaka, kādā veidā tas mācāms skolēniem. Jaunatnes skolas piedāvā vispārējo izglītību, kas atspoguļo mūsdienu zinātnes un kultūras līmeni, organizē teorētiskās,

praktiskās un profesionālās praktisko apmācību sagatavošanas nodarbības, kas atbilst katra skolēna fiziskajām un garīgajām spējām, vēlmēm un interesēm, organizē daudzveidīgas ārpusstundu nodarbības, kas katram skolēnam dod pašizpaušmes iespējas, kā arī sniedz individuālas psiholoģiskās, pedagoģiskās un didaktiskās konsultācijas skolēniem un viņu ģimenēm.

2009. gada sākumā Lietuvā bija 20 jaunatnes skolas, kuras apmeklēja 1848 skolēni.

Skolēni ar speciālām vajadzībām saņem izglītību un praktisko apmācību dažādu veidu speciālās izglītības iestādēs — atkarībā no skolēnu veselības traucējumiem un speciālajām vajadzībām. Šo skolu mācību programmas, kuras apstiprinājusi Izglītības un zinātnes ministrija, ietver vispārējās izglītības programmas, kā arī īpašus mācību kursus, kas piemēroti katra skolēna vajadzībām. Pēc speciālās izglītības vai tās atsevišķu daļu (moduļu) apguves skolēni saņem apliecības. Pēc mācību beigām skolēni ar speciālām vajadzībām var iestāties arī profesionālajās skolās.

Visu veidu vispārējās izglītības mērķis ir apmierināt to dažādu vecumu skolēnu vajadzības, kuriem ir dažādas spējas un vēlmes, tajā pašā laikā radot labvēlīgus apstākļus dažādi motivētu jauniešu izglītošanai.

Obligātās izglītības ieguve parasti beidzas līdz ar pamatskolas pabeigšanu 16 gadu vecumā.

Pēc pamatzglītības ieguves lielākā daļa skolēnu turpina apgūt vidējo izglītību.

Vispārēji pieejama valsts garantēta vidējo izglītību piedāvā skolēniem, kas ir ieguvuši pamatzglītību. Divus gadus ilgo vidusskolas izglītības programmu piedāvā ģimnāzijās, vidusskolās, profesionālajās skolās un citās skolās. Vidējās izglītības programmā ietilpst obligātie un fakultatīvie vispārējās izglītības un, iespējams, arī praktiskās apmācības moduļi. Vidējās izglītības programma, pēc kuras pabeigšanas skolēni saņem arī profesionālo kvalifikāciju, var ilgt trīs gadus. Mācību saturā ietilpst profesionālo skolu izvērtēti un atzīti moduļi, kas atbilst šo skolu mācību plāna prasībām un kurus ņem vērā, turpinot mācības šajās izglītības iestādēs. Vidējās izglītības programmu skolēni parasti pabeidz 18 – 19 gadu vecumā.

Vidējo izglītību iegūst pēc vidējās izglītības satura apguves un noslēguma eksāmenu nokārtošanas.

Vispārējo vidējo izglītību var iegūt vidusskolās, kas piedāvā tikai vidējo izglītību, vai arī vidusskolās (t.i., ģimnāzijās vai humanitārajās ģimnāzijās), kas piedāvā ne tikai vidējo izglītību, bet arī citu izglītības pakāpju mācības.

Profesionālo izglītību var apgūt pamatskolas un vidusskolas izglītības iestādēs, kurās mācības atšķiras gan pēc to ilguma, gan arī pēc satura, ko pielāgo jauniešiem ar dažādu izglītību un dažādā vecumā.

Profesionālās izglītības un apmācību jomu reglamentē 2007. gadā pieņemtais likums „Par profesionālo izglītību un apmācību”.

Pamatskolas profesionālā izglītība ir paredzēta personām, kas vecākas par 14 gadiem. Programmas ilgst divu vai trīs gadus. Tie, kuri vēlas, var iegūt gan profesionālo kvalifikāciju, gan arī pamatskolas beigšanas apliecību.

Vidusskolas profesionālā izglītība ir paredzēta personām, kas ir ieguvušas pamatzglītību. Programmas ilgst divus vai trīs gadus (tipiskais skolēnu vecums ir no 15/16 gadiem līdz 17/18, vai līdz 19/20 gadiem). Absolventi saņem profesionālās kvalifikācijas diplomu (ISCED 3) (*kvalifikuoto darbuotojo diplomas*) un apliecību par vidējās izglītības apguvi.

2002. gadā ar izglītības un zinātnes ministra rīkojumu apstiprināja „Programmu tehnoloģiju ģimnāziju izveidei profesionālajās skolās, kuras piedāvā vidējo izglītību”. Programma paredz izveidot profesionālajās skolās, kuras piedāvā vidējo izglītību, tehnoloģiju ģimnāzijas nodaļu.

Tehnoloģiju ģimnāzijās uzņem skolēnus, kas ieguvuši vidējo izglītību. Tehnoloģiju ģimnāzijās mācību pamatotā ir princips 2+1. Iegūstot vidējo izglītību pēc divus gadus ilgām mācībām ģimnāzijā, skolēni var

izvēlēties studēt augstākās izglītības iestādēs vai arī turpināt mācības tajā pašā skolā un viena gada laikā apgūt profesionālās izglītības un apmācību kursu.

Pēc vidējās izglītības ieguves vispārizglītojošā vai profesionālajā skolā persona ir tiesīga iestāties kādā augstākās izglītības iestādē.

Piešķirot valsts un pašvaldību budžeta līdzekļus oficiālo izglītības programmu finansēšanai valsts, pašvaldību un privātajās skolās, ievēro principu, ka līdzekļus piešķir katram skolēnam.

Katru gadu no valsts budžeta, kas paredzēts pašvaldību budžetam, tiek piešķirti līdzekļi pašvaldību un privātā sektora skolām pirmsskolas, pirmsskolas sagatavošanas grupu, sākumskolas izglītības, pamatizglītības, vidējās izglītības, speciālās izglītības un profesionālās izglītības un apmācības programmu, kā arī dažādu formālās izglītības programmas papildinošu neformālās izglītības moduļu īstenošanai. To nosaka likums „Par valsts budžeta un pašvaldību budžetu finanšu rādītāju apstiprināšanu”, savukārt līdzekļus valsts skolām piešķir no valsts budžeta.

Līdzekļus skolas uzturēšanai noteiktā kārtībā piešķir skolas dibinātājs.

Lielākajā daļā skolu ir fondi, kurus izveidojušas skolas vecāku padomes, lai fondos varētu iemaksāt naudas summas, kas nepārsniedz divus procentus no iedzīvotāju ienākumu nodokļa, sponsoru ziedotās naudas summas un citus finanšu resursus. Šos līdzekļus izmanto skolas materiāli tehniskā nodrošinājuma uzlabošanai un lai sniegtu atbalstu mācību procesam. Šos līdzekļus nedrīkst izmantot algu vai piemaksu izmaksāšanai.

Saskaņā ar „Izglītības likumu” skolotājam/skolotājai ir tiesības piedāvāt paša/pašas sagatavotas mācību programmas un izvēlēties pedagoģiskā darba metodes un formas. Skolotājam ir tiesības arī izvēlēties attiecīgajā mācību gadā izmantojamās mācību grāmatas no saraksta, kuru publicē Mācību materiālu sagādes centrs, un izmantot citus pieejamos mācību līdzekļu resursus.

Gandrīz 90 % skolēnu, kas ir ieguvuši pamatizglītību, turpina mācības, lai iegūtu vidējo izglītību. 2008. gadā mācības turpināja 83,8 % personu, kas bija ieguvušas vidējo izglītību.

Profesionālajās skolās mācījās 43 818 skolēni. Saskaņā ar 2009. gada skolēnu uzņemšanas rezultātiem profesionālajās skolās iestājās par 30 % vairāk skolēnu.

Saskaņā ar valdības lēmumu profesionālajām skolām ir tiesības kontrolēt stipendiju līdzekļus un nodrošināt sociālo pabalstu izmaksu bāreņiem.

Ir konstatēts, ka profesionālajām skolām piešķirtos stipendiju līdzekļus saņem 70 % skolēnu, kas mācās dienas nodaļā (stipendija ir 0,7 iztikas minimumu apmērā).

Saskaņā ar Lietuvas Statistikas departamenta datiem 2008./2009. mācību gadā skolās, kuras piedāvā vidējo un profesionālo izglītību, mācījās 508 456 skolēni, tostarp 4581 skolēns (jeb aptuveni 1 % no visiem skolēniem), kas mācījās privātskolās. 2008./2009. mācību gadā pamatizglītību un vidējo izglītību varēja apgūt 987 skolās, tostarp 16 privātskolās un 7 privātajās profesionālās izglītības un apmācību iestādēs. Neviena privātā profesionālā skola nepiedāvāja apgūt vidējo izglītību.

4.1. Uzņemšana

Pamatizglītību var apgūt skolēni, kas veiksmīgi pabeiguši sākumskolas izglītības programmu.

Vidējo izglītību var apgūt skolēni, kas veiksmīgi pabeiguši pamatizglītības programmu.

Persona, kas vēlas iestāties skolā, iesniedz rakstveida pieteikumu tās direktoram. Ja bērns ir vecumā līdz 14 gadiem, rakstveida pieteikumu viņa vietā iesniedz viens no vecākiem (audžuvecākiem vai aizbildņiem). Bērni vecumā no 14 līdz 16 gadiem pieteikumus iesniedz paši, ja viņi ir saņēmuši rakstveida vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) piekrišanu.

Personām, kuras vēlas sākt mācības pamatskolas vai vidusskolas izglītības programmās, jāiesniedz rakstveida pieteikums un izglītības dokuments, savukārt personām, kas vēlas turpināt mācības pēc iepriekš minētajām programmām, jāiesniedz rakstveida iesniegums un skolēna mācību sasniegumus apliecinošs dokuments vai arī īpaša apliecība, kurā norādīti skolēna mācību sasniegumi iepriekšējā skolā.

Ja personai nav dokumentu, kas apliecinātu iegūto izglītību vai izglītības sasniegumu novērtējumu, šo persona skolā uzņem tikai pēc tās zināšanu novērtēšanas skolas direktora noteiktajā kārtībā.

Personu, kura sākumskolas izglītības, pamatizglītības (vai tās daļas) vai daļu vidējās izglītības ir apguvusi ārvalstīs, uzņem attiecīgajā izglītības programmā saskaņā ar noteikto kārtību.

Pēc sākumskolas izglītības vai pamatizglītības ieguves un attiecīgās izglītības iegūšanas pamatskolas vai vidusskolas skolēniem, kas vēlas turpināt mācības tajā pašā pamatskolā vai vidusskolā, ir jāiesniedz pieteikums skolas direktoram.

Personai ir tiesības izvēlēties valsts, pašvaldības vai privāto skolu, kā arī tās mainīt. Skolēnu uzņemšanas kārtību valsts un pašvaldību vispārizglītojošās un profesionālajās skolās atbilstoši vispārējiem uzņemšanas kritērijiem nosaka to dibinātāji. Valsts un pašvaldību vispārizglītojošās skolās vispirms uzņem personas, kas dzīvo skolas dibinātāja noteiktajā skolas mikrorajonā. Pēc bērna vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) un paša bērna lūguma viņu var uzņemt jebkurā citā vispārizglītojošā skolā, ja vien tajā ir brīvas vietas. Skolēnu uzņemšanas kārtību privātajās skolās, kuras piedāvā oficiālo izglītību, nosaka to dibinātāji.

Bērns nedrīkst pārtraukt mācības un obligātā izglītības apguvi līdz 16 gadu vecumam. Gadījumos, kad obligāto izglītību apgūstoši skolēnu, uzvedība apdraud skolas un apkārtējās sabiedrības drošību, šos skolēnus var izslēgt no valsts un pašvaldību vispārizglītojošajām skolām, ievērojot noteikumu, ka izslēgšana ir saskaņota ar Bērnu tiesību aizsardzības dienestu. Skolas direktors bērnu pārceļ uz citu skolu. To dara saskaņā ar skolas dibinātāju vai arī ar visu dibinātāju piekrišanu bērna vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) klātbūtnē. Informāciju par bērna izslēgšanu vai pārcelšanu uz citu skolu nosūta bērna dzīvesvietas pašvaldībai.

Skolās uzņem Lietuvas Republikas pilsoņus, ārvalstniekus, kas saņēmuši pastāvīgas vai pagaidu uzturēšanās atļauju Lietuvā, nepilngadīgos ārvalstniekus, kuri ieradušies bez pieaugušā, — neatkarīgi no tā, vai viņu uzturēšanās Lietuvā ir likumīga vai nav, un nepilngadīgos ārvalstniekus, kuriem Lietuvā piešķirta pagaidu aizsardzība. Citu valstu pilsoņus skolās uzņem saskaņā ar Lietuvas Republikas noslēgtajiem starptautiskajiem nolīgumiem.

Profesionālās izglītības un apmācību iestādēs (tehnoloģiju ģimnāzijās) uzņem arī skolēnus, kam ir ne mazāk kā 14 gadi un kas nav ieguvuši pamatizglītību. Personas, kas ir pabeigušas pielāgotu pamatizglītību, uzņem divu gadu profesionālo praktisko apmācību programmās, kas paredzētas profesionālās kvalifikācijas ieguvei.

Personas vecumā no 14 līdz 16 gadiem, kas nav ieguvušas pamatizglītību, uzņem trīs gadu profesionālo praktisko apmācību programmās, kurās tās apgūst arī pamatizglītību.

Personas, kas ieguvušas speciālo pamatizglītību, uzņem trīs gadu profesionālo praktisko apmācību programmās, kas paredzētas personām ar speciālām vajadzībām.

Personas, kuras ieguvušas pamatizglītību vai līdzvērtīgu izglītību, var uzņemt divu gadu profesionālo praktisko apmācību programmās vai trīs gadu profesionālo praktisko apmācību programmās, kurās tās apgūst arī vidējās izglītību.

Personas, kas pabeigušas pielāgotu pamatizglītību, uzņem trīs gadu profesionālo praktisko apmācību programmās, kurās tās apgūst arī pielāgotu vidējo izglītību.

Prasības attiecībā uz to personu izglītību, kuras uzņem profesionālo praktisko apmācību programmās, ir noteiktas „Profesionālās izglītības un apmācību prasību” izklāstā.

4.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas

Pamatizglītības un vidējās izglītības mācību procesu organizē saskaņā ar izglītības un zinātnes ministra apstiprinātajiem vispārējiem mācību plāniem, kas ietilpst „Pamatizglītības un vidējās izglītības vispārējās satura norādēs 2009.–2011. gadam”.

Šie plāni ir paredzēti, lai noteiktu vispārējos principus un prasības attiecībā uz vispārējo izglītības satura norāžu īstenošanu izglītības iestādēs (turpmāk tekstā — „skolas”) un lai mudinātu skolas nodrošināt tādus apstākļus, kuros ikviens skolēns var iegūt dažādas kompetences, tostarp savām vēlmēm atbilstošas spējas, zināšanas un vietu dzīvē. Vispārējos mācību plānos ir noteikts mācību stundu skaits, kas paredzēts izglītības saturā ietilpstošo mācību priekšmetu apguvei, ir raksturoti galvenie veidi, kā mācību procesu pielāgot skolēnu vajadzībām (individualizējot, diferencējot vai arī integrējot izglītības saturu), ir noteiktas prasības attiecībā uz mācību procesa organizēšanu skolās un sniegtas norādes skolas mācību plāna izveidei.

Pamatizglītības un vidējās izglītības apguves procesu organizē, ievērojot līdzīgus principus.

Mācības sākas 1. septembrī, bet mācību beigas ir atšķirīgas (skatīt 2.tabulu).

2. tabula

Klase	Mācību beigu datums	Mācību ilgums nedēļās
5. klase	28. maijs	32
6. – 9. klase (I klase ģimnāzijās)	11. jūnijs	36
10. klase (II klase ģimnāzijās)	28. maijs	34
11. klase (III klase ģimnāzijās)	11. jūnijs	36
12. klase (IV klase ģimnāzijās)	28. maijs	34

Skolas strādā piecas dienas nedēļā.

Ievērojot skolas lēmumu, pamatizglītības apguves procesu var iedalīt trimestros vai semestros, savukārt vidējās izglītības apguves procesu — semestros. Semestru sākuma un beigu datumus nosaka skolas direktors. Mācību pirmais trimestris ilgst no 1. septembra līdz 30. novembrim, otrais trimestris — no 1. decembra līdz 17. februārim un trešais trimestris — no 1. marta līdz 28. maijam 5. klasei un 10. klasei (II klase ģimnāzijās) un no 1. marta līdz 11. jūnijam 6. – 9. klasei (I klase ģimnāzijās).

3. tabula

Brīvdienas	Brīvdienu sākuma datumi	Brīvdienu beigu datumi
Rudens brīvdienas	2009. gada 26. oktobris	2009. gada 30. oktobris
Ziemas (Ziemassvētku) brīvdienas	2009. gada 23. decembris	2010. gada 6. janvāris
Pavasara (Lieldienu) brīvdienas	2010. gada 29. marts	2010. gada 2. aprīlis
Vasaras brīvdienas:		
5. klasei	2010. gada 31. maijs	2010. gada 31. augusts
6. – 11. klasei (I – III klase ģimnāzijās)	2010. gada 14. jūnijs	

5. klases skolēniem ir 10 papildu brīvdienas (sadalītas divos piecu dienu garos brīvlaikos). Vēlami papildu brīvdienu datumi ir:

Brīvdienu sākuma datumi	Brīvdienu beigu datumi
2009. gada 23. novembris	2009. gada 27. novembris
2010. gada 8. februāris	2010. gada 12. februāris

Vienojoties ar skolas padomi, papildu brīvdienu datumus var noteikt arī citādi.

Etnisko minoritāšu skolas var mainīt ziemas (Ziemassvētku) un pavasara (Lieldienu) brīvdienu datumus, saskaņojot to ar dibinātāju (valsts skolas ir budžeta iestādes), pašvaldības izpildinstitūciju vai tās pilnvaroto pārstāvi (pašvaldību skolas ir budžeta iestādes), vai ar partneru (īpašnieku) (turpmāk tekstā — kopā „Dibinātājs”) sanāksmi.

Mācību gada laikā no piecām līdz desmit dienām ir jāatvēl kultūras, mākslas, kognitīvām, jaunrades, sporta, praktiskām un sociālām aktivitātēm un profilaktiskiem pasākumiem, kas paredzēti skolēnu un skolas vajadzību apmierināšanai. Šīs aktivitātes organizē skolas izvēlētajā laikā un nav obligātas, ja sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītību māca pieaugušajiem.

Zināms stundu skaitu pēc katras skolas izvēles var izmantot dažādu mācību priekšmetu diferencētai mācīšanai, fakultatīvajiem mācību priekšmetiem vai mācību priekšmetu moduļiem un citām aktivitātēm (stundām vai konsultācijām), kuru mērķis ir palīdzēt bērniem pastāvīgi attīstīt dažādas kompetences, tostarp zināšanas, prasmes un spējas, un atrast savu vietu dzīvē.

Skolai nav katru gadu jāpārskata tās lēmumi attiecībā uz mācību procesa organizēšanu skolā, ievērojot noteikumu, ka tie nav pretrunā ar vispārējo mācību plānu nosacījumiem.

Neparedzētās situācijās, kas nav minētas vispārējos mācību plānos un kas skolās varētu rasties mācību procesa laikā, skolas atkarībā no to rīcībā esošajiem līdzekļiem var mācību plāna īstenošanu piemērot attiecīgajai situācijai, nesamazinot mācību priekšmetam paredzēto minimālo stundu skaitu un minimālo obligāto stundu skaitu vienam skolēnam.

Skolas mācību plānā var paredzēt arī sadarbību ar citām skolām, lai nodrošinātu izglītības pēctecību un nepārtrauktību un lai palielinātu skolēnu iespējas izvēlēties mācību priekšmetus vai to moduļus ne vien savā skolā, bet arī citās skolās.

Skolas direktors vai viņa pilnvarotais pārstāvis saskaņo mācību plāna projektu ar skolas padomi un dibinātāju un apstiprina pirms katra gada 1. septembra.

Skolēnu izglītības individualizēšanas un mācību slodzes optimizēšanas nolūkā dažiem skolēniem sagatavo individuālus mācību plānus. Šo plānu mērķis ir attīstīt skolēnu atbildību attiecībā uz mācību procesu un viņu spēju sasniegt noteiktos mērķus. Skolas vadība, skolēni, skolotāji un bērnu vecāki (audžuvēcāki vai aizbildņi) sadarbojas šo individuālo mācību plānu sagatavošanā un īstenošanā. Skolēna individuālā mācību plāna veidu ierosina skola. Ņemot vērā skolas piedāvātās iespējas, katrs vidējo izglītību apgūstošais skolēns sagatavo pats savu individuālo mācību plānu. Reizēm individuālos mācību plānus var sagatavot skolēniem, kas apgūst pamatzglītību vai programmas, kas pielāgotas konkrētai nepieciešamībai (piemēram, programmas skolēnu apmācībām mājās, tālmācībai, zināšanu robu aizpildīšanai utt.).

Skolas direktors (vai viņa/viņas iecelta persona) skolā organizē pasākumus, kas paredzēti skolēnu mācību slodzes regulēšanai. Šajā nolūkā viņš/viņa veicina sadarbību starp skolotājiem, lai risinātu ar skolēnu motivāciju un mācību slodzes optimizāciju saistītus jautājumus, organizē skolēnu mācību slodzes un uzdoto mājas darbu apmēru uzraudzību un kontroli un nodrošina, ka skolēniem dienā nav vairāk kā viens kontroldarbs. Skolēnus par kontroldarbiem informē ne mazāk kā nedēļu pirms kontroldarba. Kontroldarbus nav ieteicams plānot uzreiz pēc skolas brīvdienām vai brīvām dienām.

Skolēniem, kas apgūst pirmo pamatzglītības daļu, ir ieteicams noteikt minimālu obligāto stundu skaitu. Maksimālo obligāto stundu skaitu var paredzēt pēc vienošanās ar skolēna vecākiem (audžuvēcākiem vai aizbildņiem).

Skolēni var neapmeklēt iknedēļas mākslas, fiziskās audzināšanas un izņēmuma gadījumos arī citu obligāto mācību priekšmetu stundas, ja viņi ir pabeiguši mākslas skolas, pašlaik mācās mākslu, horeogrāfiju vai mūziku mākslas skolās, apmeklē neformālās izglītības sporta skolas vai arī ja

viņi attiecīgajā mācību gadā ir kļuvuši par starptautisko vai valsts līmeņa olimpiāžu vai sacensību uzvarētājiem.

Samazinot skolēnu mācību slodzi, skola mākslas priekšmetu mācīšanu var iekļaut neformālās izglītības sadaļā.

Maksimālais stundu skaits dienā nedrīkst pārsniegt septiņas stundas, izņemot skolas, kas piedāvā pamatizglītības un mūzikas, pamatizglītības un mākslas, pamatizglītības un humanitāro mācību programmu, un skolas, kas piedāvā vidējās izglītības un mūzikas, vidējās izglītības un mākslas, vidējās izglītības un humanitāro mācību programmu, kā arī izņemot skolas, kas piedāvā vidējo izglītību kopā ar profesionālo praktisko apmācību programmu.

Ikdienas stundu sarakstā skolēniem, kas apgūst vidējās izglītību, nedrīkst būt vairāk kā trīs brīvdzinas (brīvais laiks, kas atbilst vienas mācību stundas ilgumam), savukārt skolēniem, kas apgūst pamatizglītības otro daļu, stundu sarakstā nedrīkst būt vairāk kā viena brīvdzina. Pēc skolas ieteikuma brīvais laiks izmantojams neformālajai izglītībai un pašmācībai.

Slimu skolēnu apmācību mājās nosaka un veic saskaņā ar „Slimojošu skolēnu mājās mācības nodrošināšanas kārtību”, kuru 2000. gadā apstiprināja ar izglītības un zinātnes ministra un veselības ministra kopēju rīkojumu.

Lai izglītības programmu pielāgotu dažādu skolēnu vajadzībām un lai viņiem palīdzētu sasniegt labākus rezultātus, skola dažās stundās klases var dalīt grupās, lai mācītu vienu vai divas mācību priekšmetu stundas nedēļā. (Šajā nolūkā pagaidu grupās var sadalīt arī paralēlklašu skolēnus, kam ir līdzīgas vajadzības.) Šādu grupu veidošanai skola var izmantot stundas, kuras paredzēts izmantot pēc pašas skolas ieskatiem.

Ja klases nav iespējams sadalīt grupās, jo tajās ir pārāk maz skolēnu, attiecīgā mācību priekšmeta saturu var diferencēt arī kopējā stundā.

Klases veido, ievērojot minimālo un maksimālo skolēnu skaitu klasē, kas noteikts attiecīgajā valdības lēmumā. Vidējam skolēnu skaitam klasēs, kurās apgūst pamatizglītības pirmo daļu (5. – 8. klase), jābūt ne mazākam kā 22. Savukārt klasēs, kurās apgūst pamatizglītības otro daļu (9. – 10. klase), un vidusskolas klasēs (11. – 12. klase) vidējam skolēnu skaitam klasēs jābūt ne mazākam kā 25.

Mācību gada sākumā maksimālais skolēnu skaits klasēs, kurās apgūst pamatizglītību un vidējo izglītību (5. – 12. klase), nedrīkst pārsniegt 30.

4.3. Izglītības saturs

Pamatizglītības mērķis ir nodrošināt cilvēka morālā, sociālā, kultūras un pilsoniskā brieduma pamatus, vispārējo lasītprasmi un rakstītprasmi un spēju lietot tehnoloģijas, attīstīt nacionālo apziņu, veicināt apņēmību un spēju pieņemt lēmumus un izvēlēties, kā arī turpināt mācības.

Vidējās izglītības mērķis ir palīdzēt personai iegūt vispārējās akadēmiskās, sociālās un kultūras, kā arī tehnoloģiju izmantošanas prasmes, nodrošināt personas morālo, nacionālo un pilsonisko briedumu, kā arī apgūt profesionālo iemaņu pamatus un/vai iegūt kvalifikāciju.

Profesionālās izglītības mērķis ir palīdzēt personai iegūt, mainīt vai uzlabot tās kvalifikāciju un sagatavot personu līdzdalībai mainīgajā darba tirgū. Profesionālās apmācības var būt gan sākotnēja izglītība, gan arī tālākizglītība.

Sākotnējā profesionālā izglītība ir oficiāla, visiem pieejama izglītība, kas paredzēta sākotnējās kvalifikācijas ieguvei. Tā ir paredzēta skolēniem, kas ieguvuši pamatizglītību vai vidējo izglītību. Pamatizglītību ieguvušie skolēni to var apgūt kopā ar vidējo izglītību. Sākotnējā profesionālā izglītība ir pieejama arī skolēniem, kuriem ir ne mazāk kā 14 gadi un kuri nav ieguvuši pamatizglītību.

2009./2010. mācību gadā, īstenojot pamatizglītības satura norādes 5., 7. un 9. klasē (ģimnāzijas I klase), skolas ievēro uzlabotās „Vispārējās sākumskolas un pamatskolas izglītības satura norādes”, kuras 2008. gadā apstiprināja ar izglītības un zinātnes ministra rīkojumu (turpmāk tekstā — „Vispārējās pamatizglītības satura norādes”). Šīs pašas norādes skola var ievērot arī attiecībā uz 6., 8. un 10. klasi (ģimnāzijas II klase), ņemot vērā noteikumu, ka šo uzlaboto norāžu īstenošana jāsāk 2008./2009. mācību gadā. 2009./2010. mācību gadā mācību process notiek saskaņā ar Lietuvas vispārīgā izglītīgo skolu vispārējām izglītības satura norādēm un dokumentu „Valsts izglītības standarti: 1. – 10. klase”, ko apstiprinājis izglītības un zinātnes ministrs.

Skolēniem (klasēm), kas sāk pamatizglītības apguvi, skola nosaka adaptācijas periodu (tā ilgums var būt no viena mēneša līdz diviem trimestriem, pusgadam vai pat visam mācību gadam). Adaptācijas posma laikā skolēnu mācību darbs un rezultāti netiek vērtēti.

Sociālās aktivitātes ir neatņemama un obligāta pamatizglītības ieguves procesa daļa. Mācību gada laikā šīm aktivitātēm velta ne mazāk kā piecas mācībstundas (astronomiskās stundas). Šīs aktivitātes var būt daļa no mācību procesā iesaistītajām kultūras, mākslas, kognitīvajām, jaunrades, sporta un sociālajām aktivitātēm. Sociālās aktivitātes ir cieši saistītas ar sabiedriskās domas un skolas tradīciju attīstību un dažādu skolas īstenoju projektu un kultūras un socializācijas programmu sagatavošanu.

Skola saviem skolēniem var piedāvāt padziļināti un intensīvi apgūt noteiktus mācību priekšmetus, tostarp lietuviešu valodu (kā oficiālo valsts valodu), svešvalodas un fizisko audzināšanu 5. klasē, kā arī citus mācību priekšmetus (moduļu veidā) skolēniem, kas apgūst pamatizglītības otro daļu (9. – 10. klase).

Lai samazinātu skolēnu mācību slodzi un pietuvinātu mācību procesu reālās dzīves jautājumiem, problēmām un scenārijiem, skolas metodiskā padome, skolotāju padome un metodiskā darba grupa var izlemt integrēt to mācību priekšmetu mācīšanu, kuri ir savstarpēji saistīti un ir attiecināmi uz vienu izglītības jomu.

Skola analizē, cik labi veikusies mācību procesā īstenojot integrēto mācību priekšmetu programmu mācīšana, un pieņem lēmumus par mācību priekšmetu turpmāku integrēšanu.

Integrēto mācību priekšmetu izglītības saturs ir jāiekļauj īstermiņa, ilgtermiņa un tematiskajos plānos. Lai nodrošinātu integrēto mācību priekšmetu apgūšanas procesa atbilstošu atspoguļošanu klases žurnālā, katra integrētā mācību priekšmeta izglītības saturs ir jānorāda atsevišķā žurnāla lapā.

Skola atsevišķu mācību priekšmetu mācīšanu var padarīt intensīvāku, t.i., vispārējos mācību plānos diviem mācību gadiem paredzēto stundu skaitu tā var mācīt vienā mācību gadā, tādējādi kopējo mācību priekšmeta programmu pabeidzot īsākā laikposmā. Šāda veida praksi nedrīkst piemērot fiziskajai audzināšanai un morālās izglītības priekšmetiem. Intensīva morālās izglītības priekšmetu mācīšana ir atļauta tikai vidusskolas klasēs.

Atsevišķu mācību priekšmetu vai vairāku mācību priekšmetu mācīšanu padarot intensīvāku, nedrīkst pārsniegt maksimālo obligāto stundu skaitu nedēļā vienam skolēnam.

Skolotāji var brīvi izvēlēties dažādas mācīšanas metodes un veidus. Atsevišķu mācību priekšmetu stundās un citu izglītīgo aktivitāšu laikā skolotājiem tomēr ir vēlams izmantot metodes, kas veicina skolēnu motivāciju mācīties, palīdz izprast mācīšanās mērķus un orientē skolēnus uz mācību procesu, kurā galvenā uzmanība veltīta vispārējo zināšanu un prasmi attīstībai. Tā kā šīs metodes ir skolēniem piemērotas un pieņemamas, tām vajadzētu veicināt skolēnu iesaistīšanos mācību procesā, mudināt viņus domāt kritiski, radoši un konstruktīvi un uzņemties atbildību par mācību darbu un sasniegumiem. Tām vajadzētu veicināt izpratni par mācību kvalitāti un palīdzēt atrast veidus, kā to uzlabot, kā arī sagatavot mācīšanās stratēģijas, attīstīt skolēnu prasmes un iemācīt viņiem tās izmantot aizvien jaunās situācijās. Izmantojot šīs metodes, būtu jāveido arī skolēnu izpratne par viņu pilsonisko un nacionālo identitāti, jāattīsta to vispārējā kultūra un tolerance, jāgatavo skolēni integrācijai Lietuvas sabiedriskajā

dzīvē un jāattīsta to spēja strādāt dažādās skolēnu grupās.

Skolotāji mācību procesā izmantojamās mācību grāmatas izvēlas no pašlaik pieejamo un apstiprināto mācību grāmatu saraksta, kuru publicē Mācību materiālu nodrošināšanas centrs.

Izvēli par morālās izglītības apguvi skolēniem, kuriem vēl nav 14 gadu, veic viņu vecāki (audžuvecāki vai aizbildņi), savukārt skolēni vecumā no 14 līdz 16 gadiem morālās izglītības apguvi izvēlas paši (ar vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) piekrišanu). Skolēni, kas vecāki par 16 gadiem, var brīvi izvēlēties vienu no morālās izglītības veidiem, proti, reliģiju (valsts atzītās tradicionālās reliģiskās konfesijas) vai ētiku.

Tiek izmantotas arī tālmācības un e-mācību metodes, taču Lietuvas izglītības sistēmā tās nav pārāk populāras.

4. tabulā ir norādīts paredzētais stundu skaits mācību priekšmetu programmu apguvei divu gadu posmā un paredzētais stundu skaits nedēļā pamatzglītības satura apguvei. Tabulā apkopota informācija par mācību priekšmetiem un tiem paredzēto mācībstundu skaitu divu gadu posmā (vēlamais mācībstundu skaits nedēļā katram mācību priekšmetam), par minimālo (obligāto) mācībstundu skaitu, par maksimālo mācībstundu skaitu (kas skolēniem nav obligāts), par neformālajai izglītībai atvēlēto mācībstundu skaitu nedēļā un par to mācībstundu skaitu, kuras skola paredzējusi pati pēc saviem ieskatiem.

4. tabula

Mācību priekšmetu grupas/mācību priekšmeti	Mācību priekšmetu programmām divu gadu posmā paredzēto mācībstundu skaits (2., 3. un 5. ailē) un mācībstundu skaits nedēļā katram mācību priekšmetam				
	5. un 6. klase (5;6)	7. un 8. klase (7;8)	Pamatzglītības pirmā daļa (5. – 8. klase)	Pamatzglītības otrā daļa (9. un 10. klase un ģimnāziju I – II klase) (9;10)	Pamatzglītība (5. – 10. klase)
1	2	3	4	5	6
Morālā izglītība (reliģija vai ētika)	68	72	140 (4)	70	210 (6)
Valodas:					
Lietuviešu valoda (dzimtā valoda)	340 (5;5)	360 (5;5)	700 (20)	314/316 (4;5/5;4)	1014/1016 (29)
Svešvaloda (pirmā)	204 (3;3)	216 (3;3)	420 (12)	210 (3;3)	630 (18)
Svešvaloda (otrā)	72 (0;2)	144 (2;2)	216 (6)	140 (2;2)	356 (10)
Matemātika	272 (4;4)	288 (4;4)	560 (16)	244/246 (3;4/4;3)	804/806 (23)
Dabaszinātnes:					
Daba un cilvēks	136 (2;2)		136 (4)		136 (4)
Bioloģija		108 (2;1/1,2/0;3/3;0)	108 (3)	106/104/102/108 (2;1/1,2/0;3/3;0)	214/212/210/216 (6)
Fizika		108 (2;1/1,2/0;3/3;0)	108 (3)	140 (2;2)	248 (7)
Ķīmija		72 (0;2)	72 (2)	140 (2;2)	212 (6)
Informācijas tehnoloģijas	68/64/72 (1;1/2;0/0;2)	36 (1;0/0;1)	104/100/108 (3)	70/72/68 (1;1/2;0/0;2)	174*** (5)
Sociālās zinātnes:					
Vēsture	136 (2;2)	144 (2;2)	280 (8)	140 (2;2)	420 (12)
Pilsoniskās sabiedrības pamati				70/72/68 (1;1/2;0/0;2)	70/72/68 (2)
Ģeogrāfija	72 (0;2)	144 (2;2)	216 (6)	106/104/102/108 (2;1/1,2/0;3/3;0)	322/320/318/324 (9)

Ekonomika vai uzņēmējdarbība				36/34 (1;0/0;1)	36/34 (1)
Humanitārās zinātnes un tehnoloģijas:					
Māksla	68	72	140 (4)	70	210 (6)
Mūzika	68	72	140 (4)	70	210 (6)
Tehnoloģijas	136 (2;2)	108 (2;1/1;2/ 0;3;3;0)	244 (7)	88/87 (1,5;1/ 1;1,5)	332 /331 (9,5)
Fiziskā audzināšana	168/172 (3;2 /2;3)	144 (2;2)	312/316 (9)	140 (2;2)	452/456 (13)
Cilvēka drošība	32/36 (1)	36 (1)	68/72 (2)	12 (0,5)	80 / 84 (2,5)
Fakultatīvie priekšmeti, priekšmetu moduļi					
	Stundu skaits nedēļā				
Minimālais obligāto stundu skaits vienam skolēnam	26 stundas 5. klasē, 28 stundas 6. klasē	29 stundas 7. klasē 30 stundas 8. klasē	113	31 stunda 9. klasē, 30 stundas** 9. klasē, 31 stunda 10. klasē, 32 stundas** 10. klasē	175
Stundas, kas mācību priekšmetam atvēlētas pēc pašas skolas ieskatiem	12*		12	14*	26
Maksimālais stundu skaits vienam skolēnam	27 stundas 5. klasē, 29 stundas 6. klasē	30 stundas 7. klasē, 31 stunda 8. klasē	117	32 stundas 9. klasē, 32 stundas 10. klasē	181
Neformālā izglītība	8		8	5	13

Piezīmes.

* Mācībstundas, kas veltītas diferencētam un individuālam mācību procesam, mācību priekšmetu integrācijai utt.

** 10. klasē piešķirot divas mācībstundas pilsoniskās sabiedrības pamatiem

*** Norādīts tikai viens mācībstundu sadalījuma variants.

Tabulā sniegto datu atšifrējums: piemēram, bioloģija (7;8) klasē: 108 (2;1/1,2/0;3/3;0) — divu gadu posmam paredzēto mācībstundu skaits ir 108; iekavās norādīti iespējamie mācību stundu sadalījuma varianti: divas mācībstundas 7. klasē un viena 8. klasē vai otrādi, vai arī trīs mācību stundas 7. klasē vai trīs mācībstundas 8. klasē. Skola var izvēlēties arī citu šo mācībstundu sadalījuma variantu.

Neformālajai izglītībai un pēc skolas ieskatiem atvēlēto stundu skaits tabulā ir norādīts 5. – 8. klasei. Ja konkrētās nodarbības notiek ilgāk nekā šos četru mācību gadus, proporcionāli pieaug arī stundu skaits. Mācībstundas ilgums ir 45 minūtes.

Profesionālās izglītības iestādes, kas piedāvā profesionālās apmācības programmas kopā ar daļu no pamatzglītības pirmās daļas, pamatzglītības satura mācīšanu organizē atbilstoši nosacījumiem, kas paredzēti „Vispārējo mācību plānu” 83. punktā, savukārt profesionālās izglītības un apmācību programmas īstenošanu — saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti šī dokumenta 99. punkta nodaļā „Profesionālo apmācību mācību priekšmeti” un nodaļā „Profesionālo apmācību vispārējie mācību priekšmeti”, nepārsniedzot tabulā norādīto maksimālo mācībstundu skaitu nedēļā vienam skolēnam.

Lai novērstu atšķirības starp 9. un 10. klasi, profesionālās izglītības iestādes, kas piedāvā trīs gadu profesionālās izglītības programmu kopā ar daļu no pamatzglītības satura (10. klases mācību vielu), mācību procesu organizē atbilstoši „Vispārējiem mācību plāniem”.

Tālāk tabulā ir norādīts mācībstundu skaits nedēļā, kas paredzēts trīs gadu profesionālās izglītības programmas īstenošanai kopā ar pamatzglītību 10. klasē.

5. tabula

Mācību priekšmetu grupas/mācību priekšmeti	Stundu skaits pirmajā un otrajā mācību gadā (pirmais un otrais semestris)	Stundu skaits trešajā mācību gadā	Stundu skaits 1. – 3. mācību gadā
1. Profesionālie mācību priekšmeti:			
1.1. Profesijas apguve (teorētiskā un praktiskā apmācība, kam seko kvalifikācijas eksāmeni)	964	1208	2172
Praktiskās apmācības „uz vietas”, kurā ietilpst:		600	
1.2. Vispārējie ar profesiju saistītie mācību priekšmeti:			200
Civilā aizsardzība	20		20
Ekonomikas un uzņēmējdarbības pamati	80		80
Estētika	20		20
Valsts valodas un ar profesiju saistītās valodas kultūra	40		40
Fiziskā audzināšana		40	40
Ar profesiju saistītajiem mācību priekšmetiem paredzētais kopējais stundu skaits	1124	1248	2372
2. Vispārējās izglītības priekšmeti:			
Morālā izglītība (relīģija vai ētika)	34		
Valodas:			
Lietuviešu valoda (dzimtā valoda)	156 (5;4)		
Lietuviešu valoda (oficiālā valsts valoda)*	136 *		
Etnisko minoritāšu dzimtā valoda (baltkrievu valoda, poļu valoda, krievu valoda, vācu valoda)*	136 *		
Svešvaloda (pirmā)	102		
Svešvaloda (otrā)**	68 **		
Matemātika	122 (4;3)		
Dabaszinātnes:			
Bioloģija	48 (1;2)		
Fizika	68		
Ķīmija	68		
Informācijas tehnoloģijas	34		
Sociālās zinātnes:			
Vēsture	68		
Pilsoniskās sabiedrības pamati	34		
Ģeogrāfija	48 (1;2)		
Humanitārās zinātnes un tehnoloģijas:			
Māksla	34		
Mūzika	34		
Fiziskā audzināšana	144 (2;2)		
Pamatizglītības mācību priekšmetu kopējais stundu skaits	1062 1110**		1062 1110**
Ar profesiju saistīto un pamatizglītības mācību priekšmetu kopējais stundu skaits	2186 2234*	1248	3434 3482*
Obligāto profesionālās praktiskās apmācības un pamatizglītības stundu skaits nedēļā uz vienu skolēnu	33		
Maksimālais stundu skaits nedēļā uz vienu skolēnu	34/35***	35****	
3. Izlīdzinošās programmas stundas pēc 9. klases	250		
4. Neformālā izglītība		120	

Piezīmes.

* Skolēnu grupām, kuru dzimtā valoda ir kāda no etnisko minoritāšu valodām.

** Izņemot skolēnu grupas, kuru dzimtā valoda ir kāda no etnisko minoritāšu valodām.

*** Visā prakses laikā.

Vidējās izglītības apguvi 11.–12. klasē (ģimnāzijas III–IV klasē) organizē saskaņā ar „Vidējās izglītības satura norāžu” izklāstu. Var izmantot arī skolēnu vecumā no 14 līdz 19 gadiem mācību iespēju paplašināšanas modeļu aprakstu.

Vidējās izglītības mācību satura norādes īsteno saskaņā ar Lietuvas „Vispārizglītojošo skolu vispārējām izglītības satura norādēm” un dokumentu „Valsts izglītības standarti: 11.–12. klase”, ko apstiprinājis izglītības un zinātnes ministrs.

Vidējā izglītībā ir integrēta arī civilās aizsardzības programma vispārizglītojošām skolām (apstiprinājis izglītības un zinātnes ministrs) un ugunsdrošības apmācības vispārizglītojošām skolām (apstiprinājis izglītības un zinātnes ministrs un iekšlietu ministrs).

Kultūras, mākslas, kognitīvām un cita veida aktivitātēm atvēlētajā laikā 11. klasē (ģimnāziju III klase) „Vispārējo mācību plānu” 109. punktā minētajām programmām var veļt vismaz divas dienas, savukārt 12. klasē šādu dienu skaitu var samazināt — pēc skolēnu pieprasījuma un ir skolas lēmums.

Skolēns var mainīt mācību priekšmetu vai mācību kursu tikai tad, ja, nokārtojot pārbaudes darbu kredītpunktu ieguvei, ir izlīdzinājis atšķirības starp jaunā un vecā mācību kursa programmu. Ja pārbaudes darbu kredītpunktu ieguvei kārto semestra vai mācību gada beigās, vērtējumu „B” (vispārējā kursa līmenim) un vērtējumu „A” (profilkursa līmenim) ieraksta attiecīgā semestra vai mācību gada atzīmēm paredzētajā ailē. Skolēniem, kas mācīsies vispārējo mācību priekšmetu programmu, ja tie ir apmierināti ar vērtējumu, kuru jau ir saņēmuši par profilkursu, pārbaudes darbi kredītpunktu ieguvei nav jākāro.

Vispārizglītojošās skolās, kuras piedāvā vidējās izglītības un mūzikas, vidējās izglītības un mākslas, kā arī vidējās izglītības un humanitāro zinātņu izglītību, skolēna izvēlēto izglītību māca mākslas mācību priekšmetu un profilkursa mācību priekšmetuursos. Mākslas izglītības ieguvei paredzēto mācību priekšmetu mācīšana ir integrēta neformālajā izglītībā.

Humanitāro zinātņu un tehnoloģiju jomā skolēniem ir vēlams piedāvāt tikai humanitāro zinātņu mācību priekšmetus. Skolēna mācībstundām un neformālajai izglītībai paredzēto stundu skaitu var palielināt par 1, 2, 3 vai 4 mācībstundām. Skolas atbilstoši savām vajadzībām var pielāgot līdz pat 25 % no izglītības satura, kas paredzēts vispārējos mācību plānos.

Nākamajā tabulā ir norādīts mācībstundu skaits, kas paredzēts vidējās izglītības satura mācīšanai divu gadu posmā, un mācību stundu skaits nedēļā

6. tabula

Mācību priekšmetu grupas/mācību priekšmeti	Vispārējās izglītības obligātās pamatprogrammas satura norādēs minētais stundu skaits (vispārīgais kurss)	Skolēna individuālajā mācību plānā iekļautie mācību priekšmeti un to mācīšanai divu gadu posmā paredzēto mācībstundu skaits		Obligātais izglītības satura norādēs minētais stundu skaits mākslas, mūzikas un humanitārajām skolām, kā arī Valsts humanitāro zinātņu skolai	Obligātais izglītības satura norādēs minētais stundu skaits vidējās izglītības programmām ar integrētiem profesionālās praktiskās apmācības moduļiem
		Vispārīgais kurss	Profilkurss		
Morālā izglītība:	2*			2*	2*
Reliģija		70 (1;1/2;0)	–		
Ētika		70 (1;1/2;0)	–		
Valodas:					
Lietuviešu valoda (dzimtā valoda)	8	280 (4;4)	350 (5;5)	8	8
Lietuviešu valoda (oficiālā valsts valoda)****	8	280 (4;4)	350 (5;5)		

Etnisko minoritāšu dzimtā valoda (baltkrievu valoda, poļu valoda, krievu valoda, vācu valoda)	8	280 (4;4)	350 (5;5)		
Svešvaloda****	4	140 (2;2)	210 (3;3)	4	4
Svešvaloda (pirmā)	6	210 (3;3)	280 (4;4)	6	6
Svešvaloda (otrā)		140 (2;2)	210 (3;3)		
Sociālās zinātnes:	4*			4*	4*
Vēsture		140 (2;2)	210 (3;3)		
Ģeogrāfija		140 (2;2)	210 (3;3)		
Sociālo zinātņu integrētais kurss		140 (2;2)	–		
Matemātika	6	210 (3;3)	316/314 (5;4/4;5)	6	6
Informācijas tehnoloģijas		70 (1;1/2;0/0;2)	140 (2;2)		
Dabaszinātnes:	4*			4*	4*
Bioloģija		140 (2;2)	210 (3;3)		
Fizika		140 (2;2)	244/246 (3;4/4;3)		
Ķīmija		140 (2;2)	210 (3;3)		
Dabaszinātņu integrētais kurss		140 (2;2)	–		
Humanitāro zinātņu un tehnoloģiju integrētais kurss	4*				
Tēlotājmāksla:				34**/32**(****)	
Māksla		140 (2;2)	210 (3;3)		
Mūzika	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Teātris	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Dejošana	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Datorizētas mūzikas tehnoloģijas	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Grafiskais dizains	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Fotografēšana	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Kino un vizuālā māksla	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Humanitāro zinātņu un tehnoloģiju integrētais kurss	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Tehnoloģijas:					34**/32**(****)
Tūrisms un uzturzinātne	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Būvniecība un kokapstrāde	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Vieglā rūpniecība	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Lietišķā māksla, amatniecība un dizains	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Uzņēmējdarbība un vadība	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Citas ar tehnoloģijām saistītas programmas	140 (2;2)	140 (2;2)	210 (3;3)		
Fiziskā audzināšana:	4* – 6*		4*		4*
Vispārējā fiziskā audzināšana	140/210 (4–6)	140/210 (4–6)	280 (4;4)		

Specializētā fiziskā audzināšana (konkrēti sporta veidi)	140/210 (4–6)	140/210 (4–6)	–		
Cilvēka drošība	0,5***	0,5***	– 0,5***		0,5***
Fakultatīvie mācību priekšmeti un mācību priekšmetu moduļi					
Projektu aktivitātes					
Pamatprogrammas obligātie mācību kursi	38; 44****		34;40****		34;40****
Skolēna izvēles priekšmetu mācīšana		Līdz 26 stundām Līdz 22 stundām****	Līdz 26 stundām Līdz 22 stundām****	Līdz 34 stundām Līdz 32 stundām****	Līdz 34 stundām Līdz 32 stundām****
Minimālais obligāto stundu skaits nedēļā vienam skolēnam	28 stundas nedēļā; 29 stundas nedēļā****				
Maksimālais stundu skaits vienam skolēnam	32 mācībstundas nedēļā; 34 mācībstundas nedēļā Valsts humanitāro zinātņu skolas, mākslas, humanitāro zinātņu un mūzikas ģimnāziju skolēniem un klasēm vai grupām, kurās apgūst profesionālās praktiskās apmācības integrētos moduļus. 33 mācībstundas nedēļā****; 36 mācībstundas nedēļā Valsts humanitāro zinātņu skolas, mākslas, humanitāro zinātņu un mūzikas ģimnāziju skolēniem un klasēm vai grupām, kurās apgūst profesionālās praktiskās apmācības integrētos moduļus.****				
Neformālā izglītība	6 stundas nedēļā (trīs stundas 11. klasē un trīs stundas 12. klasē)				
Stundas, kas mācību priekšmetam atvēlētas pēc pašas skolas ieskatiem/ mobilās grupas	24 stundas nedēļā divu gadu garumā				
Maksimālais mācību stundu skaits nedēļā vidējās izglītības apguvei	51 stunda, 52 stundas****				

Piezīmes.

* Pēc skolēna izvēles.

** Daļu no šo mācībstundu satura skolēns var apgūt kopā ar vispārējās izglītības profilkursa priekšmetiem, intensīvāk mācoties humanitārās zinātnes vai tehnoloģijas***, kas integrētas dažādu mācību priekšmetu saturā**** skolās, kurās mācībvaloda ir etnisko minoritāšu dzimtā valoda.

**(****) Daļu no šo mācībstundu satura skolēns var apgūt kopā ar vispārējās izglītības profilkursa priekšmetiem, intensīvāk mācoties humanitārās zinātnes vai tehnoloģijas, kas integrētas dažādu mācību priekšmetu saturā skolās, kurās mācībvaloda ir etnisko minoritāšu dzimtā valoda. Tabulā sniegto datu atšifrējums: piemēram, fizika 244/246 (3;4/4;3) — lai mācītu šī mācību priekšmeta profilkursa, divu gadu posmā ir paredzētas 244 vai 246 mācību stundas; iekavās ir iespējamie mācību stundu sadalījuma varianti: trīs mācībstundas 11. klasē (III klase ģimnāzijās) un četras mācībstundas 12. klasē (IV klase ģimnāzijās) vai otrādi, vai arī četras mācībstundas 11. klasē (III klase ģimnāzijās) un trīs mācībstundas 12. klasē (IV klase ģimnāzijās). Skola var izvēlēties arī citu šo mācībstundu sadalījuma variantu.

Profesionālās izglītības moduļus vidējās izglītības saturā iekļauj saskaņā ar izglītības un zinātnes ministra 2008. gadā apstiprināto „Kārtību, kādā vispārējā izglītībā iekļauj ar tehnoloģijām saistīto mācību priekšmetu un profesionālās izglītības moduļus”. Izvēloties profesionālās izglītības moduli, skolēniem nav jāmācās humanitāro zinātņu un tehnoloģiju mācību priekšmeti vai humanitāro zinātņu un tehnoloģiju integrētais kurss. Tā vietā viņš/viņa apgūst profesionālo apmācību mācību priekšmetus.

Nākamajā tabulā ir norādīts profesionālajām apmācībām un vidējai izglītībai paredzēto stundu skaits un mācībstundu skaits nedēļā.

7. tabula

Mācību priekšmeti	Profesionālās apmācības un obligātais vispārējās izglītības kurss (vispārējās izglītības pamatsaturs), kopējais stundu skaits un stundu skaits nedēļā (pirmajā un otrajā mācību gadā)	Skolēna individuālajā mācību plānā paredzēto vispārējās izglītības mācību priekšmetu stundu skaits (vispārējais un profilkurss)		Stundu skaits trešajā mācību gadā	Kopējais stundu skaits 1., 2., 3. mācību gadā
		Vispārīgais kurss	Profilkurss		
1. Profesionālie mācību priekšmeti:					
1.1. Profesijas apguve (teorētiskās un praktiskās apmācības) un kvalifikācijas eksāmeni, tostarp prakse	707			1448 848	2155
1.2. Vispārējie ar profesiju saistītie mācību priekšmeti:	190			600 40	230
Ekonomikas un uzņēmējdarbības pamati	100				100
Civilā aizsardzība	20				20
Informācijas tehnoloģijas***	70				70
Fiziskā audzināšana				40	40
Ar profesiju saistītajiem mācību priekšmetiem paredzētais kopējais stundu skaits	897			1488	2385
2. Vispārējās izglītības priekšmeti:					
Morālā izglītība*:	70				
Reliģija		70	–		
Ētika		70	–		
Valodas:					
Lietuviešu valoda (dzimtā valoda)	280 (4;4)	280 (4;4)	350 (5;5)		
Lietuviešu valoda (oficiālā valsts valoda)**	280 (4;4)	280 (4;4)	350 (5;5)		
Etnisko minoritāšu dzimtā valoda (baltkrievu valoda, poļu valoda, krievu valoda, vācu valoda)	280 (4;4)	280 (4;4)	350 (5;5)		
Svešvaloda Svešvaloda (pirmā)	210 (3;3) 140 (2;2)	210 (3;3) 140 (2;2)	280 (4;4)		
Sociālās zinātnes*:	140 (2;2)				
Vēsture		140 (2;2)	210 (3;3)		
Ģeogrāfija		140 (2;2)	210 (3;3)		
Sociālo zinātņu integrētais kurss		140 (2;2)	–		
Matemātika	210 (3;3)	210 (3;3)	314 (4;5)		
Dabaszinātnes*:	140 (2;2)				
Bioloģija		140 (2;2)	210 (3;3)		

Fizika		140 (2;2)	244 (3;4)		
Ķīmija		140 (2;2)	210 (3;3)		
Dabaszinātņu integrētais kurss		140 (2;2)	–		
Tēlotājmāksla***		140 (2;2)	210 (3;3)		
Fiziskā audzināšana*:	140 (2;2)	140 (2;2)			
Vispārējā fiziskā audzināšana		140/ 210 (2– 3)	280 (4;4)		
Specializētā fiziskā audzināšana (konkrēti sporta veidi)		140/ 210 (2– 3)	–		
Pamatprogrammas obligātie mācību kursi	1190 (17;17) 1400 (20;20)**				1190 1400**
3. Skolēnu brīvi izvēlētajiem mācību kursiem (priekšmetiem) paredzēto stundu skaits	210 (3;3) 140 (2;2)**				
Ar profesiju saistīto un vidējās izglītības mācību priekšmetu kopējais stundu skaits	2297 2437 **		1488	3785	3925**
Minimālais obligāto stundu skaits nedēļā vienam skolēnam	30		36 ****		
Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam skolēnam	34 36**		36 ****		
4. Neformālā izglītība, mobilās grupas	220 stundas, 310 stundas				

Piezīmes.

* Skolēni izvēlas vienu šīs izglītības jomas priekšmetu.

** Skolēnu grupām, kuru dzimtā valoda ir kāda no etnisko minoritāšu valodām.

*** Turklāt skolēni var izvēlēties mācīties vai nu vispārējo vidējās izglītības kursu, vai arī profilkursu

**** Skolēniem, kas sasnieguši 18 gadu vecumu, 40 stundas nedēļā praktisko apmācību laikā.

Skolēni mācās ar profesiju saistītos mācību priekšmetus, vispārējās izglītības obligātos mācību kursus un var brīvi izvēlēties ar profesionālo apmācību saistītos un vispārīglītojošos mācību priekšmetus (mākslu, etnisko kultūru, estētiku utt.) vai arī neformālās izglītības nodarbības.

4.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajam klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana

Skolēnu progresu un mācību sasniegumu vērtēšana notiek saskaņā ar „Vispārējām izglītības satura norādēm”, „Skolēnu progresu un mācību sasniegumu vērtēšanas koncepciju” un skolas noteikto kārtību.

Skolēnu mācību sasniegumu un progresu vērtēšanu veido divas daļas, kuru mērķi un nolūki ir ļoti atšķirīgi: regulāra vērtēšana mācību procesa laikā (tajā ietilpst gan mācību priekšmeta mācīšana, gan mācīšanās) un gala novērtējums mācību kursa, moduļa un pamatzglītības vai vidējās izglītības apguves beigās.

Skola ir atbildīga par to, lai mācību procesa laikā skolēni laikus saņemtu novērtējumu un informāciju par mācību rezultātiem, ko sniedz gan mutveidā, gan arī rakstveidā un ir paredzēta mācību procesa atbalstīšanai un veicināšanai. Skolēnu, kas apgūst pamatzglītību un vidējo izglītību, sasniegumus vērtē 10 ballu sistēmā. Mācību sasniegumus morālās izglītības, cilvēka drošības/civilās aizsardzības, fiziskās audzināšanas, sagatavošanas fiziskās audzināšanas, humanitāro zinātņu un tehnoloģiju, ekonomikas un pilsoniskās sabiedrības pamatu mācību priekšmetos vēlams vērtēt ar „ieskaitīts” (*skaityta (sk)*) vai ar „neieskaitīts” (*nejskaityta (nejsk)*). Ierakstu „atbrīvots” izmanto gadījumos, kad skolēns attaisnojošu iemeslu dēļ — pēc ārsta ieteikuma vai saskaņā ar atbilstošu skolas direktora rīkojumu — var neapmeklēt atsevišķas mācību priekšmetu stundas.

Skola var izmantot arī citu vērtēšanas sistēmu un norādīt, kā tā pārvēršama 10 ballu sistēmā. Skola rakstveidā (vai elektroniskā formā) sniedz informāciju par skolēnu darbu un mācību sasniegumiem viņu vecākiem (audžuvecākiem vai aizbildņiem) un paredz kārtību, kādā pēc skolēnu vai viņu vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) lūguma iespējams izlabot skolēnu saņemto vērtējumu.

To skolēnu veikumu, kuri apmeklē fiziskās audzināšanas stundas ārstnieciskās grupās, kurās nodarbības ir pielāgotas skolēnu fiziskajai sagatavotībai, vērtē ar „ieskaitīts” vai „neieskaitīts”.

To skolēnu sasniegumus, kuri mācās mācību priekšmetu moduļus, ieteicams vērtēt saskaņā ar formatīvās vērtēšanas principiem vai arī ar atzīmēm, kredītpunktiem, kopējiem punktiem utt. Šos vērtējumus ieraksta katra mācību priekšmeta sasniegumu vērtējumam paredzētajās ailēs.

Skola nosaka kārtību, kādā skolēnu sasniegumus humanitāro zinātņu un sporta/fiziskās audzināšanas mācību priekšmetos (izņēmuma gadījumos arī citos mācību priekšmetos) vērtē ar „ieskaitīts”, un/vai kārtību šī vērtējuma pārvēršanai 10 ballu sistēmā.

Skolēnu uzņemšanu sākumskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības apguvei, skolēnu pārceļšana augstākās klasēs un pāriešana uz augstākas pakāpes izglītības apguvi organizē atbilstoši izglītības un zinātnes ministra apstiprinātajai „Vispārējās izglītības satura secīgas apgūšanas kārtībai”.

Pieņemot lēmumu par skolēna pārceļšanu nākamajā klasē vai arī par viņa/viņas atstāšanu uz vēl vienu gadu tajā pašā klasē, skolotāju padomes locekļi pēc vecāku (audžuvecāku vai aizbildņu) lūguma izskatīšanas iesniedz priekšlikumu skolas direktoram. Ja vecāku un skolotāju viedokļi atšķiras, skolotāju padome galīgo lēmumu pieņem pēc tam, kad skolas direktors ir uzklauzījis direktora vietnieka mācību darbā sniegto informāciju par skolēna darbu, kas iegūta no mācību priekšmeta skolotāja un klases audzinātāja/audzinātājas. Direktora lēmumam nav jāsakrīt ar vecāku viedokli.

Ja skolēnam ir jāatkārto kāds mācību gads, viņš apgūst visus mācību plānā iekļautos mācību priekšmetus. Ja objektīvu iemeslu dēļ skolēns, kurš atkārto mācību gadu, neapgūst to pašu izglītību, bet izvēlas mācīties pēc moduļu principa un attiecīgajos priekšmetos nokārto visus parādus, šos novērtējumus (vismaz „apmierinoši” līmenī) ņem vērā un ieraksta izsniegtajā izglītības dokumentā.

Veiksmīgi apgūstot pamatizglītību un saņemot apmierinošu mācību rezultātu novērtējumu, skolēni saņem skolas beigšanas apliecību (*pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas*), kurā 10 ballu sistēmā norādīts vērtējums visos mācību priekšmetos.

Pabeidzot pamatizglītības apguvi, skolēni kārto nacionālos pārbaudes darbus (PUPP). To mērķis ir novērtēt skolēnu pamatizglītības apguves rezultātus un sniegt informāciju par pamatizglītības kvalitāti.

Pārbaudes darbi sasniegumu novērtēšanai dažādos mācību priekšmetos paredzēti pamatskolas pēdējo klašu skolēniem. Izglītības un zinātnes ministrs apstiprina pārbaudes darbu grafiku un to rezultātu noteikšanas kārtību lietuviešu valodā (kā dzimtajā valodā), lietuviešu valodā (kā valsts valodā), etnisko minoritāšu dzimtajā (baltkrievu, poļu, krievu, vācu) valodā un matemātikā, kā arī lietuviešu valodā un matemātikā (nedzirdīgo un vājdzirdīgo skolu skolēniem).

Pārbaudes darbu uzdevumus un norādes to vadīšanai un rezultātu novērtēšanai sagatavo Valsts eksaminācijas centrs. Pārbaudes darbus organizē skolas.

Pamatizglītības programmu pēdējo klašu skolēni var brīvi izvēlēties mācību priekšmetu, kurā kārtot pārbaudes darbu mācību sasniegumu novērtēšanai. PUPP pārbaudes darbi nav obligāti.

Ar skolas direktora rīkojumu izveido vērtēšanas komisiju, kurā ietilpst vismaz trīs mācību priekšmetu speciālisti, kuri vērtē skolēnu mācību rezultātus attiecīgajos mācību priekšmetos. Līdzīga sastāva komisijas var veidot gan mutveida, gan rakstveida pārbaudes darbu veikšanai un skolēnu mācību rezultātu vērtēšanai dažādos mācību priekšmetos.

Par komisijas priekšsēdētāju ieceļ mācību priekšmeta speciālistu, kas attiecīgajā mācību gadā

skolēniem, kas piedalās pārbaudes darbā, attiecīgo mācību priekšmetu nav mācījis un nav bijis arī attiecīgās klases audzinātājs.

Neklātienes skolēni pārbaudes darbus kārto visos mācību priekšmetos, kas ietilpst viņu individuālajā mācību plānā. Pārbaudes darbu skaitu nosaka diviem gadiem.

Vidējās izglītības apguve beidzas ar noslēguma eksāmeniem, kurus organizē saskaņā ar „Noslēguma eksāmenu organizēšanas un vadīšanas kārtību”.

Lai saņemtu vidusskolas beigšanas apliecību, esošajiem vai bijušajiem skolēniem ir jākārto noslēguma eksāmeni lietuviešu valodā un vēl divos mācību priekšmetos, kas ietilpst viņu individuālajā mācību plānā. Skolēni, kas pabeiguši mācību programmu lietuviešu valodā kā dzimtajā valodā, kārto noslēguma eksāmenu lietuviešu valodā (kā dzimtajā valodā). Skolēni, kas pabeiguši mācību programmu lietuviešu valodā kā valsts skolēnu valodā, kārto noslēguma eksāmenu lietuviešu valodā (kā valsts valodā). Šajā mācību gadā papildus noslēguma eksāmenam lietuviešu valodā noslēguma eksāmenu kārtotāji varēs izvēlēties šos eksāmenus kārtot ne vairāk kā piecos mācību priekšmetos. Noslēguma eksāmenu veidu — skolas vai valsts līmeņa — var brīvi izvēlēties.

Eksāmenu rezultātus vērtē centralizēti, un valsts līmeņa noslēguma eksāmenus var kārtot īpašos noslēguma eksāmenu centros.

Noslēguma eksāmeni notiek divās sesijās. Galvenā eksāmenu sesija notiek maijā un jūnijā. Galvenās sesijas laikā noslēguma eksāmenus var kārtot pašreizējie skolēni, bijušie skolēni un neklātienes skolēni. Neklātienes skolēni var kārtot noslēguma eksāmenus arī otrajā sesijā, kas notiek vēlāk. Otrās sesijas laikā (no jūnija līdz jūlijam) eksāmenus var kārtot personas, kurām galvenās sesijas noslēguma eksāmeni (vai to daļa) ir tikuši atlikti uz vēlāku laiku, cilvēki, kas reģistrēti probācijas dienestā, skolēni, kas izglītību ieguvuši mājūnīcībā (viņi var kārtot tos valsts līmeņa noslēguma eksāmenus, kuros viņi nevar ierasties galvenās eksāmenu sesijas laikā), skolēni, kas galvenās sesijas laikā saslimuši, un bijušie skolēni, kas saņēmuši atļauju no Valsts noslēguma eksāmenu centra direktora.

Tos noslēguma eksāmenus, kas attiecīgajā gadā jau kārtoti, nav atļauts atkārtoti kārtot. Nav atļauts kārtot arī tos noslēguma eksāmenus, kuri nav vērtēti galvenās sesijas laikā, un noslēguma eksāmeni mācību priekšmetos, kas pēdējās eksāmenu sesijas laikā netika nokārtoti.

Noteikumus par pārbaudes darbiem vidējās izglītības satura mācību priekšmetos un par pamatizglītības rezultātiem, noslēguma eksāmenu organizēšanas un vadīšanas kārtību un citus ar eksāmenu organizēšanu un administrēšanu saistītus dokumentus sagatavo Valsts eksaminācijas centrs. Šis centrs arī organizē pārbaudes darbus un eksāmenus vidējās izglītības mācību priekšmetos un pārbaudes darbus pamatizglītības apguves rezultātu novērtēšanai, sagatavo eksāmenu, pārbaudes darbu un mācību sasniegumu pārbaudžu uzdevumus, nodrošina to nodošanu eksaminācijas centriem, veido valsts līmeņa noslēguma eksāmenu vērtētāju komisijas un organizē to darbu.

Noslēguma eksāmenu rezultāti un atzīmes, kas iekļautas vidusskolas beigšanas apliecībā, nosaka, vai absolvents/absolvente varēs iegūt no valsts budžeta finansētu studiju vietu universitātē vai koledžā vai arī viņam/viņai būs jāmaksā mācību maksa.

Izglītības un zinātnes ministrija nesen iepazīstināja ar „Pasākumu plānu pamatizglītības apgušanas rezultātu pārbaudes darbu un noslēguma eksāmenu uzlabošanai 2008.–2012. gadam”.

Profesionālās izglītības iestādēs vērtēšana notiek visa mācību gada laikā saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas ieteikumiem un skolas iekšējo kārtību.

Profesionālo skolu absolventu zināšanas un sagatavotību praktiskam darbam pārbauda kvalifikācijas eksāmenā, kas jākārto pēc mācību programmas pabeigšanas. Kvalifikācijas eksāmenu viedo teorētiskā un praktiskā daļa. Teorētiskās zināšanas pārbauda ar testa palīdzību.

Lai nodrošinātu profesionālo skolu absolventu sagatavotības praktiskam darbam visaptverošu novērtēšanu, vērtēšanas funkciju deleģē sociālajiem partneriem (tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības kamerām un lauksaimniecības kamerai). Ja kvalifikācijas vērtēšanu veic darba tirgus mācību pakalpojumu sniedzēji, eksaminācijas komisijas sastāvu tomēr saskaņo ar šīm kamerām. Kameras ir atbildīgas par to, lai kvalifikācijas eksāmenu komisijā ieceltu cilvēkus, kas pārstāv gan darba devējus, gan profesijas pārstāvjus, kā arī ir atbildīgas par kvalifikācijas eksāmenu komisijas sastāva apstiprināšanu un eksāmenu un testu teorētisko un praktisko uzdevumu sagatavošanu (sadarbībā ar profesionālās izglītības iestādēm).

Kvalifikācijas eksāmenu komisiju veido darba devēji, arodbiedrību pārstāvji un profesionālās izglītības skolotāji. Darba devēju pārstāvi ieceļ par eksaminācijas komisijas priekšsēdētāju. Eksāmeni notiek saskaņā ar „Profesionālās pamatizglītības kvalifikācijas noslēguma eksāmenu organizēšanas kārtību”.

Pabeidzot profesionālās izglītības iestādes, audzēkņi var saņemt šādus kvalifikāciju un mācību sasniegumus apliecinošus dokumentus:

- iegūtās kvalifikācijas apliecību. To izsniedz personām, kas saņēmušas attiecīgajai kvalifikācijai nepieciešamo prasmju un zināšanu novērtējumu;
- profesionālās izglītības apliecību. To izsniedz skolēniem, kas pabeiguši formālo profesionālo praktisko apmācību programmu;
- profesionālās izglītības mācību rezultātu apliecību. To izsniedz audzēkņiem, kas nav pabeiguši formālo profesionālās izglītības programmu;
- beigšanas apliecību. To izsniedz audzēkņiem, kas pabeiguši formālo profesionālās izglītības moduļa programmu, neformālo profesionālās apmācību programmu un/vai ieguvuši noteikta darba veikšanai nepieciešamās prasmes un zināšanas;
- prasmju un zināšanu novērtējuma apliecību. To izsniedz skolēniem pēc viņu prasmju un zināšanu novērtēšanas.

Skolēni, kas kopā ar profesionālo apmācību programmu ir pabeiguši arī pamatizglītības programmu, saņem pamatskolas beigšanas apliecības, savukārt tie, kuri ir pabeiguši arī vidējās izglītības programmu un nokārtojuši noslēguma eksāmenus, saņem gatavības apliecības (*brandos atestatas*).

Profesionālo skolu audzēkņi vispārējās izglītības mācību priekšmetus kārto skolas vai valsts līmeņa noslēguma eksāmenos kopā ar citiem vispārīzglītojošo skolu skolēniem.

4.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Saskaņā ar „Izglītības likumu” un likumu „Par profesionālo izglītību un apmācību” skolēniem, skolotājiem, vecākiem (audžuvecākiem vai aizbildņiem) tiek sniegts informatīvais, psiholoģiskais, pedagoģiskais un speciālais pedagoģiskais atbalsts, kā arī karjeras atbalsta pasākumi.

Informatīvā atbalsta mērķis ir palīdzēt skolai vai kādam citam izglītības pakalpojumu sniedzējam, skolotājiem, skolēniem un visiem Lietuvas Republikas pilsoņiem un iedzīvotājiem iegūt informāciju par izglītību, tās kvalitāti un pašreizējo pieprasījumu pēc noteiktas izglītības pakāpes un profesionālās kvalifikācijas darba tirgū.

Karjeras atbalsta pasākumi, tostarp arī informācijas un konsultāciju sniegšanu, skolās organizē atbilstoši piemērojamiem tiesību aktiem un „Karjeras izglītības stratēģijai” (2003. gadā apstiprinājis izglītības un zinātnes ministrs un sociālās drošības un darba ministrs). Stratēģijas mērķis ir palīdzēt personām pieņemt racionālus lēmumus attiecībā uz profesijas izvēli, ņemot vērā personīgās īpašības, pieprasījumu darba tirgū un profesionālo praktisko apmācību iespējas. Šajā nolūkā skolās, izmantojot līdzekļus no „skolēnu groziem”, ir izveidoti profesionālās informācijas punkti. Šajos punktos ir brīvi pieejams internets, valsts

izglītības un darba tirgus datubāzes, kā arī informācija videomateriālos, drukātos materiālos un citos informācijas nesējos. Profesionālās informācijas punkti sniedz profesionālās informācijas pakalpojumus skolēniem, viņu vecākiem (audžuvecākiem vai aizbildņiem), skolotājiem un ikvienam sabiedrības loceklim.

Galvenais profesionālās informācijas pakalpojumu sniegšanas mērķis ir apkopot un analizēt informāciju atbilstoši to mērķa grupu vajadzībām, kurām šī informācija ir nepieciešama, nodrošināt piekļuvi šai informācijai, palīdzēt skolēniem labāk saprast savas individuālās vajadzības un pieejamās iespējas un atbalstīt viņus, izmantojot iegūto informāciju, pieņemt pamatotus lēmumus par profesionālās karjeras praktisko plānošanu un īstenot tos. Profesionālās informācijas sniegšanas galvenie mērķi ir šādi: informēt par izglītības sistēmas sniegtajām mācību un studiju iespējām, kā arī par uzņemšanas prasībām, informēt par profesionālās izglītības un augstākās izglītības iestādēs iegūstamo izglītību, informēt par saikni starp profesionālo izglītību un studijām un iegūto kvalifikāciju un profesiju, sniegt informāciju par nodarbinātības un profesionālās karjeras attīstības iespējām, informēt par Informācijas, konsultāciju un atbalsta sistēmu (AIKOS), citām informācijas sistēmām un profesionālās informācijas avotiem, sniegt informāciju par sadarbības iespējām ar karjeras izglītības iestādēm un veicināt skolēnu motivāciju interesēties par Lietuvas darba tirgū nepieciešamajām profesijām.

4.6. Skolotāji un apmācību vadītāji

Lai persona būtu tiesīga strādāt vispārizglītojošās skolās, tai jāiegūst augstākā izglītība un pedagoga kvalifikācija. Personām, kas 2009. gadā vēl studēja augstākās izglītības iestādēs, šīs prasības piemēroja, sākot ar 2011. gada 1. septembri.

Skolotāju darba apstākļus un nosacījumus reglamentē „Darba likums”, valdības lēmumi un citi tiesību akti. Saskaņā ar „Darba likumu” skolotājus pieņem darbā pēc tam, kad viņi skolas direktoram ir iesnieguši rakstveida pieteikumu un noslēguši darba līgumu. Skolotāji neietilpst ierēdņu kategorijā.

Atkarībā no augstākās izglītības iestādes un atšķirībām studiju programmās to absolventi var saņemt profesionālā bakalaura, bakalaura grādu vai arī maģistra grādu.

Pamatskolas un vidusskolas skolotājiem sniedz apmācību kā mācību priekšmetu speciālistiem. Universitātes tipa pedagoģiskās izglītības augstskolu absolventi saņem augstākās izglītības diplomu (bakalaura grādu), kas viņiem dod tiesības strādāt abās vidējās izglītības pakāpēs, tostarp arī ģimnāzijās. Studijās ietilpst mācību kurss bakalaura grāda ieguvei, un šis kurss ilgst četrus līdz piecus gadus (piecus gadus gadījumā, ja tiek iegūta papildu specializācija), kā arī studiju programma maģistra grāda ieguvei, kas ilgst vēl no viena līdz pusotram gadam. Dažas universitātes tipa augstskolas, tostarp arī Viļņas Universitāte, personām, kurām jau ir bakalaura grāds, piedāvā viena gada skolotāju apmācību programmas, pēc kuru beigšanas viņi saņem skolotāja kvalifikācijas apliecību.

Pedagoģiskās izglītības koledžu absolventi saņem neuniversitātes izglītības diplomu, kas viņiem dod tiesības strādāt un mācīt attiecīgo/attiecīgos mācību priekšmetu/mācību priekšmetus pamatskolā. Mācības ilgst četrus gadus.

2010. gada sākumā tika uzsākta zinātnes un studiju jomas reforma, un nākotnē studiju programmas apjomu vērtēs nevis pēc tās ilguma, bet gan pēc tajā iegūstamo kredītpunktu skaita.

Pedagoģisko studiju programmas ir paredzētas, lai skolotājiem piešķirtu profesionālo kvalifikāciju, nodrošinātu pedagoģiskā darba principu, teoriju un metožu izpratni, skolotāja misijas un pedagoģiskā darba mērķu izpratni un visu mācību procesā iesaistīto personu vērtību un dzīves nostājas veidošanu.

Reflektantiem ir jāatbilst universitātes uzņemšanas prasībām.

Nākamie skolotāji studē specializētus mācību priekšmetus, kas saistīti ar izvēlēto studiju jomu, tostarp izglītības filozofiju, bērna attīstības psiholoģiju, pedagoģisko psiholoģiju, studē mācību procesa pamatus,

kā arī izvēles priekšmetus, piemēram, izglītības teorijas, darba plānošanu un organizāciju, izglītības vadību, grupu darba teoriju un metodiku utt.

Praktisko studiju (piemēram, kritiskā un radošā domāšana) laikā nostiprina un uzlabo prasmes, kas ir saistītas ar mācību stundu organizēšanu un dažādu pedagoģisko metožu izmantošanu.

Studiju programmas visbiežāk beidzas ar diplomdarba izstrādi. Absolventi saņem skolotāja profesionālo kvalifikāciju.

Skolotāji var strādāt pilnu darba slodzi (līdz 36 darba stundām) vai arī nepilnu darba slodzi.

Ir četras skolotāja kvalifikācijas (skolotāja statusa) kategorijas: skolotājs (*mokytojas*), vecākais skolotājs (*vyresnysis mokytojas*), skolotājs-metodiķis (*mokytojas metodininkas*) un skolotājs eksperts (*mokytojas ekspertas*).

Izglītības un zinātnes ministrija apstiprina noteikumus par skolotāju un speciālistu, kas skolēniem sniedz profesionālu atbalstu, tālākizglītību un viņu darba novērtēšanu. Skolas dibinātājs apstiprina mācībspēku sarakstu un organizē izglītības procesā iesaistīto skolotāju un citu speciālistu nepārtrauktu tālākizglītību un novērtēšanu.

Pedagoģu pastāvīgā pedagoģiskā pilnveide notiek saskaņā ar „Skolu direktoru, direktoru vietnieku mācību darbā, par izglītības organizāciju atbildīgo dienestu vadītāju, skolotāju un speciālistu, kas skolēniem sniedz profesionālu atbalstu, tālākizglītības noteikumiem”.

Visu izglītības pakāpju skolotājiem ir tiesības apmeklēt pedagoģiskās pilnveides kursus ne mazāk kā piecas dienas gadā, saņemt novērtējumu un iegūt izglītības un zinātnes ministra noteikto kvalifikācijas kategoriju. „Izglītības likumā” ir noteikts, ka skolotājiem noteikti ir jāuzlabo sava profesionālā kvalifikācija, taču nav norādīts, kā tieši šis process organizējams.

Obligātā pedagoģiskā pilnveide ir vajadzīga valsts izglītības programmas īstenošanai vai arī skolotāja novērtēšanai gadījumā, ja skolotāja darba rezultāti ir vāji. Izglītības iestādes un valsts atbalsta skolotājus, kas paši vēlas mācīties, ievērojot noteikumu, ka izglītības saturs atbilst izglītības sistēmas interesēm.

Pedagoģiskā pilnveide var būt gan pastāvīga, gan periodiska. Ideālā gadījumā neregulāras periodiskas pilnveides kurss ilgst no vienas līdz trim darba dienām pēc kārtas. Apmācību maksimālais ilgums ir desmit dienas. Skolotāji, kuri piedalās pilnveidē (par to viņiem jāsniedz pārskats), no tālākizglītības iestādēm saņem apliecību par apmācību kursu pabeigšanu. Savukārt pastāvīgas apmācības notiek, organizējot vairākas šādas apmācību sesijas. Skolotāji izvēlas vai nu visu piedāvāto apmācību programmu, vai arī interesējošās programmas daļas. Vēlams, lai mācības būtu plānotas skolēnu brīvdienu laikā.

Prasības, kas jāievēro profesionālās izglītības skolotājiem, ir norādītas dokumentā „Kvalifikācijas prasības skolotājiem, kuri strādā saskaņā ar pirmsskolas izglītības, sākumskolas izglītības, neformālās bērnu izglītības, pamatzglītības, vidējās izglītības, speciālās izglītības un profesionālās izglītības programmām” un citos tiesību aktos. Minētajā skolotāju kvalifikācijas prasību izklāstā norādīts, ka personām, kuras vēlas strādāt profesionālajās skolās kā profesionālo apmācību skolotāji, jāiegūst augstākā vai īpaša profesionālā izglītība un pedagoģiskā kvalifikācija vai arī papildus augstākajai vai īpašajai profesionālajai izglītībai viņiem jāpabeidz arī minimālā pedagoģiskās izglītības programma. Otra iespēja — viņiem jāpabeidz mācības profesionālajā skolā, jāiegūst vidējā izglītība, jābūt ne mazāk kā trīs gadu darba pieredzei attiecīgajā jomā un jāpabeidz minimālā pedagoģiskās izglītības programma.

Ir piecas profesionālās izglītības skolotāju kvalifikācijas kategorijas: jaunākais profesionālās izglītības skolotājs, profesionālās izglītības skolotājs, vecākais profesionālās izglītības skolotājs, profesionālās izglītības skolotājs metodiķis un profesionālās izglītības skolotājs eksperts (skolotājs eksperts pilda līdzīgas funkcijas kā skolotājs metodiķis).

Lietuvā ir sešas universitātes, kas piedāvā studiju programmas profesionālās izglītības pedagogu sagatavošanai. Tās piedāvā specializētas profesionālo studiju programmas (piemēram, profesionālās pedagoģijas programmu, kuras absolventi iegūst skolotāja kvalifikāciju) un maģistra studiju programmas (piemēram, profesionālās pedagoģijas programmu, andragoģiju utt.). Universitātes piedāvā arī minimālo pedagoģiskās izglītības programmu, kas jāpabeidz profesionālās izglītības skolotājiem, kas strādā bez nepieciešamās pedagoģiskās kvalifikācijas. Pēc vienas vai vairāku iepriekš minēto studiju programmu pabeigšanas profesionālo skolu skolotāji var iesniegt pieteikumu, lai saņemtu augstākās kvalifikācijas kategoriju.

Profesionālās izglītības skolotāju pedagoģisko pilnveidi un citu tālākizglītību reglamentē „Izglītības likums”, likums „Par profesionālo izglītību”, izglītības un zinātnes ministra rīkojumi, valdības lēmumi un citi tiesību akti.

5. PĒCVIDĒJĀ IZGLĪTĪBA (KAS NAV AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA)

Pēcvidējā izglītība (kas nav augstākā izglītība) piedāvā iegūt profesionālās programmas ISCED 4 pakāpē. Šīs programmas apgūst personas, kas jau ir ieguvušas vidējo izglītību vai pabeigušas mācības vispārīglītojošā vidusskolā un vēlas iegūt profesiju kvalificēta darbinieka līmeni. Šo izglītības jomu reglamentē „Izglītības likums” un likums „Par profesionālo izglītību”, kurā ir noteikta profesionālās izglītības sistēmas struktūra un pārvaldība, kuras pamatā ir sadarbība starp valsts institūcijām un sociālajiem partneriem, ir sniegta profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības definīcija, ir minēti karjeras izglītības pakalpojumu sniegšanas nosacījumi un kvalifikācijas sistēmas mērķi un struktūra, kā arī paredzēti kvalifikāciju izveides, administrēšanas un piešķiršanas principi. Ar šī dokumenta palīdzību ieviesta jauna profesionālās izglītības forma — mācekļa statuss — un paredzēti profesionālās izglītības un apmācību kvalitātes nosacījumi.

2009. gadā bija reģistrēta 151 programma, kas atbilst ISCED 4 pakāpei. Tās piedāvā 53 profesionālās izglītības un apmācību iestādēm.

2008./2009. mācību gadā pēcvidējās izglītības (kas nav augstākā izglītība) programmās mācījās 8157 personas. 2009. gadā šajās programmās uzņēma 3689 personas, kas veido 1 % no kopējā to personu skaita, kuras mācās ISCED 1 – 5 pakāpes programmās. 51,3 % no šī skaita ir meitenes.

Lietuvas Republikas valdības 2002. gada 15. februāra lēmumā „Par studentiem, kas mācās pilna laika pamatprogrammās, integrētajās programmās un 2. līmeņa programmās valsts augstākās izglītības iestādēs, paredzēto stipendiju piešķiršanu īpašās profesionālās izglītības un profesionālās izglītības programmu studentiem” ir noteikts, ka iestādes var brīvi rīkoties ar stipendiju līdzekļiem un ka tām ir jānodrošina, lai sociālos un bāreņu pabalstus, kurus reglamentē Lietuvas Republikas valdības lēmumi, pienācīgi izmaksātu.

5.1. Uzņemšana

ISCED 4 pakāpes profesionālajās skolās uzņem audzēkņus, kas ir ieguvuši vidējo izglītību vai kuriem ir mācību rezultātu apliecība, kas pierāda, ka viņu mācības ir notikušas saskaņā ar vidējās izglītības programmu.

Izglītība pēc vidējās profesionālās izglītības ir paredzēta personām, kas ir ieguvušas vidējo izglītību. Parasti audzēkņi ir vecumā starp 18/19 un 20/21 gadu.

5.2. Mācību laiks, grupas un norises vietas

Mācību slodze nedrīkst pārsniegt 37 stundas nedēļā. To personu mācību slodze, kas vecākas par 18 gadiem, praktisko apmācību laikā drīkst būt 40 mācībstundas nedēļā.

Izglītības saturā ietilpst gan teorētiskā, gan praktiskā daļa. Praktiskās apmācības veido 60 – 70 % no profesionālajai izglītībai un apmācībām paredzētā kopējā stundu skaita, savukārt specializācija veido 10 – 15 %. Programmās var piedāvāt vairākas specializācijas, taču audzēkņi var izvēlēties tikai vienu no tām.

ISCED 4 pakāpes mācību programmā ietilpst profesionālie mācību priekšmeti, vispārējās kultūras izglītības mācību priekšmeti un papildu/ārpusstundu izglītības mācību priekšmeti (tie nav obligāti). Specializācijas mācību priekšmetus iedala trīs grupās: pamata profesionālie mācību priekšmeti (moduļi), specializācijas mācību priekšmeti (moduļi) un mācību prakse (praktiskās apmācības darba vidē). Pamata profesionālās izglītības mācību priekšmetu (moduļu) saturs ir atkarīgs no tā, kāda kvalifikācija tiks iegūta, pabeidzot mācību programmu. Vienu mācību priekšmetu (moduli) māca ne mazāk kā 40, taču ne vairāk kā 200 stundās, aptverot gan teoriju, gan praktiskās apmācības. Specializācijas mācību priekšmetus (moduļi) māca tad, ja tie ietilpst attiecīgajā programmā. To specializācijas mācību priekšmetu

skaitis, kuriem paredzēti 10 – 15 % no programmas kopējā stundu skaita, var būt atšķirīgs, taču skolēni var izvēlēties tikai vienu no tiem. Izglītības saturā ietilpst viens līdz trīs mācību priekšmeti (moduļi). Mācību prakse var būt pastāvīga (tā var ilgt visa mācību kursa laikā) vai arī noritēt atsevišķās daļās. Tā sākas tikai pēc tam, kad audzēknis ir apguvis attiecīgos praksei nepieciešamos mācību priekšmetus. Mācību prakses ilgums pēdējā mācību gadā var būt atšķirīgs atkarībā no mācību programmas ilguma. Ja programma ilgst vienu gadu, mācību prakse ilgst astoņas nedēļas, 18 mēnešu mācību programmā ir paredzēta divpadsmit nedēļu gara mācību prakse, savukārt divus gadus ilgā mācību programmā praksei ir atvēlētas piecpadsmit nedēļas. Praksi veic darba vidē — uzņēmumā vai arī pašā skolā, ja tā var nodrošināt reāliem darba apstākļiem atbilstošu vidi. Noslēguma eksāmeni kvalifikācijas iegūšanai ir neatņemama mācību procesa daļa, un tiem ir atvēlēta viena nedēļa.

Ārpusstundu nodarbībām paredzētās stundas ir domātas, lai audzēkņiem nodrošinātu mākslinieciskās pašizpaušmes iespējas, kuras viņi var izvēlēties pēc saviem ieskatiem. Atsevišķos gadījumos profesionālajās skolās var izveidot mobilās grupas.

5.3. Izglītības saturs

Atkarībā no programmas sarežģītības mācību ilgums ISCED 4 pakāpes programmās ir viens līdz divi gadi. Patlaban ISCED 4 pakāpes profesionālajās skolās piedāvā 115 programmas, kas aptver 13 studiju virzienus. Mācību saturā ietilpst šādas jomas: arhitektūra un būvniecība, ražošana un apstrāde, inženierzinātnes, datorzinātnes, humanitārās zinātnes, individuālie pakalpojumi, sociālā labklājība, veselības aprūpe, transporta pakalpojumi, uzņēmējdarbība un administrācija, lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība.

Profesionālās izglītības teorētiskajā daļā ietilpst gan vispārējie tehniskie, gan specializācijas mācību priekšmeti, kas ir saistīti ar attiecīgo profesiju. Izglītības saturu paredz mācību plānos un programmās, kuras sagatavo saskaņā ar „Profesionālās izglītības un apmācību programmu vispārējām kvalifikācijas prasībām”. Pēc tam, kad mācību plāni un programmas ir saskaņotas ar darba devēju organizācijām un izglītības un zinātnes ministriju, tās apstiprina izglītības iestādes dibinātājs.

5.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajiem kursiem un izglītības dokumenta izsniegšana

Lai nodrošinātu absolventu profesionālās praktiskās sagatavotības vienotus vērtēšanas principus, kvalifikācijas vērtēšanas funkcija ir nodota sociālajiem partneriem (tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības kamerai un lauksaimniecības kamerai). Kvalifikācijas komisija organizē kvalifikācijas eksāmenus, piedalās tajos un vērtē iegūto kvalifikāciju. Pēc ISCED 4 pakāpes mācību programmas pabeigšanas skolēni saņem kvalificēta darbinieka diplomu jeb profesionālās izglītības un apmācību diplomu. Tas absolventam dod tiesības pieteikties darbā tādos amatos, kuru prasības atbilst diplomā norādītajai kvalifikācijai. Regulāra vērtēšana mācību procesa laikā notiek saskaņā ar skolas iekšējiem noteikumiem.

5.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Sk. 4.5. nodaļu.

5.6. Skolotāji un apmācību vadītāji

2008./2009. mācību gadā profesionālās izglītības un apmācību iestādēs strādāja 3908 skolotāji, no kuriem 2057 bija profesionālās izglītības skolotāji.

Izglītības prasības un citas prasības attiecībā uz profesionālo skolu pedagogiem ir vienādas visu četru līmeņu profesionālās izglītības iestāžu skolotājiem. Tās ir noteiktas izglītības un zinātnes ministra 2005. gada rīkojumā par skolotāju kvalifikācijas prasībām. Tajā ir noteikts, ka personām, kas piesakās

darbā par profesionālās izglītības skolotāju, jābūt vai nu augstākajai, vai īpašajai profesionālajai izglītībai un pedagoģiskajai kvalifikācijai vai augstākajai/īpašajai profesionālajai izglītībai un minimālajai pedagoģiskajai izglītībai, kas iegūta Skolotāju tālākizglītības centrā (kas pašlaik tiek reorganizēta), vai arī viņiem jābūt profesionālajai izglītībai, vidējai izglītībai un ne mazāk kā trīs gadu darba pieredzei attiecīgajā jomā, un minimālajai pedagoģiskajai izglītībai.

Ir piecas profesionālās izglītības skolotāju kvalifikācijas kategorijas: jaunākais profesionālās izglītības skolotājs, profesionālās izglītības skolotājs, vecākais profesionālās izglītības skolotājs, profesionālās izglītības skolotājs metodīķis un profesionālās izglītības skolotājs eksperts.

Lietuvā ir sešas universitātes, kas piedāvā profesionālās izglītības skolotāju izglītības programmas, kurās ietilpst arī specializētas profesionālās izglītības studiju programmas (profesionālās pedagoģijas programma, kuru pabeidzot iegūst pedagoga kvalifikāciju), un studiju programmas maģistra grāda ieguvei pedagoģijas jomā (piemēram, profesionālajā pedagoģijā, andragoģijā), kā arī minimālās pedagoģiskās izglītības programmas, kas paredzētas profesionālo praktisko apmācību skolotājiem, kas pieņemti darbā bez nepieciešamās pedagoģiskās kvalifikācijas (šajā kategorijā ietilpst tikai tie profesionālo praktisko apmācību skolotāji, kas darbā pieņemti laikā līdz 2005. gadam).

Pēc vienas vai vairāku studiju programmu pabeigšanas profesionālās izglītības skolotāji var pieteikties augstākas kvalifikācijas kategorijas saņemšanai.

Profesionālās izglītības skolotāju tālākizglītību reglamentē „Izglītības likums”, likums „Par profesionālo izglītību”, izglītības un zinātnes ministra rīkojumi, valdības lēmumi un citi tiesību akti.

6. AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA

Lietuvā ir 49 augstākās izglītības iestādes: 22 universitātes (tostarp 7 privātās universitātes) un 27 koledžas (neuniversitātes tipa augstākās izglītības iestādes, no kurām 12 ir privātas).

Augstākās izglītības sistēmu un studijas reglamentē 2009. gadā pieņemtais likums „Par zinātni un studijām”. Likuma mērķi ir izveidot studiju, pētniecības un eksperimentālās (sociālās) attīstības pētījumu organizācijas tiesisko pamatu, uzlabot pētniecības un augstākās izglītības iestāžu un visas pētniecības un augstākās izglītības sistēmas pārvaldību un pārraudzību, uzlabot augstākās izglītības iestāžu atbildību sabiedrības priekšā, tajā pašā laikā piešķirot tām lielāku neatkarību un rīcības brīvību, radīt tiesisko pamatu pētniecības un augstākās izglītības finansēšanas sistēmas uzlabošanai un efektīvai izmantošanai. Līdz ar šī likuma pieņemšanu tika uzsākta Lietuvas augstākās izglītības jomas reformu.

Augstākās izglītības sistēma aptver universitātes un neuniversitātes līmeņa studiju programmas, kuras piedāvā valsts un privātās augstākās izglītības iestādes — universitātes un koledžas. Parasti universitātes līmeņa studiju programmas piedāvā universitātes, savukārt neuniversitātes līmeņa programmas — koledžas.

Universitāte ir augstākās izglītības iestāde, kurā dominē universitātes līmeņa studiju programmas, veic pētījumus, veicina eksperimentālas (sociālas, kultūras) attīstības pētījumus un/vai attīsta augsta līmeņa profesionālo mākslu. Šādās aktivitātēs iesaistīto augstākās izglītības iestāžu nosaukumā jābūt vārdam „universitāte”, „akadēmija” vai „seminārs”.

Universitāšu mērķi ir piedāvāt studiju programmas, kas personai dod iespēju iegūt universitātes izglītību, kas balstīta pētniecībā un atbilst mūsdienu zinātnes un tehnoloģiju līmenim, kā arī augstāko izglītību apliecinošu dokumentu (kvalifikāciju), veidot labi izglītotu, morāli atbildīgu, radošu personību ar uzņēmēja garu, nodrošināt ilgtspējīgu zinātniskās pieredzes attīstību dažādās jomās, veikt augsta līmeņa zinātniskos pētījumus un veicināt eksperimentālas (sociālas, kultūras) attīstības pētījumus, kā arī apmācīt zinātniekus, veicināt sadarbībā ar valsts un uzņēmējdarbības nozares partneriem atsevišķu reģionu un visas valsts attīstību, paplašinot zinātniskās, izglītojošās, mākslinieciskās un citas ar kultūru saistītās aktivitātes, un veidot izglītībai un kultūrai atvērtu sabiedrību.

Koledža (*koleģija*) ir augstākās izglītības iestāde, kas piedāvā koledžas līmeņa studiju programmas. Koledžas darbība ir vērsta uz lietišķo pētījumu un/vai profesionālā līmeņa mākslas attīstīšanu. Šāda veida izglītības iestādes nosaukumā jābūt vārdiem „koledža” vai „augstākās izglītības iestāde”.

Koledžu mērķis ir efektīvi piedāvāt studiju programmas, kas dod iespēju iegūt koledžas līmeņa augstāko izglītību un to apliecinošu dokumentu (kvalifikāciju), kas atbilst Lietuvas valsts, tās sabiedrības un ekonomikas vajadzībām un mūsdienu zinātnes un tehnoloģiju līmenim, attīstīt attiecīgajam reģionam nepieciešamo lietišķo pētījumu jomu, sniegt konsultācijas vietējās varas iestādēm un uzņēmējiem, radīt apstākļus, kas nepieciešami, lai cilvēki varētu uzlabot iegūtās zināšanas un prasmes, un darboties, lai veidotu izglītībai un kultūrai atvērtu sabiedrību.

Koledžas piedāvā pilnas, pēctecīgi veidotas studiju programmas, kuru pamatā ir augstākās izglītības iestāžu sagatavotas studiju saturs, pēc kura apguves iegūst augstāko izglītību un to apliecinošu dokumentu (kvalifikāciju), un īsās studiju programmas, kurās persona var apgūt atsevišķus studiju kursus vai kursu kopumu, lai pilnveidotu savu iegūto profesionālo vai vispārējo izglītību. Personas, kas mācās pilnajās studiju programmās, iegūst studenta statusu un saņem Lietuvas studenta karti (tā nodrošina noteiktas atlaides). Personas, kas studē īsajās studiju programmās, iegūst klausītāja statusu.

Studijas universitātē ietver vairākus līmeņus: 1. līmenis (pamatstudijas), 2. līmenis (maģistra studijas, specializētas profesionālās studijas), integrētas studijas (aptver gan 1., gan 2. līmeni) un 3. līmenis (doktorantūras studijas, pēcdiploma (mākslas) studijas un rezidentūra). Neuniversitātes līmeņa studiju programmas līmeņos neiedala.

Valsts finansētās studiju programmās uzņemto studentu skaits 2009. gadā bija par 40 % lielāks nekā 2008. gadā.

Visas augstākās izglītības studiju programmas iedala sešos studiju virzienos: humanitārās zinātnes, sociālās zinātnes, biomedicīna, dabaszinātnes, tehnoloģiju zinātnes un mākslas studijas.

2008./2009. akadēmiskajā gadā 114 528 studenti studēja pirmā līmeņa (pamatstudiju) programmās, 30 379 studenti — 2. līmeņa programmās un 4110 studenti — 3. līmeņa studiju programmās.

1. līmeņa studiju programmas paredzētas vispārējās erudīcijas uzlabošanai, attiecīgā studiju virziena teorētisko pamatu apguvei un patstāvīgam darbam nepieciešamo profesionālo iemaņu attīstīšanai. Universitāšu studiju programmas ir vērstas uz universālas vispārējās izglītības sniegšanu, teorētisko sagatavošanu un visaugstākā līmeņa profesionālās kompetences nodrošināšanu. Savukārt koledžas koncentrējas uz personas sagatavošanu darbam iegūtajā profesijā. Pabeidzot universitātes 1. līmeņa studiju programmu, studenti saņem bakalaura grādu un profesionālo kvalifikāciju. Koledžu absolventi saņem profesionālo bakalaura grādu un profesionālo kvalifikāciju.

Maģistra studiju programmas ir paredzētas personu sagatavošanai patstāvīga pētniecības (mākslas) darba vai cita tāda darba veikšanai, kam nepieciešamas noteiktas zināšanas un analītiskās spējas. Maģistra studiju programmas piedāvā universitātes, kuras ir iesaistītas zinātniskās (mākslas) aktivitātēs attiecīgajā studiju virzienā. Pabeidzot maģistra studiju programmu, absolventi saņem maģistra grādu. Personas, kas pabeigušas 2. līmeņa teoloģijas studijas, var saņemt teoloģijas licenciāta grādu. Tā izsniegšana jāaskaņo ar katoļu baznīcas vadību.

Vispārējās un specifiskās prasības (studiju virzienu apraksti, studiju virzienu vai jomu grupas) 1. līmeņa, integrēto studiju un maģistra studiju programmām apstiprina Izglītības un zinātnes ministrijā.

3. līmeņa studijās ir iekļautas zinātņu un mākslas doktorantūras programmas.

Zinātņu doktora studiju mērķis ir sagatavot zinātniekus, kas varētu veikt pētniecības darbu un patstāvīgi iesaistīties eksperimentālās (sociālās, kultūras) attīstības darbā, kā arī risināt zinātniskas problēmas. Tiesības piedāvāt doktora studiju programmas Izglītības un zinātnes ministrija piešķir atsevišķām universitātēm un universitātēm, kuras strādā kopā ar zinātniskās pētniecības institūtiem. Šādas tiesības piešķir, pamatojoties uz attiecīgajā zinātnes jomā kompetentu iestāžu veiktā zinātniskās pētniecības līmeņa novērtējuma rezultātiem. Vērtēšana notiek saskaņā ar doktora studiju noteikumiem, kurus pēc Lietuvas Pētniecības padomes ieteikuma apstiprina valdība. Pēc veiksmīgas disertācijas aizstāvēšanas doktorantūras studenti saņem doktora grādu.

Mākslas zinātņu doktora studiju programmas ir paredzētas tādu mākslinieku/pētnieku sagatavošanai, kuri varētu radīt, interpretēt un attīstīt pētniecību, kuras pamatā ir mākslas prakse. Tiesības piedāvāt mākslas zinātņu doktorantūras studiju programmas universitātēm piešķir Izglītības un zinātnes ministrija. Mākslas zinātņu doktora studiju noteikumus pēc Lietuvas Pētniecības padomes ieteikuma apstiprina valdība. Pēc veiksmīgas mākslas projekta aizstāvēšanas mākslas zinātņu doktorantūras studenti saņem mākslas zinātņu doktora grādu.

Augstākās izglītības iestādes var piedāvāt kopīgas studiju programmas, pēc kuru veiksmīgas pabeigšanas absolventi saņem kopīgu kvalifikācijas grādu. Tās var piedāvāt arī studiju programmas dubulta grāda ieguvei. Kopīgu kvalifikācijas grādu var piešķirt tad, ja studiju programmu piedāvā vismaz divas augstākās izglītības iestādes. Lai iegūtu dubultas kvalifikācijas grādu, studentam jāizpilda visas galvenā studiju virziena prasības un minimālās otra studiju virziena prasības.

Ja studiju programma kā vienu no prasībām paredz mācības arī reālā darba vidē, uzņēmēju organizācija vai uzņēmums, students un augstākās izglītības iestāde noslēdz līgumu par praktiskajām apmācībām. Par praktisko apmācību organizēšanu reālā darba vidē ir atbildīga augstākās izglītības iestāde.

2009. gadā valsts finansēto studiju vietu skaitu 2. un 3. līmeņa studiju programmās un programmās,

kurās nepiešķir nekādu akadēmisko grādu, konkrētās pētniecības un/vai studiju jomās nosaka valdība, savukārt vietu skaitu pētniecības un augstākās izglītības iestādēs nosaka Izglītības un zinātnes ministrija.

2007. gadā katram piektajam 25 gadus vecam vai vecākam Lietuvas iedzīvotājam bija augstākā izglītība.

2008./2009. akadēmiskajā gadā augstākās izglītības iestādēs mācījās 40,6 % no visiem 19 – 25 gadus vecajiem cilvēkiem. Ir vērts atzīmēt, ka lielākā daļa reflektantu, kas piesakās studijām Lietuvas augstākās izglītības iestādēs, ir jaunieši, kas sasnieguši 19 gadu vecumu.

6.1. Uzņemšana

Centralizēto uzņemšanu augstākās izglītības iestādēs administrē Lietuvas Augstākās izglītības iestāžu Centralizētās uzņemšanas asociācija (LAMA BPO). Patlaban centralizētās studentu uzņemšanas projektā ir iesaistītas 44 augstākās izglītības iestādes. Reflektanti savus pieteikumus var elektroniskā veidā nosūtīt visām projektā iesaistītajām augstākās izglītības iestādēm vai arī iesniegt kādā no LAMA BPO studentu uzņemšanas centriem. Centralizētās uzņemšanas procesā izmanto vienotu, visām augstākās izglītības iestādēm kopīgu pieteikuma veidlapu, kurā var izvēlēties programmu no pat 16+16 (universitātes un koledžas) augstākās izglītības iestādēm. Reflektanti savu izvēli norāda dilstošā prioritārā secībā, katrā gadījumā norādot augstākās izglītības iestādes nosaukumu, studiju programmas nosaukumu un kodu, studiju veidu (parastās studijas vai pagarinātās) un finansējuma veidu (valsts finansējums vai mācību maksa). Uzņemšanas rezultāti reflektantiem tiek paziņoti pēc uzņemšanas perioda beigām.

Uzņemšanai noteiktā studiju programmā nepieciešamā minimālā vidējā atzīmē iepriekš netiek noteikta.

Studenta un augstākās izglītības iestādes attiecības reglamentē studiju līgums. Tā standarta noteikumus, ņemot vērā Studentu pārstāvju asociācijas iesniegtos priekšlikumus, sagatavo Izglītības un zinātnes ministrija. Studentu klausītāju un augstākās izglītības iestādes attiecības reglamentē līgums, kas noslēgts attiecīgās augstākās izglītības iestādes noteiktajā kārtībā.

Personām, kuras izglītību ieguvušas ārvalstīs, bet vēlas iestāties augstākās izglītības iestādēs, ir jāuzrāda dokuments, kas apliecina izglītības atzīšanu. Atzīšanas procedūra notiek atbilstoši nosacījumiem, kas izklāstīti valdības lēmumā „Par noteikumu par ārvalstīs iegūtās kvalifikācijas novērtēšanu un atzīšanu, kas dod iespēju iegūt augstāko izglītību un augstāko profesionālo kvalifikāciju, apstiprināšanu”. Šī prasība neattiecas uz personām, kuras ir pabeigušas skolas, kas norādītas Konvencijā, ar kuru nosaka Eiropas skolu statūtus. Personas, kas izglītību ieguvušas ārvalstīs, tiesību aktos noteiktajā kārtībā var pretendēt uz valsts finansētajām studiju vietām Lietuvas augstākās izglītības iestādēs.

Iestājoties kādā augstākās izglītības iestādē Lietuvā, ārvalstniekiem ir jāsaņem pagaidu uzturēšanās atļauja vai ES dalībvalsts pilsoņa uzturēšanās atļauja, vai arī pastāvīgas uzturēšanās atļauja Lietuvas Republikā.

Noteikumus par ārvalstīs piešķirto kvalifikāciju un augstākās izglītības novērtēšanu un akadēmisko atzīšanu apstiprina valdība. Apstiprināšana notiek, ņemot vērā likumu „Par Eiropas reģiona konvencijas par kvalifikāciju atzīšanu, kas saistītas ar augstāko izglītību, ratifikāciju” un likumu „Par pētniecību un augstāko izglītību”. Ārvalstīs iegūtās kvalifikācijas novērtēšanu, kas dod iespēju Lietuvā iegūt augstāko izglītību, veic Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs.

6.2. Studiju maksa un finansiālais atbalsts

Lietuvas Republikas Konstitūcija paredz augstākās izglītības pieejamību ikvienai personai atbilstoši tās spējām un vēlmēm. Valsts finansēto augstākās izglītības iestāžu studentiem, kam ir labas sekmes, ir garantēta bezmaksas augstākā izglītība.

2009. mācību gada sākumā ieviesa jaunu augstākās izglītības finansēšanas modeli — „studiju grozs”. Tie ir valsts līdzekļi, ar kuriem sedz lielākās daļas studentu studiju izmaksas.

Augstskolās uzņemtajiem studentiem studiju grozs „seko” līdzī uz viņu izvēlētajām augstākās izglītības iestādēm, tostarp arī uz privātajām izglītības iestādēm.

Studenti, kas nav uzņēmti valsts finansētajās studiju vietās, var saņemt valsts garantētu aizdevumu.

Izglītības un zinātnes ministrija nosaka „studiju groza” kvotas katrā no sešiem studiju virzieniem universitātēs un koledžās.

Studentiem, kas augstākās izglītības programmas apgūst privātajās augstākās izglītības iestādēs, var nākties segt starpību starp studiju izmaksām privātajā augstākās izglītības iestādē un valsts noteiktajām standarta izmaksām.

2009. gadā augstākās izglītības iestādēs uzņemto studentu studiju standarta izmaksas noteica Izglītības un zinātnes ministrija. Tas ir orientējošais maksimālais naudas līdzekļu apmērs gadā, kuru no valsts budžeta var piešķirt valsts finansētas studiju vietas to radīto izmaksu segšanai, kuras nosaka augstākās izglītības iestāde. Standarta studiju izmaksu aprēķināšanas metodi apstiprina valdība.

Tiesības iegūt valsts finansētu studiju vietu ir atkarīgas no vidējās svērtās atzīmes (noslēguma eksāmeni un mācību darba rezultāti), no reflektanta iespējām saņemt papildu punktus, no uzskaitītajām prioritātēm un no augstākās izglītības iestādes (nepieciešamības gadījumā) organizēto papildu testu rezultātiem.

6.3. Akadēmiskā gada ilgums

Akadēmiskais gadā ir divi semestri un brīvdienas. Akadēmiskā gada ilgumu, semestru sākuma un beigu datumus un brīvdienas ilgumu nosaka augstākās izglītības iestādes senāts (akadēmiskā padome). Studentiem ir tiesības uz vasaras brīvdienām, kas ilgst vismaz vienu mēnesi bez pārtraukuma.

Studiju organizāciju/administrēšanas veidu nosaka augstākās izglītības iestādes senāts (akadēmiskā padome).

Augstākās izglītības iestādes piedāvā parastās un pagarinātās studiju programmas, kuru aprakstus apstiprina izglītības un zinātnes ministrs. Pabeidzot kādu no šīm studiju programmām, absolventi iegūst atbilstošu izglītību.

Studiju gada apjoms parasti ir 60 kredītpunkti un tas nedrīkst būt papildināts par vairāk kā 45 kredītpunktiem. Pagarināto studiju programmu gada apjoms nedrīkst pārsniegt parastā studiju gada apjomu vairāk par 45 kredītpunktiem, savukārt to ilgums nevar pārsniegt parasto studiju gada ilgumu vairāk kā pusotru reizi.

1. līmeņa koledžu un universitāšu studiju programmu apjomam jābūt vismaz 180 kredītpunktiem, taču ne vairāk kā 240 kredītpunktiem.

Integrēto studiju programmu apjomam ir ne mazāks par 300 kredītpunktiem, taču ne vairāk kā 360 kredītpunkti. Integrēto studiju pirmo daļu (240 kredītpunkti) attiecina uz 1. līmeņa studijām, savukārt atlikušo daļu — uz 2. līmeņa studijām.

Maģistra studiju apjoms ir ne mazāks par 90 kredītpunktiem, taču ne vairāk kā 120 kredītpunkti.

Doktora studiju apjomu nosaka valdība.

Dubultas kvalifikācijas grāda ieguvei paredzēto studiju apjomu nosaka Izglītības un zinātnes ministrija.

Studiju programmas, kurās nepiešķir grādu, ir izveidotas, lai to studentiem palīdzētu iegūt kvalifikāciju vai sagatavoties patstāvīgam darbam tādās situācijās un tādā kārtībā, ko noteikusi valdība vai tās pilnvarotās iestādes. Minimālais apjoms studiju programmās, kurās netiek piešķirts grāds (izņemot rezidentūras studijas), ir 30 kredītpunkti, un nedrīkst pārsniegt 120 kredītpunktus. Rezidentūras studiju darba ilgumu nosaka valdība.

6.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajiem kursiem un izglītības dokumenta izsniegšana

Valsts finansēto augstākās izglītības iestāžu studenti ar labām sekmēm saņem bezmaksas augstāko izglītību. Uzskata, ka studentam ir labas sekmes, ja viņam nav akadēmisko parādu un ja viņa vidējā atzīme nav zemāka par „astoņi” pēc desmit ballu skalas, kas atbilst valdības vai tās pilnvarotās iestādes apstiprinātajai mācību darba vērtēšanas sistēmai.

Studentus, kam ir sliktas sekmes un kuri neatbilst noteiktajām prasībām, var izslēgt no augstākās izglītības iestādes tās noteiktajā kārtībā. Tajās pašās studiju programmās un studiju gadā studējošie studenti var pretendēt uz brīvajām vietām. Šādos gadījumos priekšroku dod studentiem, kuriem ir vislabākie mācību rezultāti.

Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centra pienākumos ietilpst svarīgais uzdevums novērtēt studiju programmas, lai tās varētu reģistrēt un akreditēt un lai varētu izplatīt informāciju par augstākās izglītības kvalitāti. Pieaugušie, kas turpina studijas, lai iegūtu augstāko izglītību, var saņemt informāciju par studiju programmu kvalitāti. Centrs palīdz radīt nepieciešamos apstākļus brīvai personu kustībai: personas, kas plānot studēt, var efektīvāk izvēlēties studiju programmas, un atzīst arī ārvalstīs iegūto kvalifikāciju.

6.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Karjeras izglītības un konsultāciju pakalpojumus augstākās izglītības iestādēs sniedz universitāšu/koledžu karjeras centri vai līdzīgas nodaļas. Šādu centru mērķis ir atbalstīt studentus lēmuma pieņemšanā par karjeras veidošanu, risināt ar karjeru saistītas problēmas un izmantot savu potenciālu izvēlētajā jomā.

6.6. Akadēmiskais personāls

Augstākās izglītības iestādēs akadēmiskais personāls ir profesors, asociētais profesors, lektors un asistents.

Profesora amatu var ieņemt zinātnieks vai atzīts profesionāls mākslinieks. Šajā amatā esošam zinātniekam ir jāapmāca jaunie zinātnieki, jālasa lekcijas studentiem, jāveic un jāuzrauga zinātniski un eksperimentāli (sociāli, kultūras) pētījumi un jāpublicē to rezultāti. Profesora amatā esošam atzītam profesionālam māksliniekam ir jāiesaistās profesionālu mākslinieku praktiskajās apmācībās un izglītošanā, radošās mākslinieciskajās aktivitātēs un/vai zinātniskos pētījumos mākslas jomā, uzraugot šādus pētījumus un publicējot to rezultātus.

Asociētā profesora amatu var ieņemt zinātnieks vai atzīts profesionāls mākslinieks. Asociētā profesora amatā var iecelt personu (ja ir akadēmiskās padomes apstiprinājums), kurai ir plaša darba pieredze mācāmajā studiju priekšmetā vai priekšmetos un maģistra grāds vai līdzvērtīga augstākā izglītība. Šajā amatā esošam zinātniekam ir jālasa lekcijas studentiem, jāveic un jāiesaistās eksperimentālos (sociālos, kultūras) pētījumos un jāpublicē to rezultāti. Asociētā profesora amatā esošam atzītam profesionālam māksliniekam ir jālasa lekcijas un jāiesaistās radošās mākslinieciskās aktivitātēs.

Lektora amatu var ieņemt zinātnieks vai persona, kurai ir vismaz maģistra grāds vai līdzvērtīga augstākā izglītība. Lektoram ir jāiesaistās mācību un metodiskajā darbā.

Asistenta amatu var ieņemt persona, kurai ir vismaz maģistra grāds vai līdzvērtīga augstākā izglītība. Asistenta pienākumos ietilpst veikt studentu praktisko apmācību (nodarbību, semināru laikā un mācību praksē reālā darba vidē), asistēšana zinātniskos pētījumos un eksperimentālos (sociālos, kultūras) pētījumos. Pēdējā minētā prasība nav obligāti piemērojama asistentiem, kas strādā universitāšu mākslas studiju programmās un koledžās.

Valdība apstiprina minimālo kvalifikācijas prasību aprakstu attiecībā uz valsts augstākās izglītības un

pētniecības iestāžu zinātnisko pētījumu veicēju, citu zinātnieku un mācībspēku amatu kandidātiem, konkursu organizēšanas kārtību uz valsts augstākās izglītības un pētniecības iestāžu zinātnisko pētījumu veicēju, citu zinātnieku un mācību spēku amatiem, zinātnisko pētījumu veicēju, citu zinātnieku un mācībspēku sertifikācijas kārtību un pedagoģisko grādu piešķiršanas kārtību universitātēs. Vairāk nekā pusei no mācībspēku skaita ir jābūt zinātniekiem un/vai atzītiem profesionāliem māksliniekiem.

Specifiskās kvalifikācijas prasības akadēmisko amatu kandidātiem, konkursu rīkošanas un sertifikācijas kārtību nosaka pašas augstākās izglītības iestādes.

Vairāk nekā pusei no koledžas mācībspēku skaita ir jābūt ar ne mazāku kā trīs gadu darba pieredzi attiecīgā mācību priekšmeta jomā. Tālākizglītība notiek atbilstoši koledžas sagatavotajiem noteikumiem. Mācību priekšmeti, kas jā māca lektoriem, kam ir zinātniskais grāds, ir uzskaitīti studiju virziena un studiju jomas aprakstos.

7. TĀLĀKIZGLĪTĪBA UN APMĀCĪBAS

Viens no galvenajiem „Valsts izglītības stratēģijas 2003.– 2012. gadam” mērķiem bija izveidot secīgu, pieejamu un sociāli taisnīgu izglītības sistēmu, kas nodrošina mūžizglītību. Lai nodrošinātu izglītības sistēmas attīstības skaidrību un nepārtrauktību, minētajā stratēģijā bija noteikti pasākumi mūžizglītībai nepieciešamo apstākļu radīšanai.

Lietuvas tiesību akti, kas reglamentē neformālo izglītību, un stratēģiskie dokumenti, kas attiecas uz tālākizglītības un apmācību attīstību, atbilst ES direktīvām un „Mūžizglītības memorandā” formulētajiem nosacījumiem.

2007. gadā studējošo 25 – 64 gadus veco cilvēku proporcija bija tikai 5,3 %. Lai gan aptuveni kopš 2000. gada šis rādītājs ir divkāršojies, tas vēl aizvien nav apmierinošā līmenī.

7.1. Rīcībpolitika un normatīvie akti

2008. gada oktobrī apstiprināja jauno „Mūžizglītības stratēģijas” redakciju. Uzlabojot „Mūžizglītības stratēģiju” un sagatavojot pieaugušo izglītības politiku Lietuvā, ņēma vērā Komisijas paziņojuma „Pieaugušo izglītība. Mūžu dzīvo — mūžu mācies” nosacījumus, rīcības plānu šī paziņojuma īstenošanai un tajā definētos mērķus.

Stratēģijā ir ņemti vērā pasākumi, kas izklāstīti „Rīcības programmā ekonomiskās izaugsmes veicināšanai” (apstiprināta ar Eiropas Komisijas lēmumu EK(2007)37400).

Stratēģijā ietverti trīs galvenie pieaugušo izglītības veidi: formālā, neformālā un ikdienējā izglītība.

Mūžizglītības virzienus Lietuvas izglītības sistēmā nosaka vairāki tiesību akti:

„Izglītības likums” (2003. gads). Tajā ir noteikta pieaugušo neformālās izglītības misija, proti, radīt apstākļus, kas nepieciešami pieaugušo iesaistīšanai mūžizglītībā, apmierināt viņu kognitīvās vajadzības un uzlabot viņu kvalifikāciju;

„Likums par neformālo izglītību” (2008. gads);

„Valsts ilgtermiņa stratēģija” (2002. gads), kura paredz izveidot līdz 2015. gadam efektīvu, ilgtspējīgu un visiem pieejamu tālākizglītības sistēmu;

„Valsts izglītības stratēģijas 2003.– 2012. gadam noteikumi” (2003. gads). Stratēģijā ir noteikti pasākumi mūžizglītībai nepieciešamo apstākļu radīšanai. Tā paredz nodrošināt nepārtrauktas, pieejamas un sociāli taisnīgas izglītības sistēmas izveidi, kas nodrošina mūžizglītības iespējas;

„Valsts izglītības stratēģijas 2003.– 2012. gadam noteikumu īstenošanas programma” (2005. gads). Stratēģiju īstenojošo iestāžu darbu organizē un koordinē Izglītības un zinātnes ministrija. Programmā ir noteikti pieaugušo izglītības kontrolrādītāji un to mērķi, kas atbilst ES pamatnostādņem izglītības jomā;

„Darba kodekss” nosaka, ka darba devējam ir jāizveido apstākļi, kas darba ņēmējiem nodrošina iespējas uzlabot to kvalifikāciju un prasmes.

7.2. Atbildīgās institūcijas

Lietuvā par izglītības jomas pārvaldību un pārraudzību ir atbildīgas šādas iestādes:

Izglītības un zinātnes ministrija, kas sagatavo un ievieš valsts izglītības politiku un pārrauga tās ievērošanu pirmsskolas izglītības, vispārējās izglītības, speciālās izglītības, profesionālās izglītības un apmācību, pieaugušo izglītības un augstākās izglītības sektoros.

Sociālās drošības un darba ministrija ir galvenā iestāde, kas ir atbildīga par nodarbinātības jautājumiem valsts līmenī.

Pieaugušo neformālās izglītības padome ir Izglītības un zinātnes ministrijas paspārnē izveidota ekspertu institūcija. Tā nosaka Lietuvas neformālās izglītības galvenās attīstības perspektīvas, analizē ar pieaugušo neformālās izglītības sistēmas attīstību saistītus projektus un koordinē to iestāžu darbību, kuras piedāvā pieaugušo neformālo izglītību.

Profesionālās izglītības padome un Pieaugušo izglītības ekspertu komisija darbojas Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzībā. Pieaugušo izglītības pilnveidē ļoti aktīvi ir iesaistījusies Lietuvas Pieaugušo izglītības asociācija un Lietuvas Pieaugušo izglītības un informācijas centrs.

Profesionālās izglītības metodiskais centrs apkopo un izplata informāciju par profesionālo izglītību un tās saistību ar darba tirgu, kā arī nodrošina profesionālo skolu un koledžu piedāvāto mācību/studiju programmu kvalitātes novērtēšanu. Saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas un Sociālās drošības ministrijas kopīgu vienošanos Metodiskajā centrā izveidoja nozares ekspertu grupas. Šīs grupas veido trīs darba devēju pārstāvji, trīs arodbiedrību pārstāvji un trīs izglītības nozares pārstāvji, kas palīdz sagatavot profesionālās izglītības standartus un izglītības saturu.

Pašvaldībās pieaugušo neformālās izglītības nodrošināšanas funkciju pilda vietējās izglītības nodaļas vai specializēti neformālās izglītības centri.

7.3. Finansējums

Pieaugušo neformālo izglītību finansē no valsts vai pašvaldību budžeta atbilstoši likumam „Par pieaugušo neformālo izglītību”, citiem likumiem, valdības lēmumiem un citiem tiesību aktiem. Finansējuma avoti ir pieaugušo neformālajā izglītībā ieinteresētu fizisko un juridisko personu ieguldījums, studentu iemaksas, kā arī valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi. Apmācību kursus bezdarbniekiem un citām personām, kas meklē darbu, organizē teritoriālais nodarbinātības dienests. Šādus kursus finansē no nodarbinātības fonda līdzekļiem atbilstoši likumā „Par atbalstu bezdarbniekiem” un likumā „Par nodarbinātības veicināšanu” noteiktajai kārtībai.

Pieaugušo neformālās izglītības programmu un valsts atļauto mērķtiecīgo projektu izveidi un/vai īstenošanu konkursa kārtībā pilnībā vai daļēji finansē no Izglītības un zinātnes ministrijai no valsts budžeta piešķirtajiem līdzekļiem.

Komisija, kas ir izveidota ar izglītības un zinātnes ministra rīkojumu, ņemot vērā Lietuvas Pieaugušo neformālās izglītības padomes ieteikumus, organizē ikgadēju valsts programmu pieteikumu konkursu, publicē kritērijus, prioritātes un laika grafiku.

Kārtību, kādā iesniedzami pieteikumi uz valsts programmu konkursiem, nosaka izglītības un zinātnes ministrs. Konkursā var piedalīties pieaugušo izglītības pakalpojumu sniedzēji.

Konkursu uzvarētājus nosaka pēc tam, kad Lietuvas Pieaugušo neformālās izglītības padome ir izteikusi savu viedokli par konkursa rezultātiem (uzvarētājus apstiprina ar izglītības un zinātnes ministra rīkojumu).

Izglītības un zinātnes ministrija slēdz ar konkursa uzvarētājiem līgumus, kuros ir noteikti programmu sagatavošanas nosacījumi un laika grafiks, norādīta atbildība par līdzekļu efektīvu izmantošanu, kā arī paredzēts pārskatu iesniegšanas veids un laiks.

Pašvaldību līmeņa programmu īstenošanu finansē no ES struktūrfondu, pašvaldības un/vai valsts budžeta līdzekļiem. Dažas programmas īsteno, izmantojot no pašvaldības uzņēmumiem, sponsoriem vai pašiem programmu dalībniekiem saņemtus līdzekļus.

7.4. Programmas un to nodrošinātāji

Pieaugušo neformālās izglītības iestādes saskaņā ar valdības vai tās pilnvarotas iestādes noteikto kārtību var dibināt valsts iestādes, pašvaldības, nevalstiskās organizācijas un citas juridiskās un fiziskās

personas. Pieaugušo neformālās izglītības iestādes var dibināt arī vairāki dibinātāji kopā.

Formālo izglītību pieaugušie var iegūt pieaugušo izglītības centros/kursos un pieaugušajiem paredzētās vispārizglītojošās skolās. Pieaugušo neformālās izglītības programmas ir paredzētas personām, kurām ir ne mazāk kā 18 vai vairāk gadu un kuras vēlas turpināt izglītošanos, paplašināt redzesloku, uzlabot kvalifikāciju un iegūt jaunas sociālās vai kultūras prasmes un zināšanas.

Iegūstot izglītību, kas dod tiesības strādāt noteiktā profesijā vai veikt noteiktus pienākumus (uz darba tirgu orientētas profesionālās apmācības), persona saņem valsts atzītu apliecību.

Iegūstot izglītību un 1. līmeņa profesionālo kvalifikāciju (uz darba tirgu orientētas profesionālās apmācības), persona saņem valsts atzītu apliecību, kas apstiprina profesionālās kvalifikācijas ieguvu. Šāda veida programmu ilgums ir no četrām līdz divpadsmit nedēļām.

Pabeidzot apmācības un iegūstot 2. līmeņa profesionālo kvalifikāciju (uz darba tirgu orientētas profesionālās apmācības), persona saņem valsts atzītu apliecību, kas apstiprina profesionālās kvalifikācijas ieguvu. Šāda veida programmu ilgums ir no trim līdz desmit mēnešiem.

Pabeidzot izglītību un iegūstot 3. līmeņa profesionālo kvalifikāciju (uz darba tirgu orientētas profesionālās apmācības), persona saņem valsts atzītu apliecību, kas apstiprina profesionālās kvalifikācijas ieguvu. Šāda veida programmu ilgums ir vairāk nekā viens gads.

Pieaugušo vidusskolām (apmācību centriem), kas piedāvā formālās izglītības programmas, ir vispārizglītojošo vidusskolu statuss.

Pieaugušo vispārizglītojošās skolas pieaugušajiem piedāvā sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītību. Šīs programmas var piedāvāt arī vispārizglītojošās skolas īpašās, pieaugušajiem paredzētās klasēs. Pieaugušo izglītības skolās var izmantot pielāgotas vidējās izglītības programmas. Lai varētu mācīties šajās programmās, personai ir jābūt 21 gadu vecai vai vecākai. Skolas dod iespēju programmu apgūt moduļu veidā un kā atsevišķus programmas komponentus izvēlēties atsevišķus obligātos un izvēles mācību priekšmetus, kā arī papildu izglītības un neformālās izglītības mācību priekšmetus. Mācības var notikt arī neklātienē.

Pieaugušo izglītības skolas var piedāvāt arī praktisko apmācību un radīt apstākļus, kas nepieciešami, lai to audzēkņi varētu iegūt profesionālo kvalifikāciju.

Nav nekādu tiesisku ierobežojumu, kas pieaugušajiem liegtu iestāties augstākās izglītības vai citās izglītības iestādēs, ja viņu prasmes un zināšanas to ļauj.

Arī citas budžeta iestādes, labdarības un atbalsta fondi, valsts aģentūras, asociācijas un uzņēmumi var iegūt tiesības piedāvāt neformālo izglītību saskaņā ar tiesību aktos, kas reglamentē to dibināšanu, iestādes statūtos paredzot arī šo ekonomiskās darbības klasifikatorā reģistrēto darbības veidu.

Tiesības piedāvāt pieaugušo neformālo izglītību politiskās partijas un valsts organizācijas, reliģiskās kopienas un asociācijas, arodbiedrību organizācijas un citas juridiskās personas iegūst saskaņā ar tajos tiesību aktos noteikto kārtību, kas reglamentē to dibināšanu. Neformālās izglītības pakalpojumu sniegšana ir jānorāda to statūtos vai līdzvērtīgos dokumentos.

Fiziskajām personām, kuras vēlas iesaistīties pieaugušo neformālās izglītības pakalpojumu sniegšanā, kas nav vienreizējs pasākums un kura veikšanai nepieciešama uzņēmējdarbības reģistrācijas apliecība, šāda apliecība jāsaņem.

Pieaugušo neformālās izglītības pakalpojumu sniedzējiem ir tiesības izsniegt pieaugušo neformālās izglītības apliecības, kas apstiprina daļību pieaugušo neformālās izglītības programmās un to pabeigšanu, taču tās nedrīkst izsniegt apliecības, kas apliecina izglītības ieguvu vai noteikta izglītības līmeņa vai moduļa pabeigšanu, kā arī kvalifikācijas ieguvu. Juridiskās un fiziskās personas šādas apliecības var atzīt, ievērojot noteikumu, ka to atzīšana nav citādi reglamentēta tiesību aktos. Šīs apliecības nevar izmantot par pamatu formālās izglītības iestāžu valsts atzītu diplomu vai apliecību izsniegšanai.

Pieaugušo neformālās izglītības pakalpojumu sniedzēji var piedāvāt maksas pieaugušo neformālās izglītības programmas, ja to darbību reglamentējošie tiesību akti viņiem sniedz šādas tiesības. Šīs tiesības zaudē, ja attiecīgais uzņēmums, aģentūra vai organizācija darbību pārtrauc vai ja to statūtos (noteikumos) ir izdarīti grozījumi un pieaugušo neformālās izglītības pakalpojumu sniegšana tajos vairs nav minēta kā viens no darbības veidiem, kā arī ja ir beidzies fizisko personu licences/uzņēmējdarbības reģistrācijas apliecības derīguma termiņš.

2009. gadā Lietuvā bija 1097 valsts un privātās organizācijas, kuru galvenais darbības veids ir pieaugušo neformālās izglītības pakalpojumu sniegšana. 2009. gadā augstākās izglītības programmu valsts reģistrā bija reģistrētas 518 formālās darba tirgus izglītības programmas un 1653 neformālās darba tirgus izglītības programmas (tostarp 42 tālmācības programmas). Tālākizglītības programmas piedāvā ikvienas ekonomikas nozares darbiniekiem.

Pieaugušo tālākizglītību organizē atbilstoši programmām vai to moduļiem. Gandrīz visas profesionālās izglītības iestādes piedāvā dažādas pieaugušo izglītības programmas. Atkarībā no pieprasījuma programmas piedāvā to apmeklētājiem izdevīgā laikā. Tālmācības un e-mācību metodes līdz šim Lietuvā izmanto reti.

Ārvalstnieki, kas Lietuvā ierodas humānu iemeslu dēļ, ietilpst visneaizsargātākajā cilvēku grupā, kam nepieciešama sociālā aizsardzība un atbalsts. Tādēļ viņiem tiek piedāvāta 12 mēnešus ilga integrācijas programma (dažos gadījumos to var pagarināt par vēl vienu papildu gadu), kurā ietilpst pagaidu uzturēšanās atļaujas saņemšana, izglītība, darba iespēju nodrošināšana un citu jautājumu risināšana.

Lai samazinātu sociālās izslēgšanas risku, valsts atbalsta profesionālo izglītību, nodarbinātību, karjeras izglītību un konsultācijas un tālmācības sistēmas attīstību. Darba devējus mudina organizēt invalīdu praktiskās apmācības un nodrošināt viņiem darba iespējas. Vēl viena darbības joma ir vienlīdzīgu iespēju nodrošināšana sievietēm un vīriešiem.

Vairāku pēdējo gadu laikā popularitāti ir ieguvusi tā saucamā trešās paaudzes universitāte. Tā ir nevalstiska organizācija, kuras darbība veicina gados vecāku cilvēku lielāku sociālo integrāciju, palīdz viņiem uzlabot dzīves kvalitāti, palielina viņu darba efektivitāti, paplašina zināšanas un uzlabo kultūras līmeni. Ņemot vērā šo cilvēku finansiālo situāciju, trešās paaudzes universitāte piedāvā šai cilvēku grupai savus apmācību kursus parasti bez maksas.

Pieaugušo skolas, izglītības centri un vispārizglītojošās skolas, kurās ir arī pieaugušo klases, piedāvā tālmācības iespējas saskaņā „Tālmācības studiju kārtību”, ko izglītības un zinātnes ministrs apstiprinājis 2007. gadā. Obligātās iknedēļas nodarbības tālmācības studentiem notiek grupu vai individuālo konsultāciju veidā.

Divu mācību gadu laikā tālmācības studentiem ir tiesības saņemt līdz pat astoņām nodarbībām nedēļā, kas paredzētas individuālām konsultācijām vidējās izglītības mācību priekšmetos, un līdz pat septiņām nodarbībām nedēļā — grupu konsultācijām.

7.5. Kvalitātes nodrošināšana

Saskaņā ar Lietuvas Darba tirgus mācību dienesta noteikto kārtību neformālās izglītības statusu nosaka un tā izmaiņas pārbauda, apkopojot, analizējot un izvērtējot informāciju par neformālās izglītības programmu reģistrā iesniegto neformālās izglītības programmu īstenošanu, par kvalitātes nodrošināšanu un ieteikumu sagatavošanu. Pārraudzību veic, pamatojoties uz efektīvas darbības mērķiem, kas palīdz konstatēt šķēršļus un problēmas kvalitatīvas izglītības nodrošināšanā un metodiskās palīdzības sniegšanā neformālās izglītības jomā.

Pārraudzību veic pārbaudes veicējs, pārbaudes komisija, neformālās izglītības pakalpojumu sniedzējs, teritoriālie centri, Lietuvas Darba tirgus mācību dienests un neformālās izglītības pakalpojumu izmantotāji. Nepieciešamības gadījumā uzraudzības procesā var iesaistīt arī sociālos partnerus. Uzraudzību var veikt atbilstoši konkrētiem plāniem vai arī izraugoties konkrētus mērķus.

Pieaugušo neformālās izglītības kvalitāti pārrauga to organizāciju dibinātāji, kuras sniedz šos pakalpojumus. Tālākizglītības programmu akreditācija ietilpst Pedagogu profesionālās pilnveides centra pienākumos.

7.6. Karjeras atbalsta pasākumi

Izmantojot ES struktūrfondu līdzekļus, Lietuvā izveidota profesionālās izglītības informācijas punktu infrastruktūra, kurā ietilpst vairākas iestādes, kas darbojas gan valsts, gan vietējā līmenī. Profesionālās izglītības informācijas punktu tīkls izveidots, lai papildinātu profesionālās izglītības dienestu un organizāciju darbību. Profesionālās izglītības informācijas punkts ir akreditēta organizācija, kura nodrošina brīvu piekļuvi interneta vietnēm, kā arī izglītības un darba tirgus datubāzēm un dažādos datu nesējos uzglabātajai informācijai.

Galvenā profesionālās izglītības informācijas punktu funkcija ir nodrošināt vienmērīgu piekļuvi profesionālās izglītības informācijai visā Lietuvas teritorijā, lai nepieciešamā informācija būtu viegli pieejama tiem, kas to meklē.

Mūžizglītību uzskata par nepārtrauktu zināšanu un prasmju uzlabošanas procesu, savukārt karjeras izglītības pakalpojumi ir instruments, kas palīdz to īstenot.

7.7. Skolotāji un apmācību vadītāji

Pieaugušo vispārizglītojošo skolu, klašu vai pieaugušo izglītības centru pedagogiem ir jāatbilst tādām pašām kvalifikācijas prasībām (attiecībā uz pedagoģisko pilnveidi, iegūtajām kvalifikācijām, utt.) kā vispārizglītojošo skolu skolotājiem.

Pieaugušo neformālās izglītības programmas var mācīt pedagogs vai kāda cita persona, kas ir ieguvusi augstāko vai īpašo profesionālo izglītību (īpaša vidējā izglītība, kas iegūta līdz 1995. gadam) vai arī profesionālās skolas absolvents, kuram ir vismaz trīs gadu darba pieredze attiecīgajā jomā.

Mokyklų tobulinimo programa plus. (Švietimo ir mokslo ministro įsakymas):03/12/2007, ISAK-2331 Valstybės žinios, 2008. gads, Nr. 7-257

(Skolu pilnveidošanas programma plus)

Praktinio profesinio mokymo išteklių plėtros programa. (Švietimo ir mokslo ministro įsakymas): 03/12/2007. ISAK-2333, Valstybės Žinios, 2008. gads, Nr. 7-259)

(Programma profesionalės izglītības resursu izstrādei)

Mokslo ir studijų įstatymas 2009 [*Law on Science and Studies*],

Užsienyje įgytų kvalifikacijų, suteikiančių teisę į aukštąjį mokslą, bei aukštojo mokslo kvalifikacijų vertinimo ir akademinio pripažinimo nuostatai (patvirtinti LR Vyriausybės 2005-01-21 nutarimu Nr. 60)

(Noteikumi par ārvalstīs iegūtās kvalifikācijas novērtēšanu un akadēmisko atzīšanu, kas dod iespēju iegūt augstāko izglītību un augstāko profesionālo kvalifikāciju)

Užsienio šalių institucijose išsilavinimą įgijusių asmenų konkuravimo dėl priėmimo į valstybės finansuojamas vietas tvarkos aprašas (patvirtintas švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2009-05-22 Nr. ISAK-1086)

(Kārtības, kādā valsts finansētajās studiju vietās konkursa kārtībā uzņem personas, kas izglītību ieguvušas ārvalstu izglītības iestādēs, apraksts)

Dėl išeivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikų, vaikaičių, provaikaičių priėmimo į aukštąsias mokyklas (patvirtinta švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2009-05-26 Nr. ISAK-1094)

(Par emigrantu un lietuvišu izcelsmes ārvalstnieku bērnu, mazbērnu un mazmazbērnu uzņemšanu augstākās izglītības iestādēs)

Dėl asmenų, įgijusių išsilavinimą užsienio šalių institucijose, išeivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių vaikų, vaikaičių, provaikaičių, 2009 metais priimamų į valstybės finansuojamas studijas Lietuvos aukštosiose mokyklose, studijų vietų skaičiaus (patvirtinta švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2009-06-10 Nr. ISAK-1208)

(Par Lietuvos augstākās izglītības iestādēs 2009. gadā paredzēto valsts finansēto studiju vietu skaitu personām, kas izglītību ieguvušas ārvalstīs, emigrantu un lietuvišu izcelsmes ārvalstnieku bērniem, mazbērniem un mazmazbērniem)

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymas

(Lietuvos Republikas likums „Par valdības darbību”)

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas

(Lietuvos Republikas Izglītības likums)

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa

(Valsts izglītības stratēģijas 2003.–2012. gadam noteikumu īstenošanas programma)

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos

(Valsts izglītības stratēģijas 2003.–2012. gadam noteikumi)

Valstybės ilgalaikės raidos strategija

(Valsts ilgtermiņa attīstības stratēģija)

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programa

(Lietuvos Republikas valdības programma 2008.–2012. gadam)

Vyriausybės nutarimas Dėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programos patvirtinimo (2007 m. rugsėjo 19 d.)

(Par pirmsskolas izglītības attīstības programmas 2007.–2012. gadam apstiprināšanu)

Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2005 m.

(Pirmsskolas izglītības programmu kritēriju apraksts)

Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2005 m.

(Pedagoga darba apraksta paraugs)

Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika 2005 m.

(Iekšējās kontroles metodika pirmsskolas izglītībā)

Rekomendācijas savivaldībams dėl centralizuoto vaiku priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes patvirtintos Švietimo ir mokslo ministro 2003 m.

(Ieteikumi vietėjām varas iestādėm par pirmsskolas un pirmsskolas sagatavošanas grupių bērnu centralizėto użnemšanu izglītības iestādė)

Metodinės rekomendācijas dėl ikimokyklinio ugdymo lėšų skyrimo vienam vaikui principo taikymo, patvirtintos Švietimo ir mokslo ministro 2007 m.

(Metodiskie ieteikumi attiecībā uz pirmsskolas izglītības finansējuma apjomu uz vienu skolėnu)

Priėsmokyklinis ugdymas. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Priėsmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas, patvirtinta Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2003 m.

(Pirmsskolas izglītība. Lietuvos vispārējās izglītības saturs un izglītības standarti)

Priėsmokyklinio ugdymo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2005 m.

(Par pirmsskolas izglītības organizācijas kārtību)

Priėsmokyklinio ugdymo organizavimo modelių aprašas patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2003 m.

(Pirmsskolas izglītības modeļu apraksts)

Priėsmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdinis pareiginis aprašas, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2003 m.

(Pirmsskolas pedagoga darba apraksta paraugs)

Priėsmokyklinio ugdymo priemonės samprata, patvirtinta Švietimo ir mokslo ministro 2003 m.

(Pirmsskolas izglītības koncepcija)

Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programos įvertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2005 m.

(Bėrna sagatavotības pirmsskolas un sākumskolas izglītības programmu apgūšanai novėrtėšanas kārtība)

Finansinės paramos teikimo švietimo pagalbos specialistų etatams steigti 2009 metų rugsėjo-gruodžio mėnesiais savivaldybių ikimokyklinio ugdymo mokyklose ir pedagoginėse psichologinėse tarnybose tvarkos aprašas, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2009 m.

(Kārtība, kādā nodrošināms finansējums pedagogiskās palīdzības speciālistu darba vietu izveidei pašvaldību pirmsskolas izglītības iestādēs un pedagogiskajos un psiholoģiskajos dienestos 2009. gada septembrī – decembrī)

Švietimo pagalbos ikimokyklinio amžiaus vaikų auginančiai šeimai teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro 2004 m.

(Kārtība, kādā ģimenēm, kurās aug pirmsskolas vecuma bērns, sniedzama pedagoģiskā palīdzība)

Švietimo pagalbos nelankančiam ugdymo įstaigos 5–6 metų vaikui teikimo tvarka., patvirtinta Švietimo ir mokslo ministro 2003 m.

(Kārtībā, kādā sniedzama pedagoģiskā palīdzība 5–6 gadus veciem bērniem, kuri neapmeklē izglītības iestādes)

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa. — Valstybės žinios. 2005. gads, 12-391

(Valsts izglītības stratėgijas 2003.–2012. gadam īstenošanas programma)

Tmekļvietnes

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progress08/report_en.pdf

Lietuvos pieaugušo izglītības un informācijas centrs (*Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centras*):

<http://www.lssic.lt>

Eiropas Savienības portāls:

<http://www.europa.eu.int>

Lietuvos Republikos Parlaments (*Lietuvos Respublikos Seimas*):

<http://www.lrs.lt>

Profesionālās izglītības metodiskais centrs (*Profesinio mokymo metodikos centras*):

<http://www.pmmc.lt>

Lietuvos Respublikos Sociālās drošības un darba ministrija (*Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija*):

<http://www.socmin.lt>

Lietuvos Respublikos Izglītības un zinātnes ministrija (*Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija*):

<http://www.smm.lt>

Lietuvos biznesa informācijas portāls:

<http://www.verslobanga.lt>

Lietuvos Sociālās drošības un darba ministrijas Nodarbinātības dienests (*Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*):

<http://www.ldb.lt/>

Lietuvos Sociālās drošības un darba ministrijas Darba tirgus mācību dienests (*Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*):

<http://www.darborinka.lt/>

Lietuvos profesiju klasifikators (*Lietuvos profesijų klasifikatorius*):

<http://213.197.179.229/mod/klasifikatorius/>

Lietuvos Respublikos valdības Statistikas departaments (*Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės*):

<http://www.stat.gov.lt>

Vilniaus Universiteto Karjeros centrs (*Vilniaus universiteto karjeros centras*):

<http://www.karjera.vu.lt/Studentams/KarjerosProblemos/>

Lietuvos studiju un pētniecības sistēmas informācijas portāls:

<http://www.mokslas.lt>

LV

Eurydice tīkls nodrošina informāciju un analīzi par Eiropas izglītības sistēmām un politiku. Sākot no 2011. gada, tīklā darbojas 37 nacionālās nodaļas visās 33 valstīs, kas piedalās ES Mūžizglītības programmā (ES dalībvalstis, EEZ/EBTA valstis, Horvātija un Turcija). *Eurydice* darbību koordinē un vada ES Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildāģentūra Briselē, kas veido tīkla publikācijas un atjaunina datubāzes.

Eurydice darba rezultātus izmanto izglītības politikas veidotāji nacionālajā, reģionālajā un vietējā līmenī, kā arī ES institūcijās. Tīkla darba specifika ir visu pakāpju izglītības struktūra un organizācija, un tas publicē dalībvalstu izglītības sistēmu aprakstus, salīdzinošus tematiskus pētījumus, izglītības indikatorus un statistiku. Visas *Eurydice* publikācijas ir bez maksas pieejamas tīkla tīmekļvietnē vai drukātā veidā pēc pieprasījuma.

Eurydice internetā –
<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

Publications Office